

การจัดสวัสดิการที่พักอาศัยให้พนักงานโรงงานทอผ้าโดยเจ้าของกิจการในพื้นที่ชานเมืองด้านตะวันตก
ของกรุงเทพมหานคร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเอกพัฒนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์ ภาควิชาเคหการ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

TEXTILE WORKERS' HOUSING WELFARE PROVISION BY FACTORY OWNERS IN WESTERN
BANGKOK METROPOLITAN AREA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development in Housing and Real Estate

Development

Department of Housing

FACULTY OF ARCHITECTURE

Chulalongkorn University

Academic Year 2019

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การจัดสวัสดิการที่พักออาศัยให้พนักงานโรงงานทอผ้าโดย เจ้าของกิจการในพื้นที่ชานเมืองด้านตะวันตกของ กรุงเทพมหานคร
โดย	น.ส.จิตสุภา ศรัทธาทิพย์
สาขาวิชา	การพัฒนาที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษรา โปวาทอง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเอกพัฒนศาสตร์มหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นรัชฎ์ กาญจนะจิติ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บรรณโสภิชญ์ เมฆวิชัย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษรา โปวาทอง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กมลทิพย์ พานิชภัคดี)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ฉวีวรรณ เต๋นไพบูลย์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(นางภาวิณี ธีรสวัสดิ์)

จิตสุภา ศรัทธาทิพย์ : การจัดสวัสดิการที่พักอาศัยให้พนักงานโรงงานทอผ้าโดยเจ้าของกิจการในพื้นที่ชานเมืองด้านตะวันตกของกรุงเทพมหานคร. (TEXTILE WORKERS' HOUSING WELFARE PROVISION BY FACTORY OWNERS IN WESTERN BANGKOK METROPOLITAN AREA) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.บุษรา โพทาทอง

อุตสาหกรรมทอผ้าเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานในการดำเนินงานจำนวนมาก ผู้ประกอบการจำนวนหนึ่งจึงมีการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการให้กับแรงงาน เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ หรือเป็นเครื่องมือจูงใจในการทำงาน งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและแนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการที่พักอาศัยสวัสดิการให้กับแรงงานโรงงานทอผ้าของผู้ประกอบการ รวมถึงทัศนคติของแรงงานที่มีต่อที่พักอาศัย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงงาน 3 แห่ง ขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ขนาดละ 1 แห่ง ในพื้นที่อำเภอ อ้อมน้อย อ้อมใหญ่ และไร่ชิ่ง สํารวจพื้นที่ที่พักอาศัยสวัสดิการ และสัมภาษณ์แรงงานโรงงานทั้ง 3 แห่ง จำนวน 41 คน

ผลการศึกษาพบว่า 1) แนวคิดการจัดให้มีที่พักอาศัยของผู้ประกอบการโรงงานทั้ง 3 แห่งมีความแตกต่างกัน โดยผู้ประกอบการโรงงานขนาดใหญ่เห็นว่าที่พักสำหรับแรงงานเป็นสวัสดิการที่อำนวยความสะดวกให้แรงงาน ซึ่งเหมาะสมกับลักษณะงานของโรงงาน ในขณะที่โรงงานขนาดกลางจัดให้มีที่พักสวัสดิการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแรงงาน เพราะแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานข้ามชาติ ส่วนโรงงานขนาดเล็กจัดที่พักอาศัยเพื่อเป็นเครื่องมือดึงดูดใจให้แรงงานเลือกทำงานกับโรงงาน และเพื่อให้สามารถแข่งขันกับโรงงานอื่นได้นอกจากนี้ ผู้ประกอบการโรงงานทั้ง 3 แห่ง คิดว่ารัฐบาลไม่ควรกำหนดให้ต้องมีการจัดที่พักสวัสดิการ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านพื้นที่ ต้นทุนของโรงงาน และความต้องการของแรงงานที่แตกต่างกัน 2) การพัฒนาที่พักอาศัยของโรงงานทั้ง 3 แห่งแบ่งเป็น 2 รูปแบบคือ (1) อาคารที่พักที่อยู่บริเวณเดียวกับโรงงานและ (2) ที่พักที่รวมอยู่เป็นส่วนหนึ่งของอาคารโรงงาน โดยโรงงานขนาดใหญ่และขนาดกลางมีลักษณะที่พักในรูปแบบที่ (1) ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาที่พักอาศัยคือการควบคุมต้นทุนการดูแลอาคารในระยะยาว จึงสร้างอาคารที่ดูแลง่ายและเพื่อลดปัญหาการอยู่อาศัยของแรงงาน 3) แนวทางการบริหารจัดการที่พักอาศัยของโรงงานทั้ง 3 แห่งแตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลมาจากหลายปัจจัยทั้งแนวคิดผู้ประกอบการเอง ลักษณะการดำเนินงาน ลักษณะพฤติกรรมของแรงงาน จำนวนและอายุงานของแรงงาน ทั้งนี้ การบริหารจัดการที่ต่างกันส่งผลต่อสภาพอาคารที่พักให้มีความต่างกันด้วย 4) ความคิดเห็นและความพึงพอใจของแรงงานต่อที่พักอาศัยสวัสดิการ พบว่าแรงงานของโรงงานเล็กมีความพึงพอใจในที่พักอาศัยน้อยกว่าแรงงานของโรงงานอีก 2 แห่ง อย่างไรก็ตามแรงงานส่วนใหญ่ยังไม่ต้องการอะไรเพิ่มเติม เนื่องจากเข้าใจว่าเป็นที่พักอาศัยโดยไม่มีค่าใช้จ่าย หรือมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่าอาศัยภายนอกโรงงาน

งานวิจัยฉบับนี้ชี้ให้เห็นแนวคิดของผู้ประกอบการในการจัดให้มีที่พักอาศัยสวัสดิการ แนวทางการพัฒนาและการบริหารจัดการ รวมถึงประโยชน์และข้อจำกัดของการมีที่พักอาศัยสวัสดิการ ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในการคำนึงถึงความเหมาะสมในการพัฒนาและบริหารจัดการที่พักอาศัยสวัสดิการ รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนที่พักอาศัยของกลุ่มแรงงานผู้มีรายได้น้อยต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา	การพัฒนาที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์	ลายมือชื่อนิสิต
ปีการศึกษา	2562	ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

617355825 : MAJOR HOUSING AND REAL ESTATE DEVELOPMENT

KEYWORD: Housing welfare, textile factory, textile worker

Jitsupa Sattatip : TEXTILE WORKERS' HOUSING WELFARE PROVISION BY FACTORY OWNERS IN WESTERN BANGKOK METROPOLITAN AREA. Advisor: Asst. Prof. BUSSARA POVATONG, Ph.D.

The textile industry requires a large number of workers to run a business. Thus, many factory owners provide the housing for their workers to facilitate and help them in their jobs. Some owners use this benefit as a tool to attract workers. The objective of this research is to study the factory owners' views on the housing benefit, housing development, and management guidelines, as well as the workers' views about the housing provision. Information was collected by interviewing owners of three different sized textile factories (located in Tumbons Aomnoi, Aomyai and Raikhing) and the three associated groups of workers who lived in the provided accommodation at each factory, a total of 41 workers.

The findings show that 1) The views of the three factory owners on housing welfare are different. Specifically, the owner of the large size factory identified housing as a benefit that needs to be provided for the workers for proper work conditions, while the medium size factory owner provides housing in order to enhance the worker management due to the employment of non-Thai workers. The small size factory owner uses the housing benefit as a competitive tool for attracting workers to the company. The three owners did not agree on provision of housing as a legal binding policy because of the different needs of workers and the different cost each factory has to bear. 2) The physical features of worker housing can be divided into 2 types (i) housing that is located in buildings separate from the factory building, and (ii) housing that is located in the same building as the factory area. The large and medium sized factory owners have arranged the first type in order to control and manage all cost in the long run and mitigate problems. 3) The housing management guidelines are different in each of the three factories, and encompass many factors, including the factory owner's views, workers' characteristics and behavior, the number of workers, work period, and work conditions. 4) The results show that the workers of the small size factory have the lowest level of satisfaction with living arrangements compared to workers in the other factories.

This research showed the factory owners' views, the housing development and management guidelines for worker housing, and also identified advantages and disadvantages of housing provision to workers. The results can benefit not only factory owners interested in arranging proper housing for their workers, but also workers who can benefit from better quality of life. Moreover, the government can rely on the research in its efforts to support or cooperate with factory owners in order to reduce the labor housing shortage.

Field of Study: Housing and Real Estate Development Student's Signature

Academic Year: 2019 Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุชรา โปวาทอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งเป็นแรงผลักดันที่สำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถประสบความสำเร็จในการเรียน และสามารถบรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้ได้ ขอขอบคุณอาจารย์ที่ไม่ย่อท้อที่จะช่วยเหลือให้สามารถผ่านเรื่องราวต่างๆไปได้ด้วยดี และขอขอบพระคุณประธานและกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ผู้ซึ่งประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ผู้วิจัยได้เข้าใจถึงแก่นแท้ของการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ อีกทั้งยังให้คำแนะนำ ข้อคิด และความรู้มากมายแก่ผู้วิจัยซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัย และการดำรงชีวิตต่อไป ขอขอบคุณอาจารย์ในภาควิชาเคหการทุกท่านที่ได้ให้ความห่วงใยซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ

ขอขอบพระคุณผู้ประกอบการโรงงานทอผ้าทั้ง 3 แห่ง ที่ได้ให้ข้อมูลอันมีค่า และสนับสนุนช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลอื่นๆที่จำเป็น แม้ว่าจะเป็นการขโมยข้อมูลส่วนตัว แต่เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปต่อยอดและพัฒนาวางแผนที่อยู่อาศัยได้ในอนาคตได้ ท่านได้เสียสละข้อมูลเหล่านั้นเพื่อนำมาใช้ในงานศึกษา และขอขอบพระคุณแรงงานของโรงงานที่เสียสละเวลาให้ผู้วิจัยได้พูดคุยสัมภาษณ์อย่างเต็มที่ และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในงานวิจัยชิ้นนี้

ขอขอบคุณเพื่อนๆทุกคนในภาควิชาเคหการ ที่ช่วยผู้วิจัยในทุกเรื่องเพื่อให้งานวิจัยนี้สำเร็จได้ หากไม่ได้ความช่วยเหลือจากเพื่อน โดยเฉพาะ พี่ตั้ม แอม ฟ้า อ่อง ฟอร์ด และน้องๆในกลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษาเดียวกัน งานวิจัยชิ้นนี้อาจไม่ได้มีความสมบูรณ์ดังเช่นตอนนี้ และขอบคุณเพื่อนๆในชีวิตทุกคน ที่เป็นกำลังใจในการทำงานวิจัยที่สำคัญ โดยเฉพาะ วิ ที่รับฟังปัญหาต่างๆเพื่อให้ผู้วิจัยสบายใจขึ้น

ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ช่วยเหลือ ผลักดัน และเชื่อมั่นว่าผู้วิจัยจะต้องทำสำเร็จ และให้กำลังใจที่มีค่ามากที่สุด ขอขอบพระคุณพี่สาว น้องสาว และน้องชายที่คอยช่วยเหลือในทุกด้านในช่วงที่ผู้วิจัยทำงานวิจัย พี่น้องทุกคนช่วยดูแลความเรียบร้อยในเรื่องต่างๆ ทำให้ข้าพเจ้าสามารถแบ่งเบาภาระหน้าที่และสามารถทำงานวิจัยได้อย่างสบายใจ และลดความเครียดจากเรื่องอื่นๆได้มาก รวมถึงขอขอบพระคุณญาติในครอบครัว ทั้งลุงป้า ที่คอยช่วยเหลือข้าพเจ้าในเรื่องวิทยานิพนธ์เป็นอย่างมาก และสุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณป้ามีรา ผู้ซึ่งเป็นเหมือนกำลังใจและแรงผลักดันให้ผู้วิจัยสามารถทำการต่างๆได้สำเร็จลุล่วง เมื่อผู้วิจัยมีความย่อท้อ ความเข้มแข็งและอดทนของป้าเป็นเหมือนตัวอย่างที่ทำให้ผู้วิจัยเดินหน้าต่อไปได้ในทุกสถานการณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญ

	หน้า
.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ	10
สารบัญตาราง.....	12
สารบัญแผนภูมิ.....	14
บทที่ 1 บทนำ	15
1.1 ปัญหาและความสำคัญ.....	15
1.2 คำถามในงานวิจัย	19
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	20
1.4 นิยามศัพท์	20
1.5 ขอบเขตการศึกษา.....	20
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	21
1.7 ข้อจำกัดในงานวิจัย.....	21
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเรื่องสวัสดิการ	23
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับที่พักอาศัย และความต้องการที่พักอาศัย	32

2.3 แนวคิดเรื่องที่พักอาศัยกับแหล่งงาน ความสัมพันธ์ระหว่างการเดินทางและที่พักอาศัยกับแหล่งงาน.....	35
2.4 มาตรฐานพื้นที่ที่อยู่อาศัย.....	37
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	45
3.1 การกำหนดคำถามในงานวิจัย.....	45
3.2 การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
3.3 กรอบแนวคิดในงานวิจัย.....	46
3.4 การคัดเลือกกรณีศึกษาและกำหนดกลุ่มตัวอย่าง.....	47
3.5 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	51
3.6 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	53
3.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	53
3.8 วิเคราะห์ข้อมูล.....	55
3.9 การสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	55
บทที่ 4 ลักษณะและสภาพที่พักอาศัยสวัสดิการของโรงงานทอผ้า.....	56
4.1 ข้อมูลโรงงานกรณีศึกษา.....	56
4.2 ลักษณะและสภาพที่พักอาศัยสวัสดิการ ของโรงงานทอผ้า.....	58
บทที่ 5 แนวคิดการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการ และการบริการจัดการ.....	81
5.1 แนวคิดการจัดที่พักสวัสดิการของผู้ประกอบการ.....	81
5.2 แนวคิดการพัฒนาและบริหารจัดการที่พักสวัสดิการของผู้ประกอบการ.....	85
5.3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจของแรงงานต่อที่พักอาศัยสวัสดิการ.....	88
บทที่ 6 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะในงานวิจัย.....	96
6.1 สรุปผลการวิจัย.....	96
6.2 อภิปรายผลการศึกษา.....	105

6.3 ข้อค้นพบที่สำคัญ.....	111
6.4 ข้อเสนอแนะ	112
6.5 ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป	115
บรรณานุกรม.....	119
ประวัติผู้เขียน.....	122
ภาคผนวก.....	123
ภาคผนวก ก.....	124
ภาคผนวก ข.....	136

สารบัญภาพ

บทที่ 1	
ภาพที่ 1.1 หน่วยอุตสาหกรรมสิ่งทอ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ.....	16
บทที่ 2	
ภาพที่ 2.1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของสวัสดิการกับการดำเนินชีวิต	30
บทที่ 3	
ภาพที่ 3.1 แผนผังกรอบแนวคิด.....	46
ภาพที่ 3.2 โรงงานทอผ้าในพื้นที่ 3 ตำบล.....	50
ภาพที่ 3.3 ผังขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย.....	53
บทที่ 4	
ภาพที่ 4.1 ผังพื้นที่อาคารที่พักของโรงงานขนาดใหญ่ สำนักงานใหญ่.....	59
ภาพที่ 4. 2 แพลนอาคารที่พักของโรงงานขนาดใหญ่ สำนักงานใหญ่ อาคาร 1-3.....	60
ภาพที่ 4.3 พื้นที่ด้านหน้าอาคารที่พัก 1 และ 2.....	61
ภาพที่ 4.4 ทางเดินในอาคารที่พัก	62
ภาพที่ 4.5 ลักษณะภายในห้องพัก.....	62
ภาพที่ 4.6 พื้นที่อาบน้ำ และห้องสุขา	63
ภาพที่ 4.7 พื้นที่ส่วนกลาง และสิ่งอำนวยความสะดวก	64
ภาพที่ 4.8 พื้นที่ด้านหน้าอาคารที่พัก 3	65
ภาพที่ 4.9 ทางเดินในอาคารที่พัก 3.....	65
ภาพที่ 4.10 ลักษณะภายในห้องพัก	66
ภาพที่ 4.11 พื้นที่อาบน้ำ และห้องสุขา	66
ภาพที่ 4.12 พื้นที่ด้านหลังอาคาร 3	67
ภาพที่ 4.13 พื้นที่ส่วนกลาง และสิ่งอำนวยความสะดวก	67

ภาพที่ 4.14	ผังพื้นที่อาคารที่พักของโรงงานขนาดใหญ่ ส่วนขยาย	68
ภาพที่ 4.15	แปลนอาคารที่พักของโรงงานขนาดใหญ่ ส่วนขยาย อาคาร 4-5.....	68
ภาพที่ 4.16	พื้นที่ด้านหน้าอาคารที่พัก.....	69
ภาพที่ 4.17	พื้นที่ภายในห้องพัก	70
ภาพที่ 4.18	พื้นที่ห้องอาบน้ำและสุขา	70
ภาพที่ 4.19	พื้นที่ด้านหน้าโรงงาน	71
ภาพที่ 4.20	พื้นที่โรงอาหารส่วนกลาง.....	71
ภาพที่ 4.21	ผังพื้นที่อาคารที่พักของโรงงานขนาดกลาง	72
ภาพที่ 4.22	แปลนอาคารที่พักของโรงงานขนาดกลาง	72
ภาพที่ 4.23	พื้นที่ภายนอกอาคารที่พัก.....	74
ภาพที่ 4.24	พื้นที่อาคารที่พัก.....	74
ภาพที่ 4.25	ลักษณะภายในห้องพัก	75
ภาพที่ 4.26	พื้นที่ห้องอาบน้ำ ห้องน้ำ	75
ภาพที่ 4.27	ผังพื้นที่โรงงานขนาดเล็ก	76
ภาพที่ 4.28	แปลนอาคารที่พักโรงงานขนาดเล็ก	76
ภาพที่ 4.29	พื้นที่ภายในโรงงาน.....	77
ภาพที่ 4.30	พื้นที่อาคารที่พัก.....	78
ภาพที่ 4.31	พื้นที่ภายในห้องพัก	78
ภาพที่ 4.32	พื้นที่ด้านหลังอาคารที่พัก	79
บทที่ 6		
ภาพที่ 6.1	สรุปผลภาพรวม.....	104

สารบัญตาราง

บทที่ 1	
ตารางที่ 1.1 สถิติสะสมจำนวนโรงงาน ณ สิ้นปี 2560.....	18
ตารางที่ 1.2 สถิติสะสมจำนวนโรงงานทอผ้า ในพื้นที่จังหวัดนครปฐมและสมุทรสาคร	18
บทที่ 2	
ตารางที่ 2.1 มาตรฐานขนาดห้องและความกว้างพื้นที่มีดขีดที่ต่ำที่สุด.....	38
ตารางที่ 2.2 มาตรฐานขนาดห้องและความกว้างพื้นที่ส่วนนอกประสงค์ต่ำที่สุด	38
ตารางที่ 2.3 มาตรฐานประตู	39
ตารางที่ 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
บทที่ 3	
ตารางที่ 3.1 ประเภทโรงงานที่มีจำนวนแรงงานสูงสุด 5 อันดับ ปี 2560.....	48
ตารางที่ 3.2 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมประเภท 22 ในพื้นที่ 3 ตำบล อ้อมน้อย อ้อมใหญ่และไร่ชิ่ง	48
ตารางที่ 3.3 จำนวนโรงงานและจำนวนแรงงานแบ่งตามขนาดของโรงงานและการมีที่พักอาศัยอาศัย สวัสดิการ	49
ตารางที่ 3.4 ระดับคะแนน และระดับความพึงพอใจ	52
บทที่ 4	
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลโรงงานตัวอย่างทั้ง 3 แห่ง.....	57
ตารางที่ 4.2 ลักษณะทางกายภาพของที่พักอาศัยสวัสดิการ	80
บทที่ 5	
ตารางที่ 5.1 แนวคิดการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการของผู้ประกอบการ	84
ตารางที่ 5.2 แนวทางการบริหารจัดการที่พักอาศัยสวัสดิการ	87
ตารางที่ 5.3 ข้อมูลทั่วไปและความคิดเห็นของแรงงาน.....	89
ตารางที่ 5.4 ความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพการทำงาน.....	91

ตารางที่ 5.5 ระดับคะแนนความพึงพอใจ	92
ตารางที่ 5.6 ความคิดเห็นต่อพื้นที่ส่วนกลาง	93
ตารางที่ 5.7 ความพึงพอใจที่มีต่อที่พักออาศัยสวัสดิการ.....	94
บทที่ 6	
ตารางที่ 6.1 สรุปผลแนวคิดผู้ประกอบการเกี่ยวกับที่พักออาศัย	97
ตารางที่ 6.2 สรุปผลลักษณะและสภาพของที่พักออาศัยสวัสดิการ	99
ตารางที่ 6.3 สรุปผลแนวทางการบริหารจัดการที่พักออาศัยสวัสดิการ.....	101
ตารางที่ 6.4 สรุปผล ความคิดเห็นและความพึงพอใจของแรงงานที่มีต่อที่พักออาศัยสวัสดิการ	103
ตารางที่ 6.5 เปรียบเทียบ การจัดสวัสดิการโรงงานทอผ้ากับมาตรฐานที่กำหนด	109

สารบัญแนภูมิ

บทที่ 1

แนภูมิที่ 1.1 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอกลางน้ำ 17

แนภูมิที่ 1.2 จำนวนแรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอกลางน้ำ 4 ประเภท 17

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ปัญหาและความสำคัญ

รัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับการจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ดังจะเห็นได้จากการสนับสนุนให้มีหน่วยงานรับผิดชอบเป็นการเฉพาะ เช่น การเคหะแห่งชาติ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) รวมถึงการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2578) อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยยังไม่สามารถดำเนินการให้ครอบคลุมและลุล่วงไปได้เพียงแค่การดำเนินงานของภาครัฐ รัฐบาลจึงมุ่งหวังการได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชนในการช่วยจัดการ ซึ่งผู้ประกอบการในปัจจุบันหลายรายมีการจัดสวัสดิการที่สนับสนุนเรื่องที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับประโยชน์และข้อจำกัดของแต่ละโรงงานได้รับ อย่างไรก็ตาม การจัดการที่พักอาศัยสวัสดิการนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อโรงงานและแรงงานเท่านั้น แต่ยังเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติในภาพรวม และเป็นไปตามปรัชญาสากล Habitat : Inclusive Development ที่เป็นการพัฒนาโดยไม่ทิ้งใครไว้ด้านหลัง ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการ และยั่งยืนระยะยาว เนื่องจากแรงงานโรงงานทั้งแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติถือเป็นกลุ่มคนผู้มีรายได้น้อย ซึ่งปัญหาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยนั้นเป็นปัญหาที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศ และปัญหาหลักคือการขาดแคลนที่อยู่อาศัย ที่อยู่อาศัยไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆตามมา เช่น ชุมชนแออัด หรือการบุกรุกพื้นที่ชุมชนต่างๆ โดยเฉพาะพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังนั้นการจัดการสวัสดิการที่อยู่อาศัยให้แรงงานโดยผู้ประกอบการจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถช่วยลดปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัยได้ และยังสามารถช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตให้แก่แรงงานเพิ่มความมั่นคงและปลอดภัยในชุมชน รวมทั้งลดปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อมได้อีกด้วย

การจัดการสวัสดิการนั้นถูกจัดแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ การจัดการสวัสดิการตามที่กฎหมายกำหนด และ นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ภายใต้กรอบภารกิจของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้ส่งเสริมให้นายจ้างจัดให้มีสวัสดิการที่ดี เนื่องจากมองว่าช่วยสร้างกำลังใจที่ดี และลดการลางาน ขาดงาน เพิ่มความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ซึ่งจะช่วยให้คุณภาพการทำงานดีขึ้นและลดปัญหาในการทำงานได้ การได้รับสวัสดิการที่เหมาะสม

หากกล่าวถึงอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยนั้น หนึ่งในนั้นคืออุตสาหกรรมสิ่งทอ เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศอย่างมหาศาลมาอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าในช่วงหลังมานี้อุตสาหกรรมสิ่งทอจะไม่ได้อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายของรัฐบาล

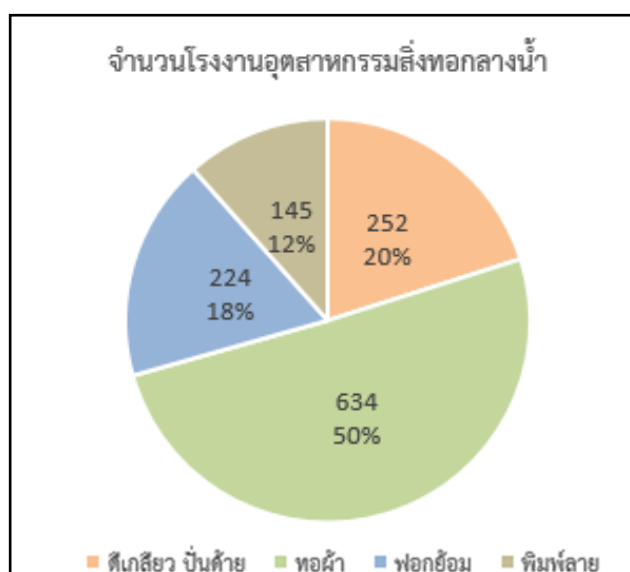
แต่ยังคงได้รับการจัดลำดับให้เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญลำดับต้นๆ จากข้อมูลสถาบันพัฒนาสิ่งทอ ณ สิ้นเดือนตุลาคม 2561 พบว่าภาพรวมการส่งออก สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม มีมูลค่า 607.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.69 แบ่งเป็น (1) การส่งออกกลุ่มสิ่งทอ มีมูลค่า 396.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.57 และ (2) การส่งออกกลุ่มเครื่องนุ่งห่ม มีมูลค่า 210.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 19.54 ลักษณะของอุตสาหกรรมสิ่งทอนับเป็นการรวมหน่วยย่อยหลายหน่วยเข้าด้วยกัน จากอุตสาหกรรมต้นน้ำ คือการผลิตเส้นใย ไปอุตสาหกรรมกลางน้ำ คือตั้งแต่การปั่นด้าย การทอผ้า การฟอกย้อม จนถึงการผลิตสิ่งทอสำเร็จรูป ไปจนถึงอุตสาหกรรมปลายน้ำ ซึ่งมีมากมายเช่น การผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป สิ่งทอยานยนต์ สิ่งทอการแพทย์ สิ่งทอเพื่อกีฬา และอื่นๆ ตามภาพที่ 1.1 ซึ่งระบบอุตสาหกรรมนั้น ต้องมีการประสานต่อเนื่องกันมาตลอด อย่างไรก็ตาม ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในช่วงที่ผ่านมา อุตสาหกรรมสิ่งทอเริ่มมีการนำเครื่องจักรเข้ามาใช้ทดแทนแรงงานมากขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต จากภาพแสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมทอผ้าซึ่งเป็นอุตสาหกรรมกลางน้ำถือเป็นส่วนสำคัญของอุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมในส่วนอื่นๆ

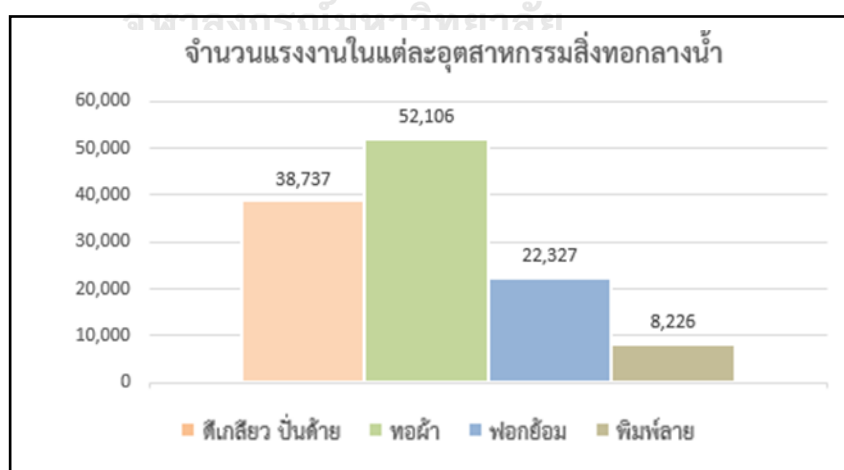
ภาพที่ 1.1 หน่วยอุตสาหกรรมสิ่งทอ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ศูนย์วิจัยกสิกร

นอกจากนี้จากแผนภูมิที่ 1.1 และแผนภูมิที่ 1.2 พบว่าโรงงานทอผ้ามีจำนวนมากที่สุดและมีการจ้างงานแรงงานในปริมาณที่มากที่สุดหากเทียบกับอุตสาหกรรมกลางน้ำหน่วยอื่น และมีความต้องการแรงงานสูงโดยเฉพาะแรงงานที่มีฝีมือ ประกอบกับลักษณะงานของโรงงานทอผ้าที่มักมีการทำงานตลอด 24 ชั่วโมง เนื่องจากความสามารถของเครื่องจักรที่ทำงานได้ดีในอุณหภูมิต่ำ การดำเนินงานในช่วงกลางคืนจึงช่วยลดความเสียหายของผลผลิตได้มาก ดังนั้นการบริหารจัดการให้แรงงานสามารถอยู่ปฏิบัติงานได้ตามรอบการทำงานจึงมีความจำเป็นและสำคัญ

แผนภูมิที่ 1.1 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอกลางน้ำ
ที่มา : กรมโรงงานอุตสาหกรรม

แผนภูมิที่ 1.2 จำนวนแรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอกลางน้ำ 4 ประเภท
ที่มา : กรมโรงงานอุตสาหกรรม

จากการศึกษาเบื้องต้นของผู้วิจัย โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่รอบ กรุงเทพฯ ทั้งทางทิศเหนือ ได้ ตะวันออก และตะวันตก เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการตั้งอยู่ของโรงงาน จำนวนมาก ในตารางที่ 1.1 พบว่าหากมองในภาพรวม ในปี 2560 พื้นที่ด้านตะวันตกของ กรุงเทพมหานคร หรือจังหวัดสมุทรสาครและนครปฐมนั้น มีจำนวนโรงงานมากที่สุด คือ 9,587 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 6.8 ของโรงงานทั่วประเทศไทย และมีจำนวนแรงงานในพื้นที่มากที่สุดเช่นกันคือ 497,744 คน คิดเป็นร้อยละ 12.4 ของจำนวนแรงงานโรงงานทั่วประเทศ นอกจากนี้ในทั้ง 2 จังหวัดมี โรงงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งทออยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากการพัฒนาโรงงานที่หันมาใช้เครื่องจักรอัตโนมัติ มากขึ้น ส่งผลให้เกิดเสียงรบกวนแก่เพื่อนบ้านอย่างมาก ทางรัฐบาลจึงขอให้โรงงานทอผ้าดั้งเดิมที่อยู่ แถวสะพานเหลือง สามย่าน สวนหลวง เจริญผล ย้ายไปอยู่ตามชานเมือง แถวดาวคะนอง อ้อมน้อย อ้อมใหญ่¹ ดังนั้นจึงจะเห็นว่าในจังหวัดสมุทรสาครและนครปฐมนี้มีโรงงานอุตสาหกรรมประเภทสิ่ง ทอกลางน้ำโดยเฉพาะโรงงานทอผ้าเป็นอันดับต้นในพื้นที่และมีแรงงานจำนวนมาก

ตารางที่ 1.1 สถิติสะสมจำนวนโรงงาน ณ สิ้นปี 2560

สถิติสะสมจำนวนโรงงานที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ ตาม พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ. 2535 จำแนกตามจังหวัด รายจำพวก ณ สิ้นปี 2560 (แสดงข้อมูลรายละเอียด 6 จังหวัดมีพื้นที่ติดพื้นที่ กรุงเทพฯ)								
กทม. และ 6 จังหวัด ติดพื้นที่ กทม.	จำนวน โรงงาน	สัดส่วนจำนวน โรงงาน (%)	เงินลงทุน (ล้านบาท)	คนงาน ชาย	คนงาน หญิง	คนงาน รวม	สัดส่วนจำนวน คนงาน (%)	
กรุงเทพมหานคร	17,142	12.3%	424,574	268,304	258,533	526,837	13.1%	
ทิศเหนือ	นนทบุรี	2,007	1.4%	96,086	38,605	35,239	73,844	1.8%
	ปทุมธานี	3,862	2.8%	292,194	113,655	122,715	236,370	5.9%
ทิศใต้	สมุทรปราการ	7,620	5.5%	611,069	273,908	195,187	469,095	11.7%
ทิศตะวันออก	ฉะเชิงเทรา	2,106	1.5%	289,355	87,037	46,435	133,472	3.3%
ทิศตะวันตก	สมุทรสาคร	6,191	4.4%	294,858	165,956	166,415	332,371	8.3%
	นครปฐม	3,396	2.4%	194,749	83,766	81,607	165,373	4.1%
รวมทั้งประเทศ	139,446	100%	7,397,035	2,284,726	1,724,611	4,009,337	100%	
ค่าเฉลี่ย	1,811		96,065	29,672	22,398	52,069		

ที่มา : กรมโรงงานอุตสาหกรรม

ตารางที่ 1.2 สถิติสะสมจำนวนโรงงานทอผ้า ในพื้นที่จังหวัดนครปฐมและสมุทรสาคร

สถิติสะสมจำนวนโรงงานประเภท 22 (โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับสิ่งทอ ด้าย หรือเส้นใยซึ่งมีใยหิน (asbestos) อย่างใดอย่างหนึ่งหรือ หลายอย่าง) ณ สิ้นปี 2560					
จังหวัด	จำนวนโรงงาน	เงินลงทุน	คนงานชาย	คนงานหญิง	คนงาน (รวม)
นครปฐม	158	15,582	5,218	6,456	11,674
สมุทรสาคร	295	3,556	10,895	17,245	28,140
รวม	453	9,138	16,113	23,701	39,814

ที่มา : กรมโรงงานอุตสาหกรรม

¹ สมาคมอุตสาหกรรมผ้าทอไทย, ประวัติสมาคมอุตสาหกรรมผ้าทอไทย

จากการศึกษาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า อุตสาหกรรมสิ่งทอเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศและการประกอบกิจการโรงงานทอผ้าซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมสิ่งทอเป็นธุรกิจที่ใช้จำนวนแรงงานมาก โดยเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐมและสมุทรสาคร ซึ่งมีแรงงานมากถึง 39,814 คน โดยประกอบไปด้วยแรงงานสัญชาติไทย และแรงงานข้ามชาติจำนวนมากในพื้นที่ ทั้งนี้ แรงงานโรงงานส่วนมากมักจะไม่ใช่คนในพื้นที่ จึงทำให้เกิดความต้องการที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมากตามมา การที่มีแรงงานในพื้นที่แต่ไม่มีที่อยู่อาศัยรองรับทำให้เกิดปัญหาในชุมชน พื้นที่กลายเป็นชุมชนแออัด ทำให้กลุ่มแรงงานนั้นถูกมองว่าเป็นปัญหาของชุมชน ก่อให้เกิดความแปลกแยกจากชุมชน และกีดกันคนกลุ่มนี้จากชุมชน ทั้งนี้ยังไม่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องวางแผนเพื่อรองรับปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงานอย่างชัดเจน จึงเป็นที่มาของการศึกษาค้นคว้าซึ่งจากข้อมูลที่ค้นคว้า พบว่ามีผู้ประกอบการส่วนหนึ่งที่มีการจัดที่อยู่อาศัยสวัสดิการให้แรงงานเพื่อเป็นสวัสดิการหรือเป็นการเอื้ออำนวยให้เกิดความสะดวกและความปลอดภัยแก่แรงงานในการทำงาน จึงเกิดประเด็นคำถามขึ้นว่า แนวคิดของผู้ประกอบการที่จัดที่พักอาศัยสวัสดิการนั้นเป็นเช่นไร และแนวคิดที่มีความแตกต่างมีผลต่อแนวทางในการพัฒนาที่พักอาศัยหรือแนวทางการบริหารจัดการอย่างไร และการจัดที่พักนั้นมีประโยชน์หรือข้อจำกัดต่อทั้งผู้ประกอบการและแรงงานในเรื่องใดบ้าง เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อไปในการพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมในอนาคต โดยการศึกษาครั้งนี้ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญคือ เพื่อศึกษาแนวความคิดของผู้ประกอบการโรงงานทอผ้าที่จัดที่พักอาศัยสวัสดิการให้แก่แรงงานโรงงาน และให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาที่พักอาศัยสวัสดิการให้แก่แรงงานของโรงงาน ซึ่งรวมถึงลักษณะและสภาพของที่พักและแนวทางการจัดการที่พัก รวมถึงประโยชน์และข้อจำกัดของการจัดสวัสดิการในรูปแบบนี้ ผลของการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อไปแก่ผู้ประกอบการในนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยแรงงานให้เหมาะสมกับการดำเนินกิจการของโรงงาน ลักษณะของแรงงานทั้งส่วนของแรงงานไทย และแรงงานข้ามชาติ และสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงานต่อไป นอกจากนี้จะเป็นข้อมูลให้รัฐบาลใช้ในการวางแผนหรือออกแบบนโยบายที่สนับสนุนการสร้างที่อยู่อาศัยให้แรงงานผู้มีรายได้น้อยโดยเอกชน เพื่อลดปัญหาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยดังที่ประสบอยู่ในปัจจุบัน

1.2 คำถามในงานวิจัย

- 1) ผู้ประกอบการมีแนวคิดอย่างไรเกี่ยวกับการจัดที่อยู่อาศัยสวัสดิการให้แก่แรงงานโรงงานทอผ้า
- 2) แนวทางในการพัฒนาที่พักอาศัยสวัสดิการเป็นอย่างไร ทั้งรูปแบบลักษณะอาคารทางกายภาพ และการบริหารจัดการระยะยาว มีปัจจัยใดเป็นปัจจัยหลักที่ควรคำนึงถึงในการพัฒนาที่พักอาศัยสวัสดิการ
- 3) ที่พักอาศัยสวัสดิการมีประโยชน์หรือ ข้อจำกัดต่อทั้งผู้ประกอบการและแรงงานอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิดของผู้ประกอบการโรงงานทอผ้า เกี่ยวกับการจัดที่פקอาศัยสวัสดิการแก่แรงงาน
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและการบริหารจัดการที่פקอาศัยสวัสดิการสำหรับแรงงานโรงงานทอผ้า
- 3) เพื่อศึกษาประโยชน์และข้อจำกัดของการมีที่פקอาศัยสวัสดิการทั้งต่อผู้ประกอบการและแรงงานโรงงาน

1.4 นิยามศัพท์

- 1) ผู้ประกอบการ หมายถึง เจ้าของกิจการหรือทายาทที่มีอำนาจในการควบคุมและบริหารงานของโรงงาน
- 2) แรงงาน หมายถึง แรงงานที่ทำงานโรงงานทอผ้า ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร และนครปฐม แรงงานข้ามชาติ หมายถึง แรงงานสัญชาติพม่า ลาว กัมพูชา กะเหรี่ยง ที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย
- 3) ที่פקอาศัยสวัสดิการ หมายถึง การที่ผู้ประกอบการช่วยเหลือด้านที่פקอาศัยกับแรงงาน ทั้งที่เป็นตัวเงินคือการช่วยค่าใช้จ่ายค่าเช่า หรือการจัดที่פקอาศัยให้ โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรือมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่าการหาที่פקอาศัยเอง
- 4) ขนาดโรงงานอุตสาหกรรม จำแนกด้วยจำนวนแรงงานในโรงงาน แบ่งเป็น 3 ขนาด
 - (1) อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ (Large-scale industry) หมายถึง อุตสาหกรรมที่มีแรงงานมากกว่า 200 คนขึ้นไป และมีแรงงานที่มีความรู้ความสามารถเป็นจำนวนมาก อุตสาหกรรมประเภทนี้จะมีเครื่องจักรที่มีความทันสมัย และเทคโนโลยีในระดับสูง
 - (2) อุตสาหกรรมขนาดกลาง (Medium-scale industry) หมายถึง อุตสาหกรรมที่มีแรงงานมากกว่า 50 คน ถึง 200 คน มีเครื่องจักรที่ทันสมัย เช่น อุตสาหกรรมทอผ้า เป็นต้น
 - (3) อุตสาหกรรมขนาดเล็ก (Small-scale industry) หมายถึง อุตสาหกรรมที่มีแรงงานและจ้างงานไม่เกิน 50 คน เช่นอุตสาหกรรมน้ำตาล โลหะ

1.5 ขอบเขตการศึกษา

1.5.1 ขอบเขตด้านประชากร

วิทยานิพนธ์นี้กำหนดกลุ่มประชากรตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มคือ

- 1) การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงงานทอผ้าที่จัดที่פקอาศัยสวัสดิการให้แก่แรงงาน จำนวน 3 คน โรงงานละ 1 คน ในพื้นที่ 3 ตำบล คืออ้อมน้อย อ้อมใหญ่ และ

ไรซิง ซึ่งสามารถเดินทางเข้าสู่กรุงเทพมหานครโดยด้วยถนนเพชรเกษมด้านตะวันตก โดยมีการเก็บข้อมูลในเดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม 2562

2) การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แรงงานโรงงานทอผ้า ที่พักอาศัยในที่พักอาศัยสวัสดิการของโรงงานทั้ง 3 แห่ง จำนวน 41 คน โดยมีการเก็บข้อมูลในเดือน มกราคม 2563

1.5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยมุ่งเน้นการศึกษาแนวคิดในการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการของผู้ประกอบการโรงงานทอผ้า และแนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการที่พักอาศัยสวัสดิการในปัจจุบันและความเหมาะสมที่ควรเป็น รวมถึง ข้อดีหรือข้อจำกัดของการมีที่พักอาศัย รวมถึงศึกษาลักษณะของแรงงานความคิดเห็นของแรงงานและความพึงพอใจที่มีต่อที่พักอาศัยสวัสดิการ เพื่อการศึกษาให้ครอบคลุมประเด็นวิเคราะห์ข้างต้น

1.5.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

งานวิจัยนี้ได้วางแผนดำเนินงานวิจัยโดยเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทบทวนงานศึกษา และออกแบบงานวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยระหว่างเดือนสิงหาคม - ธันวาคม 2562 โดยจะเริ่มลงสำรวจพื้นที่และวิเคราะห์ข้อมูลภายในเดือน มีนาคม 2563

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในการนำข้อมูลแนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการที่พักที่เหมาะสมไปปรับใช้ หรือต่อยอดกับการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการสำหรับแรงงานของตน
- 2) เพื่อให้ผู้ประกอบการเล็งเห็นถึงประโยชน์ในการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการ ซึ่งจะช่วยกันร่วมมือพัฒนาที่อยู่อาศัยเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม และลดปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน
- 3) เพื่อให้ภาครัฐเห็นถึงความสำคัญ และโยชน์ของที่พักอาศัยสวัสดิการ ที่สามารถช่วยลดปัญหาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย และสร้างความสามารถเพิ่มคุณภาพผลผลิตของภาคอุตสาหกรรม ซึ่งนำมาสู่การสนับสนุนผู้ประกอบการเอกชนในการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.7 ข้อจำกัดในงานวิจัย

- 1) การเก็บข้อมูลของโรงงานทอผ้าในพื้นที่ 3 ตำบล โดยจากจำนวนโรงงานทอผ้า 57 แห่ง มีโรงงาน 22 แห่ง (ร้อยละ 38) ที่ไม่ให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย ทำให้จำนวนโรงงานทอผ้าที่เป็นกลุ่มตัวอย่างก่อนการเลือกโรงงานกรณีศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนดนั้นเหลือเพียง 35 แห่ง ในจำนวนนี้เป็นโรงงานที่มีที่พักอาศัยร้อยละ 68.5 และโรงงานที่ไม่มีที่พักอาศัยร้อยละ 31.5

2) การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแรงงานในการสัมภาษณ์นั้น ใช้เกณฑ์ขั้นต่ำ 10% ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง สำหรับโรงงานขนาดเล็กนั้น กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ความคิดเห็นมีเพียง 3 ราย หรือประมาณ 15% ของประชากรทั้งหมด ซึ่งเนื่องจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดเล็กอาจไม่สามารถเป็นตัวแทนแรงงานที่ดีที่สุด

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการสำหรับแรงงานโรงงานทอผ้าโดยผู้ประกอบการนั้น ได้ศึกษาแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความเข้าใจพื้นฐานในงานวิจัยนี้ รายละเอียดของแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเรื่องสวัสดิการ
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับที่พักอาศัย และความต้องการที่พักอาศัย
- 2.3 แนวคิดเรื่องที่พักอาศัยกับแหล่งงาน
- 2.4 กฎหมายและมาตรฐานที่อยู่อาศัย
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเรื่องสวัสดิการ

2.1.1 ความหมาย

ประเด็นสำคัญของงานศึกษานี้ คือแนวคิดในการจัดสวัสดิการสำหรับแรงงานโดยผู้ประกอบการ ซึ่งคำว่า “แรงงาน” และ “สวัสดิการ” จึงเป็นคำที่สำคัญ สำหรับความหมายของคำว่าแรงงาน มีการให้ความหมายไว้ในเชิงเศรษฐศาสตร์แรงงาน ซึ่งแรงงานหมายถึงทรัพยากรมนุษย์ที่ใช้การกระทำให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยใช้ กำลัง ความคิด ฝีมือ ความรู้ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งในระบบเศรษฐกิจในปัจจุบันแรงงานเป็นส่วนประกอบสำคัญของระบบปัจจัยการผลิต การจะทำให้กิจการเติบโตและมีคุณภาพ ต้องขึ้นกับความสามารถ ความรู้ของผู้ประกอบการ และ การทำงานของลูกจ้าง ซึ่งแรงงานเป็นส่วนประกอบของปัจจัยการผลิต และเป็นทรัพยากรมนุษย์ในลักษณะนามธรรมในการดำเนินการให้ธุรกิจคงอยู่ได้ อย่างไรก็ตามการทำให้ค่าสูงสุดของกิจการขึ้นอยู่กับการบริหารงานของผู้ประกอบการและการทำงานของลูกจ้างแรงงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สำหรับความหมายของสวัสดิการมีการนิยามคำนี้มากมาย เช่น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมาย สวัสดิการ หมายถึงการให้สิ่งที่ดีอันนวย ให้ผู้ปฏิบัติงานมีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและสะดวกสบาย หรือ ตามที่กระทรวงแรงงานได้ให้ความหมายไว้ นั้น หมายถึง การดำเนินการใดๆ ไม่ว่าจะโดยนายจ้าง สหภาพแรงงาน (ลูกจ้าง) หรือ รัฐบาลที่มีความมุ่งหมายเพื่อให้ลูกจ้างสามารถมีระดับความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร มีความผาสุกทั้งกาย

และใจ มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีความปลอดภัยในการทำงาน มีความเจริญก้าวหน้า มีความมั่นคงในการดำเนินชีวิตไม่เฉพาะแต่ตัวลูกจ้างเท่านั้น แต่รวมถึงครอบครัวของลูกจ้างด้วย

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของสวัสดิการโดยมีการเพิ่มความหมายในเรื่องแรงจูงใจที่เกิดจากการได้รับสวัสดิการ อ้างถึงในดารณี คงเอียด (2540) (ดารณี คงเอียด, 2541)(ดารณี คงเอียด, 2541)คือสวัสดิการหมายถึง กิจกรรมหรือกิจกรรมใดๆ ที่หน่วยงานราชการ หรือองค์กรธุรกิจเอกชนจัดให้มีขึ้นเพื่อให้ข้าราชการ พนักงาน หรือผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรนั้นๆ ได้รับความสะดวกสบายในการทำงาน มีความมั่นคงในอาชีพ มีหลักประกันที่แน่นอนในการดำเนินชีวิต หรือได้รับประโยชน์อื่นใดนอกเหนือจากเงินเดือน หรือค่าจ้างที่ได้รับอยู่เป็นประจำ เพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญและกำลังใจที่ดี เพื่อจะได้ใช้กำลังกาย กำลังใจ และสติปัญญาความสามารถของตนในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ไม่ต้องวิตกกังวล ปัญหายุ่งยากทั้งในทางส่วนตัวและครอบครัว ทำให้มีความพอใจในงาน มีความรักงานและตั้งใจที่จะทำงานนั้นให้นานที่สุด และมีคุณภาพดีเป็นผลประโยชน์ สวัสดิการดังกล่าวอาจจะเป็นเงิน สิ่งของ หรือให้เป็นบริการ ความสะดวกสบายเช่น บริการเกี่ยวกับ สุขภาพ ความปลอดภัย การศึกษาความมั่นคงในทางการเงิน การพักผ่อนหรือสัมมนาการให้คำปรึกษาเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับงานและปัญหาส่วนตัว

(สุรางค์รัตน์ วศินารมณ, 2528)(สุรางค์รัตน์ วศินารมณ, 2528)สุรางค์รัตน์ วศินารมณ(สุรางค์รัตน์ วศินารมณ, 2528)(สุรางค์รัตน์ วศินารมณ, 2528) (2540) ได้แบ่งความหมายของสวัสดิการ ออกเป็น 3 ระดับคือ

1) ระดับสังคม คือคำว่าสวัสดิการคนงาน แรงงาน และสวัสดิการอุตสาหกรรม ระดับนี้หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับลูกจ้างด้วยความสมัครใจของนายจ้าง หรืออาสาสมัครเพื่อความกินดีอยู่ดี ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้นอาจมีในสถานประกอบการหรือใกล้เคียงก็ได้

2) ระดับองค์กร ซึ่งได้ให้ความหมายไว้คือ

(1) สิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่นอกเหนือจากค่าจ้างหรือผลตอบแทนที่ได้ เพื่อเป็นการคุ้มครองหรือให้ความช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วย ออกจากงานหรือเกษียณ

(2) เงินหรือประโยชน์ที่คนงานได้รับเพิ่มจากค่าตอบแทนหลัก เช่น เงินช่วยเหลือเมื่อเกิดพิบัติและบริการที่จัดเพื่อให้ได้รับความสะดวกในการครองชีพ

(3) ผลตอบแทนที่ได้เพิ่มจากค่าตอบแทนพื้นฐาน เช่น ผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ หรืออยู่ในรูปตัวเงิน เช่นค่ารักษาพยาบาล อีกส่วนประโยชน์ด้านจิตวิทยา หรือการมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี มีหัวหน้างานที่ดี

(4) สิ่งจูงใจที่รักษาให้คนงานทำงานกับองค์กร ซึ่งรวมถึง คนงานใหม่ยินดีทำงานให้ ทำให้ฝ่ายบริหารมีความจำเป็น เพราะจะช่วยจัดการปัญหา ทำให้ได้มาซึ่งความร่วมมือของคนงาน ซึ่งเน้นเรื่องการเพิ่มขวัญกำลังใจ สร้างความภักดีต่อองค์กรเพื่อลดการเข้าออก

(5) ผลตอบแทนในรูปนายจ้างจัดให้ลูกจ้าง ซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างนายจ้างลูกจ้าง หรือ เป็นสิ่งที่นายจ้างจัดให้เพื่ออำนวยความสะดวก

(6) การดูแลความเป็นอยู่ของลูกจ้าง เพื่อให้ลูกจ้างมีความเป็นอยู่ที่ดี มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง มีความปลอดภัยในการทำงาน และมีความมั่นคงในการดำเนินชีวิต

(7) มาตรการสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของคนงาน ซึ่งสวัสดิการจะช่วยให้ สร้างกำลังใจ ความจงรักภักดี และลดปัญหาขัดแย้ง

(8) สวัสดิการในทัศนคติของนายจ้าง คือผลตอบแทนที่นอกเหนือจากค่าจ้าง ถือเป็น ความรับผิดชอบของนายจ้าง ซึ่งเป็นทุนการผลิตของนายจ้าง สวัสดิการในทัศนคติของลูกจ้างคือ ค่าตอบแทนที่นอกเหนือจากค่าจ้าง เป็นประโยชน์ต่อตนซึ่งส่วนหนึ่งกฎหมายบังคับให้นายจ้างปฏิบัติ

(9) สวัสดิการอาจถูกมองว่าเป็นผลประโยชน์ตอบแทนในการทำงานที่นายจ้างให้ นอกเหนือจากเงินเดือน โดยกำหนดในรูปตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน

(10) สวัสดิการเป็นภาวะของการมีสุขภาพดี หรือนายจ้างจัดให้เพื่อความสะอาดสบาย และถือเป็นภาวะทางศีลธรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมและสภาพแรงงาน รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของ นโยบายการบริหารงาน

3) ระดับกิจกรรม ซึ่งหมายถึงโปรแกรมบริการที่จัดให้แก่ลูกจ้าง โดยขึ้นกับเหตุการณ์หรือ สถานการณ์ที่ปรับเปลี่ยนไป

ซึ่งหน่วยงานองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ILO ได้มีข้อเสนอถึงสวัสดิการสำหรับ แรงงานให้มีมาตรฐาน ควรมีอย่างน้อย 4 เรื่อง คือ 1) อาหารที่จัดให้ในหรือใกล้ที่ทำงาน 2) สถานที่ พักผ่อนในหรือใกล้ที่ทำงาน 3) การพักผ่อนในวันหยุด และ 4) บริการรับส่งกรณีการขนส่งไม่เพียงพอ หรือกระทำลำบาก (เสาวลักษณ์ รอดสมัย, 2549) (เสาวลักษณ์ รอดสมัย, 2549) (เสาวลักษณ์ รอด สมัย, 2549) โดยสวัสดิการในองค์กรแบ่งออกเป็น 4 เรื่องดังนี้ (กิตตินันต์ พิศสุวรรณ, 2553) (กิตติ นันต์ พิศสุวรรณ, 2553)(กิตตินันต์ พิศสุวรรณ, 2553)

1) สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย เช่น ยา หรือเวชภัณฑ์จำเป็นสำหรับการปฐมพยาบาล ห้องพยาบาล บริการตรวจสุขภาพประจำปี การจัดสภาพแวดล้อมที่ทำงานให้ถูกสุขลักษณะ เป็นต้น

2) สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ เช่น การจัดอาหารกลางวัน การจัดที่พักอาศัย สหกรณ์ออมทรัพย์ ร้านค้า กองทุนเงินกู้สวัสดิการ เป็นต้น

3) สวัสดิการด้านสังคมและนันทนาการ เช่น การจัดกิจกรรม การจัดชมรมกีฬา การแข่งขันกีฬา การจัดเลี้ยงประจำปี เป็นต้น

4) สวัสดิการด้านการศึกษา เช่น การให้ทุนการศึกษา การจัดอบรมเกี่ยวกับการพัฒนา ศักยภาพ เป็นต้น

2.1.2 ประเภทของสวัสดิการ

สวัสดิการแรงงานแบ่งเป็น 2 ประเภท คือตามที่กฎหมายกำหนดและนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด ซึ่ง เพื่อดำเนินการให้มีการจัดสวัสดิการขึ้นในสถานประกอบการ ก(สวัสดิการแรงงาน, 2011)(สวัสดิการแรงงาน, 2011)รมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (2551) ได้กำหนดรูปแบบของสวัสดิการแรงงานในสถานประกอบการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

1) สวัสดิการแรงงานตามที่กฎหมายกำหนด

ซึ่งได้แก่การที่รัฐกำหนดให้มีสวัสดิการต่างๆตามความจำเป็นเพื่อคุ้มครองแรงงาน การกำหนดสภาพการทำงานและความปลอดภัย ซึ่งบังคับให้สถานประกอบการที่มีลูกจ้างมากกว่า 1 คนขึ้นไปต้องมีการจัดสวัสดิการประเภทนี้ สรุปได้ดังนี้

(1) จัดให้มีน้ำสะอาด สำหรับดื่ม มีห้องน้ำ ห้องส้วมที่ถูกละลักษณะ และเพียงพอ

(2) จัดให้มีบริการช่วยเหลือลูกจ้างเมื่อประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย

(2.1) สถานที่ทำงานที่ลูกจ้างมากกว่า 10 คนขึ้นไป ต้องมีปัจจัยในการปฐม

พยาบาล

(2.2) สถานที่ทำงานอุตสาหกรรม นอกจากปัจจัยในการปฐมพยาบาลตาม (1) แล้ว ต้องจัดให้มีห้องรักษาพยาบาล พยาบาลประจำ และ แพทย์ หากมีจำนวนแรงงานมากกว่า 200 คน หรือตั้งแต่ 1000 คนขึ้นไป

2) สวัสดิการที่นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเป็นสวัสดิการที่กำหนดโดยนายจ้างหรือสหภาพแรงงาน เพื่อดึงดูดให้ลูกจ้างทำงานในระยะยาว สวัสดิการประเภทนี้จะแบ่งออกได้เป็น หมวดใหญ่ๆดังนี้

(1). สวัสดิการที่มุ่งพัฒนาลูกจ้าง เช่น การส่งเสริมการศึกษาทั้งในและนอกเวลาทำงาน / การจัดตั้งโรงเรียนในโรงงาน/ การอบรมความรู้เกี่ยวกับการทำงานทั้งในและนอกสถานที่ทำงาน/ การจัดให้มีห้องสมุด หรือมุมอ่านหนังสือ ฯลฯ เป็นต้น

(2) สวัสดิการที่ช่วยเหลือในเรื่องค่าครองชีพ เช่น การจัดตั้งร้านค้าสวัสดิการหรือสหกรณ์ร้านค้า / การให้เงินช่วยเหลือต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานอุปสมบท งานแต่งงาน งานศพ / การจัดชุดทำงาน / การจัดหอพัก / การจัดให้มีรถรับ-ส่ง / เงินโบนัส ค่าครองชีพ เบี้ยขยัน ค่าเช่ากะ

(3) สวัสดิการที่ช่วยเหลือการออมของลูกจ้าง เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ / กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

(4) สวัสดิการที่พัฒนาสถาบันครอบครัวของลูกจ้าง เช่น การจัดสถานเลี้ยงดูบุตรของลูกจ้าง / การช่วยค่ารักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัว / การช่วยเหลือค่าเล่าเรียนบุตรของลูกจ้าง / การประกันชีวิตให้กับลูกจ้าง

(5) สวัสดิการที่ส่งเสริมความมั่นคงในอนาคต เช่น เงินบำเหน็จ / เงินรางวัลทำงานนาน / ให้ลูกจ้างซื้อหุ้นของบริษัท / กองทุนฌาปนกิจ / เงินกู้เพื่อสวัสดิการที่พักอาศัย

(6) สวัสดิการนันทนาการ เช่น การจัดทัศนศึกษา / การแข่งขันกีฬา / การจัดงานเลี้ยงสังสรรค์พนักงาน

(7) สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย เช่น การให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย / การตรวจสุขภาพประจำปี / การจัดสวัสดิการด้านสุขภาพแบบครบวงจร

สามารถนำมาสรุปได้เป็น 2 ด้าน

1) สวัสดิการทางด้านเศรษฐกิจ - เป็นสวัสดิการที่มุ่งเน้นเพื่อเป็นสิ่งจูงใจในการทำงานของลูกจ้าง ซึ่งสิ่งๆ ที่ให้สามารถนำมาวิเคราะห์ในรูปแบบตัวเงิน ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนการผลิต โดยนายจ้างเป็นผู้จัดให้ เช่น การแบ่งผลกำไร การให้รางวัลในการทำงาน การให้เบี้ยขยัน การเลี้ยงอาหารกลางวัน

2) สวัสดิการทางด้านสังคม - เป็นสวัสดิการที่จัดให้ในรูปแบบของนันทนาการ เช่น กีฬา เปิดเพลงผ่อนคลาย จัดออกกำลังกาย ให้ค่าปรึกษา การจัดให้มีห้องพักผ่อน ห้องสมุด การกำหนดขอบเขตของการจัดสวัสดิการเพื่อแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม ควรคำนึงถึงความเป็นอยู่ของแรงงานในลักษณะใหญ่ 3 ประเภท ดังนี้

(1) ขณะทำงาน (on the job) เช่นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในขณะที่ปฏิบัติงาน หรือ สุขอนามัยที่เหมาะสม

(2) นอกเวลางาน แต่ยังอยู่ในที่ทำงาน (of the job) เช่นดูแลเรื่องการจัดที่รับประทานอาหารกลางวัน หรือพื้นที่ส่วนกลางในการพักผ่อน

(3) นอกสถานที่ทำงานแต่อยู่ในชุมชน (outside the company in the community at large) สวัสดิการรถรับส่ง จัดเวรยามดูแลความปลอดภัย ตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กใกล้บริเวณที่ทำงาน เป็นต้น

จากงานวิจัยของกิตติพงษ์ เหล่านิพนธ์ (2538) พบว่าสวัสดิการแรงงานนอกเหนือกฎหมายที่ นายจ้างจัดให้ลูกจ้างเพื่อเป็นแรงจูงใจในการทำงานนั้น ส่งผลต่อระบบแรงงานสัมพันธ์ที่ดี และลด ความขัดแย้งระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง นอกจากนี้งานวิจัยของชุตติกาญจน์ ศิริคำ (2551) พบว่า สวัสดิการที่ส่งผลให้ลูกจ้างแรงงานก่อสร้างมีการทำงานที่ดีขึ้น คือ สวัสดิการค่าครองชีพ และการ พัฒนาสถาบันครอบครัวของลูกจ้าง

2.1.3 หลักการจัดสวัสดิการ

การจัดสวัสดิการโดยทั่วไปมีหลักสำคัญที่ควรยึดถือ คือ ตามวัตถุประสงค์ของการจัด มี ประโยชน์ครอบคลุมทั้งผู้ให้สวัสดิการและผู้รับสวัสดิการ และมีผลย้อนกลับสู่หน่วยงาน กล่าวคือ ผู้จัด สวัสดิการให้สวัสดิการไปเพื่อให้บุคลากรมีประสิทธิภาพการทำงาน ปรับปรุงคุณภาพการทำงานให้ดีขึ้น ซึ่งมีหลักการจัดสวัสดิการในทัศนะต่างๆ โดยหลักๆจะมีแนวคิด 2 แนวคิด คือ

1) แนวคิดของ K.N. vaid (กล่าวในเสวลักษณะ รอดสมัย(เสวลักษณะ รอดสมัย, 2549)(เสวลักษณะ รอดสมัย, 2549) (2549)) หลักการประกอบไปด้วย

(1) หลักความรับผิดชอบทางสังคมของอุตสาหกรรม โดยหากไม่คำนึงเพื่อชื่อเสียง ควร ทำโดยถือเป็นหน้าที่ที่แท้จริง

(2) หลักประชาธิปไตย ซึ่งควรให้สิทธิลูกจ้างตัดสินใจว่าต้องการสิ่งใด มีโอกาสเข้ามามี ส่วนร่วมในการบริหารการให้ความช่วยเหลือ

(3) หลักความเหมาะสมของค่าจ้าง ซึ่งไม่ควรกดค่าจ้างให้ต่ำลงแล้วคำนวณสวัสดิการใน รูปตัวเงิน เพื่อชดเชย เพราะอาจส่งผลต่อคุณภาพงาน

(4) หลักประสิทธิภาพ ซึ่งควรคำนึงถึงปัจจัยพื้นฐานก่อน เช่น ที่อยู่ อาหาร การศึกษา เพราะจะนำมาซึ่งความพอใจในความเป็นอยู่ที่ดี ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน

(5) หลักรับผิดชอบร่วมกัน ทั้งผู้ให้และผู้รับร่วมรับผิดชอบทั้งในด้านความคิดและ ทรัพยากร

(6) หลักการยอมรับในทุกระดับงาน สวัสดิการควรได้รับการยอมรับ ตั้งแต่ระดับผู้ ปฏิบัติงานและระดับบริหาร

2) แนวคิดของ M.V. Moorthy (กล่าวในสุรางค์รัตน์ วศินารมณ (2540)) (สุรางค์รัตน์ วศินารมณ, 2540) (สุรางค์รัตน์ วศินารมณ, 2540) ประกอบด้วย 6 หลักการที่สำคัญคือ

(1) หลักการประสานงานหรือผสมผสาน สวัสดิการที่ดีควรมีการประสานงานให้เกิด ความเข้าใจร่วมกันและให้ทรัพยากรที่เหมาะสม

(2) หลักการทำงานร่วมกัน ต้องทำงานร่วมกันทั้ง 2 ฝ่ายทั้งด้านความคิดและการตัดสินใจ

(3) หลักความรับผิดชอบ เน้นในแง่การกระจายอำนาจ การสร้างทรัพยากร การให้อำนาจและการติดตามการปฏิบัติงาน

(4) หลักการตรวจสอบ ควรมีการจัดทำรายงานและตรวจสอบอยู่เสมอๆ

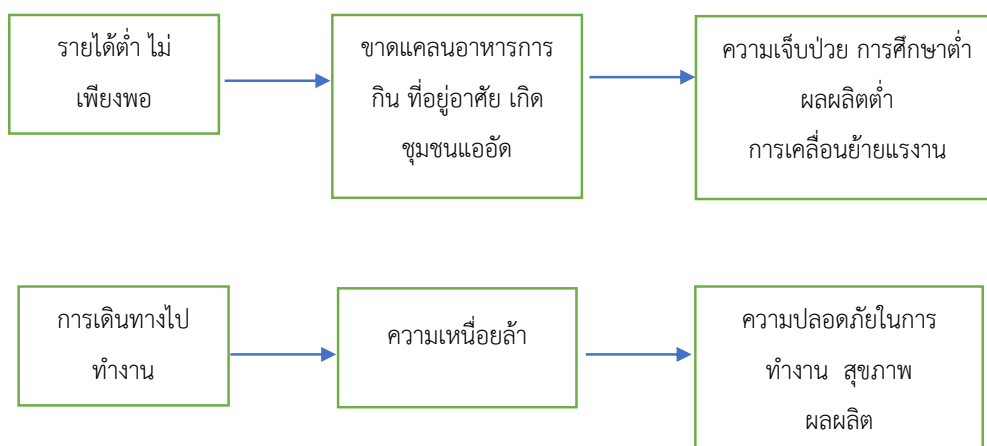
(5) หลักการประเมินผล จะทำให้เกิดการปรับปรุง และสร้างสรรค์สวัสดิการให้สอดคล้องกับสถานการณ์

(6) หลักความเหมาะสมกับกาลเทศะ ซึ่งเหมาะสมกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไป

หลักการจัดสวัสดิการที่กล่าวมาได้กล่าวถึงใน อำนาจ สุกใส (2540) (อำนาจ สุกใส, 2540) (อำนาจ สุกใส, 2540) และวิจิตร ระวังค์ (2524) (วิจิตร ระวังค์, 2524) (วิจิตร ระวังค์, 2524) ซึ่งหลักการส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตามหลักการพื้นฐานที่สามารถนำมาใช้ได้ทั้งในทางปฏิบัติสำหรับทุกองค์การคือ หลักการมีส่วนร่วม หลักการสนองความต้องการ หลักความสามารถในการจ่าย หลักประสิทธิภาพของการทำงาน ทั้งนี้หลักการต่างๆนี้หน่วยงานควรนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความจำเป็นขององค์กร

2.1.4 ความจำเป็นและความสำคัญในการจัดสวัสดิการ

มีการโต้เถียงและหาคำตอบถึงความจำเป็นของการจัดสวัสดิการกันอยู่เสมอว่า ไม่มีสวัสดิการได้หรือไม่ ซึ่งก็ไม่ได้ระบุอย่างแน่ชัดว่าได้หรือไม่ได้ แต่ให้แนวทางว่าอาจจะได้ ทั้งนี้ซึ่งจำเป็นที่จะขาดไม่ได้ในการดำรงชีวิตของลูกจ้างคือปัจจัยพื้นฐาน โดยเฉพาะเรื่องสภาพการทำงาน ของลูกจ้าง การได้ทานอาหารที่มีประโยชน์ ที่พักที่ถูกต้องสุขลักษณะ การศึกษา ฉะนั้นการจัดสวัสดิการสำหรับลูกจ้างจึงเป็นสิ่งที่ควรมีเพื่อส่งเสริมชีวิตของลูกจ้างที่ดียิ่งขึ้น โดยมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสวัสดิการและสภาพการทำงานกับการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นเหตุผลสนับสนุนความจำเป็นของการมีสวัสดิการ คือ

ภาพที่ 2.1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของสวัสดิการกับการดำเนินชีวิต

ที่มา: Chantal Paoli, Conditions of work and welfare facilities Branch, ILO, Geneva, 1983

ปัจจุบันสวัสดิการนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญทั้งต่อนายจ้างและลูกจ้าง ซึ่งประโยชน์และบริการดังกล่าวมีจำนวนมากและเป็นต้นทุนด้านแรงงานที่มีความสำคัญ แบ่งเป็น 3 แง่มุม คือ (เสนาะ ตีเยาว์, 2543) (เสนาะ ตีเยาว์, 2543) (เสนาะ ตีเยาว์, 2543)

1) ในแง่สังคม กล่าวคือภาครัฐให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการในรูปแบบต่างๆ จึงจัดให้มีสวัสดิการซึ่งเป็นเหมือนการช่วยนายจ้างทางอ้อมเนื่องจากนายจ้างสามารถค่าใช้จ่ายเหล่านั้นไปเป็นรายจ่ายเพื่อใช้ในการคำนวณภาษีรายปี เช่น ค่ารักษาพยาบาล โบนัส เงินกองทุน ซึ่งการให้ประโยชน์ทั้งฝั่งนายจ้างและลูกจ้าง

2) ในแง่องค์กร องค์กรได้ประโยชน์จากการใช้สวัสดิการจูงใจคนงานให้ทำงานในองค์กร และจงรักภักดีต่อองค์กรในการทำงานในระยะยาว เช่นการให้บำเหน็จเมื่อออกจากงาน จะทำให้เกิดกำลังใจในการทำงาน ลดความวิตกกังวล ซึ่งหากองค์กรใดให้ประโยชน์น้อยกว่าองค์กรอื่นๆ อาจส่งผลต่อหลายเรื่องเช่น อัตราการการหมุนเวียนแรงงาน หรือการรวมตัวของแรงงานเรียกร้องสวัสดิการเพิ่มเติม

3) ในแง่ของพนักงาน การที่ได้รับสวัสดิการที่องค์กรจัดให้พนักงานเป็นจำนวนมากจะได้ประโยชน์จากต้นทุนที่ต่ำลง ซึ่งหากคำนวณค่าใช้จ่ายจะพบว่าค่าใช้จ่ายจะต่ำลงหากเป็นการรวมตัวกัน เช่นการทำประกันชีวิตกลุ่มจะเสียเบี้ยประกันถูกกว่าทำส่วนบุคคล

ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ (Maslow's Need Hierarchy) กล่าวในเชิงทฤษฎี โล่ห์พิมานชัยฤทธิ์ (2558) สามารถนำมาเปรียบเทียบกับรูปแบบของสวัสดิการได้ตามตาราง ทั้งนี้ความต้องการ เช่นที่พักอาศัย อาหาร น้ำดื่ม ถือเป็นความต้องการการร่างกาย หรือเป็นความต้องการลำดับแรกที่มีความจำเป็นต่อชีวิตของมนุษย์

2.1.5 การสร้างกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงาน

กำลังใจนั้นหมายถึงการที่คนงานจะทำงานได้ดี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งใจไว้ หากคนงานมีกำลังใจที่ดี กำลังใจของกลุ่มที่ดี หมายความว่าเป้าหมายของคนในกลุ่มเป็นเป้าหมายของกลุ่ม และมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จลุล่วงไป พยายามที่จะร่วมมือต่อสู้ฝ่าฟันต่ออุปสรรคที่มี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

แรงจูงใจนั้นมีการศึกษาในงานวิชาการมากมาย โดยแนวคิดแรงจูงใจที่มีชื่อเสียงอันหนึ่ง คือ ทฤษฎีสององค์ประกอบของ Herzberg (Herzberg's two factor theory, 1959) ซึ่งกล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ โดยแบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 2 ด้าน คือ 1) ความต้องการด้านอนามัย ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานที่จะรักษาให้สามารถมีชีวิตได้อย่างปลอดภัยไม่ทุกข์ยาก และ 2) ความต้องการจูงใจ ซึ่งเป็นความต้องการท้าทายให้ตัวเองได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้มีความสุขในการทำงาน เช่นความรู้สึกรักก้าวหน้า ได้รับผิดชอบงานที่ยาก หรือการได้รับการยอมรับ ส่วนเรื่องที่ทำให้คนอาจเกิดความรู้สึกไม่พอใจไม่มีความสุขในการทำงานเช่น เรื่อง ค่าจ้าง สิ่งแวดล้อมในงาน หรือเรื่อง นายจ้าง โดยมีแนวคิดของ Gilmer (1966) (Haller Gilmer, 1966) (Haller Gilmer, 1966) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่เอื้อต่อความพอใจในงานไว้ 10 เรื่อง มีดังนี้

- 1) ความมั่นคงปลอดภัย คือ การได้ทำงานเป็นที่ ได้รับความเป็นธรรม การงานที่มั่นคง ซึ่งคนที่มียุสสูงชันจะต้องการความมั่นคงที่สูงขึ้น
- 2) โอกาสก้าวหน้าในงาน คือ มีโอกาสเติบโตจากความสามารถ ซึ่งผู้ชายมักต้องการเรื่องนี้มากกว่าผู้หญิง และผู้มียุสสูงชันจะต้องการเรื่องนี้มากกว่าผู้มียุสน้อย
- 3) สถานที่ทำงาน คือ ความพอใจในที่ทำงาน ขนาด ชื่อเสียง การดำเนินงานขององค์กร
- 4) ค่าจ้าง โดยคนงานโรงงานเห็นว่าค่าจ้างมีความสำคัญมากกว่าคนงานในหน่วยงานของรัฐหรือสำนักงาน
- 5) ลักษณะของงาน คือ หากได้ทำงานที่ตรงตามความถนัดความสามารถก็จะเกิดความพอใจ
- 6) การควบคุมดูแลหรือสอนงาน คือ ทำให้เกิดความพึงพอใจต่องานได้ โดยผู้หญิงจะมององค์ประกอบนี้สำคัญกว่าผู้ชาย
- 7) ลักษณะทางสังคม ซึ่งเป็นความต้องการให้สังคมยอมรับ หากได้ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขก็จะเกิดความพอใจในงานนั้น
- 8) การติดต่อสื่อสาร คือการติดต่อทั้งภายในภายนอก ซึ่งมีความสำคัญต่อผู้มีการศึกษาระดับสูงมาก

9) สภาพการทำงาน คือ แสง เสียง อุณหภูมิ ห้องน้ำ ห้องทำงาน ชั่วโมงการทำงาน ส่งผลต่อความพอใจในงาน

10) ผลประโยชน์ตอบแทน คือ บำเหน็จบำนาญ เงินสวัสดิการ วันหยุด ค่ารักษาพยาบาล

2.1.6 ประโยชน์ของการจัดสวัสดิการแรงงาน

การสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกล่าวไว้ว่า การจัดสวัสดิการแรงงานมีประโยชน์ต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) สร้างขวัญกำลังใจที่ดีให้แก่ผู้ทำงาน เนื่องจากสวัสดิการทุกอย่างช่วยให้ลูกจ้างมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- 2) ลดความเครียดในการทำงาน เนื่องจากสวัสดิการบางประเภทช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ผ่อนคลายความเครียด ลดค่าใช้จ่ายของแรงงาน
- 3) สร้างความจงรักภักดีและซื่อสัตย์ต่อองค์กร เนื่องจากแรงงานมีความพึงพอใจจากการได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ
- 4) สร้างความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร การให้สวัสดิการที่ดีมาจากการร่วมมือจากทั้งทางนายจ้างและลูกจ้าง
- 5) ลดความขัดแย้งระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง สร้างความสัมพันธ์ที่ดี
- 6) ลดปัญหาแรงงาน ที่เกิดจากการขาด ลา มาสาย การเปลี่ยนงาน
- 7) เพิ่มผลผลิตและประสิทธิภาพในการทำงาน ลูกจ้างมีความสุขมีคุณภาพชีวิตที่ดี ก็จะทุ่มเทแรงกายแรงใจในการทำงานอย่างเต็มความสามารถ
- 8) พัฒนาคุณภาพชีวิตของลูกจ้าง ให้มีหลักประกันความมั่นคงในขณะทำงาน และเมื่อเลิกงาน

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับที่พักอาศัย และความต้องการที่พักรออาศัย

2.2.1 แนวคิดความต้องการที่พักรออาศัย

ความต้องการที่อยู่อาศัยเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ประภาศรี จิตพัฒนไพบุลย์ (ชาลี มงคลรัตน์, 2526)(ชาลี มงคลรัตน์, 2526) (2537) กล่าวว่า ที่อยู่อาศัยมีความจำเป็นและสำคัญต่อการอยู่อาศัยของมนุษย์ ที่อยู่อาศัยเป็นสถานที่ประกอบกิจการที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ การพักผ่อน การนอน การกิน เป็นต้น ² หลักการสำคัญในการจัดหาที่พัก มีดังนี้ ³

² ประภาศรี จิตพัฒนไพบุลย์, การจัดหาที่อยู่อาศัยของลูกจ้างแรงงานย่านอุตสาหกรรม กรมศึกษา อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537

- 1) ที่พักสามารถตอบสนองต่อความต้องการทางร่างกายขั้นมูลฐาน เช่น ระบบระบายอากาศที่เหมาะสม แสงสว่างเพียงพอ
- 2) ที่พักอาศัยสามารถตอบสนองต่อความต้องการทางจิตใจ
- 3) ผู้อาศัยมีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุต่างๆ เช่น บริเวณไม่แออัด
- 4) ผู้อาศัยปลอดภัยจากโรคติดต่อ เช่น ระบบน้ำดื่ม ระบบกำจัดขยะมูลฝอย และน้ำโสโครก

ชาลี มงคลรัตน์ (2526) (ชาลี มงคลรัตน์, 2526) (ชาลี มงคลรัตน์, 2526) ได้จำแนกลักษณะความต้องการที่อยู่อาศัยออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) ความต้องการที่อยู่อาศัยที่เกิดจากความจำเป็น หมายถึง ความต้องการที่อยู่อาศัยจริงซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยหน่วยแรกที่ขาดไม่ได้ และ 2) ความต้องการที่อยู่อาศัยแบบฉาบฉวย หมายถึง ความต้องการนี้อาจไม่ได้มาซึ่งที่อยู่อาศัยใหม่แต่ก็เป็นไปตามความเหมาะสม เช่นการทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และมีการเก็งกำไร หรือความต้องการบ้านหลังที่สองไว้พักผ่อนซึ่งเกินจากที่อยู่อาศัยที่มีอยู่แล้ว

Maslow (กล่าวในเจษฎา โล่ห์พิมานชัยฤทธิ์ (2558)) ได้ให้แนวคิดเรื่องความต้องการของมนุษย์ในเรื่องที่อยู่อาศัยไว้ 5 ประการคือ 1) ความต้องการที่ทางร่างกาย 2) ความต้องการความปลอดภัย 3) ความต้องการทางสังคม และ 4) ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง 5) ความต้องการเติมเต็มความสมบูรณ์ให้ชีวิต ทั้งนี้ความต้องการมีความแตกต่างกันไปในแต่ละครอบครัว แล้วแต่การจัดลำดับความสำคัญ นอกจากนี้ ตามรูปแบบความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของ Bradshaw จัดความต้องการทางด้านที่อยู่อาศัยว่าเป็นความต้องการซึ่งเป็นบรรทัดฐาน (Normative need) ซึ่งเป็นบรรทัดฐานทางสังคมอันจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน

จากงานศึกษาที่ได้ค้นคว้าสรุปได้ว่าความต้องการที่อยู่อาศัยเป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ขาดไม่ได้ แต่ความให้ความสำคัญอาจแตกต่างกันไปตามแต่การจัดลำดับความสำคัญในครอบครัว ซึ่งในประเทศไทยนั้นรัฐบาลเล็งเห็นถึงปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยซึ่งได้กำหนดนโยบายที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และได้ใช้นโยบายเพื่อสร้างความมั่นคงในการอยู่อาศัยแก่ผู้มีรายได้น้อย ทำให้เราเห็นโครงการที่อยู่อาศัยเกิดขึ้นมากมาย ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา เช่น โครงการบ้านเพื่อประชาชน โครงการบ้านเอื้ออาทร โครงการบ้านธนารักษ์ เป็นต้น

2.2.2 ประเภทที่อยู่อาศัย

³ กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย กองสุขภาพ

โดย Angel, Benjamin and De Goede (Shlomo Angel, Stan Benjamin, & Koos H DeGOEDE, 1977) (Shlomo Angel, Stan Benjamin, & Koos H DeGOEDE, 1977) ได้ทำการศึกษาในปี 1977 อ้างถึงใน ศิริमानะ (2538) (ศิริमानะ ศาตมัย, 2538) (ศิริमानะ ศาตมัย, 2538)) สรุปประเภทที่อยู่อาศัยได้ดังนี้

1) ที่อยู่อาศัยสำหรับคนงาน (the worker housing subsystem) เป็นประเภทที่อยู่อาศัยที่ได้รับความช่วยเหลือจากนายจ้าง บริษัท หรือหน่วยราชการ ได้แก่

(1) ที่อยู่ที่สร้างขึ้นบริเวณที่ทำงาน ที่อยู่ประเภทนี้มักสร้างด้วยไม้ในบริเวณที่ทำงาน โดยลูกจ้างสร้างด้วยตนเองและอาศัยเป็นครอบครัว

(2) หอพักคนงานในโรงงาน ลักษณะการอยู่อาศัยค่อนข้างแออัดห้องหนึ่งมีคนโสดหลายคน พื้นที่ส่วนตัวน้อย

(3) ที่พักคนรับใช้ในบ้าน สำหรับผู้มีฐานะร่ำรวย ปานกลาง จะจัดหาที่อยู่ให้คนรับใช้คนสวน ยาม พร้อมครอบครัว

(4) ที่อยู่ที่ดีให้เจ้าพนักงานของสถาบัน หน่วยราชการต่างๆ เช่น บ้านพักรถไฟ บ้านพักตำรวจ

(5) ที่พักที่สร้างขึ้นชั่วคราว ณ ที่ก่อสร้าง วัสดุที่ใช้จะหาได้จากบริเวณที่ก่อสร้าง เมื่อเสร็จก็ย้ายไปสร้างที่ใหม่เรื่อยไป

2) ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้บุกรุก มีลักษณะการสร้างแบบบุกรุก มักสร้างด้วยไม้ สร้างชั่วคราว ส่วนมากปลูกบนที่ว่างเปล่าไม่ใช่ของตนเอง

(1) ผู้บุกรุกที่แท้จริงอาศัยบนพื้นที่คนอื่นโดยไม่ได้จ่ายค่าเช่าเป็นชุมชนขนาดเล็กบ้างใหญ่บ้าง เป็นต้น

(2) ผู้บุกรุกที่เช่าสร้างบนพื้นที่เล็กๆ ที่มีเจ้าของที่ดิน ตกลงทำสัญญาเช่าต่อกันเป็นระยะๆ

(3) เรือแทนบ้าน เรือที่ส่งสินค้าในระยะสั้นหยุดพักในที่หนึ่งนานๆสามารถใช้เป็นที่อยู่อาศัยได้

3) ที่อยู่อาศัยในเขตชนบท แต่มาทำงานในเมือง ส่วนมากเดินทางมาโดยทางรถไฟ รถยนต์ เรือ และพักอาศัยอยู่กับญาติ พี่น้อง ที่ทำงาน

4) ห้องแบ่งเช่า มักเป็นบ้านที่มีพื้นที่ กั้นเป็นห้องๆ แล้วแบ่งให้เช่า ใช้ห้องน้ำร่วมกัน ผู้อยู่มักมีการโยกย้ายอยู่เรื่อยๆ มีรายได้ต่ำ ไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของที่อยู่ ไม่สนใจสิ่งแวดล้อมโดยรอบ ที่อยู่ค่อนข้างทรุดโทรม สกปรก

5) ที่อยู่ที่จัดสรรโดยรัฐ มักพบแบบอาคารสำเร็จ หรือการจัดสรรในชุมชนแออัดต่างๆ โดยรัฐมักจัดสรรให้ผู้มีรายได้น้อย

6) ที่อยู่แบบสร้างด้วยตนเอง รัฐช่วยสนับสนุนเงินเพื่อให้ดำเนินการก่อสร้างที่อยู่อาศัยด้วยตนเอง

7) ที่อยู่อาศัยภาคเอกชน ที่อยู่ประเภทนี้มักตอบสนองความต้องการของผู้มีรายได้น้อย ที่ดำเนินการโดยเอกชน ที่สร้างขึ้นมาเพื่อจับกลุ่มผู้มีรายได้น้อย

นอกจากนี้การกำหนดลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยควรคำนึงถึงคุณลักษณะที่สำคัญคือ

- 1) การมีที่อยู่อาศัยที่เกื้อกูลต่อการดำรงชีวิต สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานได้
- 2) การมีที่อยู่อาศัยที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของบุคคลทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม

2.3 แนวคิดเรื่องที่พักอาศัยกับแหล่งงาน ความสัมพันธ์ระหว่างการเดินทางและที่พักอาศัยกับแหล่งงาน

ตามหลักการพื้นฐานจะพบความสัมพันธ์ของการเดินทาง การขนส่งที่มีต่อลักษณะการใช้งานในพื้นที่ดินนั้นๆ ซึ่งหากขาดความสมดุลก็จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในการใช้ที่ดินจนกลับสู่ความสมดุล เช่น หากพื้นที่ดินดังกล่าวเป็นพื้นที่แหล่งงาน ซึ่งการคมนาคมไปยังพื้นที่ดังกล่าวทำได้ยาก ห่างจากที่พักอาศัย และไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก คนงานอาจโยกย้ายไปทำงานที่อื่น เพื่อลดปัญหาการเดินทาง และค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ในทางกลับกัน หากแหล่งงานหรือที่พักอาศัยระยะใกล้กัน ทำให้ลดระยะการเดินทางหรือส่งผลให้สะดวกขึ้น ก็จะพบว่า พื้นที่ดังกล่าวจะเกิดความสมดุลและเกิดเป็นชุมชนได้ (เสาวลักษณ์ รอดสมัย, 2549) ซึ่งแนวคิดเรื่องนี้มีการศึกษาที่หลากหลาย โดยสามารถสรุปความสัมพันธ์ได้สาระสำคัญ ดังนี้

นิพนธ์ บุญยรัตน์, 2520 (กล่าวในเจษฎา โล่ห์พิมานชัยฤทธิ์ (2558)) แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของสถานที่ทำงานและที่อยู่อาศัย ซึ่งได้ทำการศึกษาที่อยู่อาศัยของนครเคหะแห่งชาติ พบว่า การเดินทางไปยังที่ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 42 จากการเดินทางเดินทางทั้งหมด รองลงมาคือการเดินทางไปยังสถานศึกษา นอกจากนี้ นาย สมชาย เตชะพรหมพันธ์ (กล่าวในเจษฎา โล่ห์พิมานชัยฤทธิ์ (2558)) แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการเดินทาง โดยพบว่าการเดินทางจะเกิดขึ้นสูงสุด 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงเช้า และช่วงเย็น ซึ่งเป็นการเดินทางระหว่างที่พักอาศัยและที่ทำงาน

แนวคิดของ Needham (1977) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างที่อยู่อาศัยกับประเภทที่ทำงานที่สำคัญว่า โรงงานอุตสาหกรรม ต้องการที่ตั้งในบริเวณที่ใกล้กับกลุ่มที่อยู่อาศัย เพื่อให้สามารถดึงดูดคนงานเข้ามาทำงานในโรงงานได้สะดวก โดยเฉพาะโรงงานที่ต้องการแรงงานเพศหญิง ส่วน

ประเภทงานสำนักงาน พบว่าแรงงานที่มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีบางกลุ่มอาจแยกออกจากบุคคลในสังคมที่มีระดับต่ำกว่า และไม่สนใจเรื่องระยะการเดินทาง

แนวคิดของ Brian J.L. Berry and Frank E Horton (1964) (Brian JL Berry, 1964) (Brian JL Berry, 1964) พบว่ามี 3 ปัจจัยที่ กำหนดการเลือกที่อยู่อาศัยคือ 1) ราคาหรือค่าเช่า 2) ชนิดของที่พัก 3) ที่ตั้งของที่พัก ซึ่งทั้ง 3 ปัจจัยมีความสัมพันธ์ควบคู่ไปกับเหตุผลของแต่ละบุคคล เช่น ความสามารถในการจ่าย ระดับรายได้ ขนาดของครอบครัว ระยะการเดินทาง ซึ่งได้เสนอตัวกำหนดที่มีรูปแบบการเดินทางระหว่างที่อยู่อาศัย เป็น 3 ลักษณะ

1. เส้นทางคมนาคมและระยะทาง คือการเดินทางที่ใกล้เส้นทางคมนาคม จะสามารถเดินทางได้สะดวกรวดเร็ว ลดเวลาการเดินทาง
2. อาชีพและรายได้ คือผู้ที่มีรายได้สูงจะมีการเดินทางไปทำงานเป็นระยะทางที่ไกลกว่า ซึ่งจะอยู่อาศัยในเขตชานเมืองที่อยู่ใกล้ถนนเส้นหลัก ส่วนผู้มีรายได้น้อยพยายามอยู่อาศัยใกล้ที่ทำงาน เพื่อให้ใช้เวลาเดินทางสั้นและค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด
3. ลักษณะเชื้อชาติของประชากร ทำให้เกิดการรวมกลุ่ม เป็นการตั้งที่อยู่อาศัยเป็นกลุ่มก้อน ในส่วนของเมือง

แนวคิดของ Martin (1993) กล่าวว่าที่ตั้งของแหล่งงานและที่พักอาศัยที่มีระยะทางที่ไกลมากขึ้น ส่งผลต่อปัญหาจราจรติดขัดที่เพิ่มขึ้น การแก้ปัญหาคือนโยบายระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งงาน ที่ทำให้การเดินทางลดลง และจากการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างที่พักอาศัยและการเดินทางไปแหล่งงาน ทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจเลือกงาน และเวลาที่เหมาะสมในการเดินทางคือ เท่ากับหรือน้อยกว่า 32 นาที

Park, Burgess และ Mc Kenzie (1920) (Robert E Park, Ernest W Burgess, & RD McKenzie, 1925) (Robert E Park, Ernest W Burgess, & RD McKenzie, 1925) เป็นนักคิดกลุ่มแรกที่ทำให้ความสนใจเกี่ยวกับการเลือกที่ตั้งเพื่ออยู่อาศัยในเมืองโดยเฉพาะ จากการศึกษาพวกเขา พบว่าการเลือกที่ตั้งเพื่ออยู่อาศัยในเมืองมีความสัมพันธ์กับรายได้ของผู้อยู่อาศัย กล่าวคือ ผู้มีรายได้ต่ำจะอยู่ใกล้กับใจกลางเมือง ส่วนผู้มีรายได้สูงจะอาศัยอยู่ในบริเวณชานเมืองซึ่งมีราคาที่ดินถูก ทั้งนี้ เพราะผู้มีรายได้สูงต้องการบ้านที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ บ้านใหม่ และประหยัดค่าใช้จ่ายเรื่องราคาที่ดิน

ในขณะที่ B.M. Moriarty (1983) (Barry M Moriarty, 1983) (Barry M Moriarty, 1983) ได้อธิบายถึงปัจจัย 2 ประการ ในการเลือกบริเวณที่อยู่อาศัย คือ 1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เขาให้ความสำคัญต่อความสามารถในการจ่ายเงินว่าเป็นปัจจัยอันดับแรกในการเลือกที่อยู่อาศัย ส่วน

ระยะทางไปยังแหล่งงานเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญตามมาภายหลัง 2) ปัจจัยทางด้านสังคม จะเกี่ยวข้องกับความแตกต่างด้านคุณค่าความต้องการ และความพอใจเป็นส่วนตัว

John F.Kain(John F Kain, 1961)(John F Kain, 1961) (1961) กล่าวถึงปัจจัยด้านระยะทางไปยังแหล่งงานมีผลต่อที่ตั้งของที่อยู่อาศัย ว่าสัมพันธ์กับรายได้ คือ ระยะทางการเดินทางจะแปรผันตามระดับรายได้ โดยผู้ที่มีรายได้น้อยจะเดินทางไปทำงานในระยะที่ใกล้กว่า และอาศัยอยู่ในบริเวณแหล่งงานโดยไม่คำนึงว่าแหล่งงานจะอยู่ที่ใด

K.J Button (1976) มีความเห็นว่า องค์ประกอบในการเลือกที่อยู่อาศัยอย่างหนึ่งที่สำคัญคือคุณภาพของสิ่งแวดล้อมหรือสภาพแวดล้อม และเพื่อนบ้านที่รู้สึกดีก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง

Prayag Mehta(Prayag Mehta, 1994)(Prayag Mehta, 1994) (1978) ได้ศึกษาการอยู่อาศัยของพนักงานในกิจการโรงงานอุตสาหกรรม และสำนักงานบริษัทต่างๆในประเทศอินเดีย พบว่าการจัดที่อยู่อาศัยควบคู่กับแหล่งงานจะเกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ เนื่องจากพนักงานจะสามารถเข้าทำงานในกรณีนอกเวลาว่างได้สะดวก และพนักงานได้รับประโยชน์ที่สามารถลดค่าใช้จ่ายและเวลาในการเดินทางได้

ประเด็นสำคัญของการศึกษาทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างที่อยู่อาศัยกับแหล่งงาน คือ เรื่องการเดินทาง การคมนาคม ระยะเวลาที่ใช้ ทำให้หลายแนวคิดมีความเห็นว่าการเลือกที่ตั้งของทำงาน และที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งต้องคำนึงถึงความสะดวกในการเดินทาง การเข้าถึงและประโยชน์ในการใช้ที่ดิน เพื่อลดปัญหาการจราจร สิ่งแวดล้อมและการสูญเสียเวลา ค่าใช้จ่าย และพลังงาน

2.4 มาตรฐานพื้นที่ที่อยู่อาศัย

เพื่อให้คุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยมีความสะดวกสบายและปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน มีการกำหนดมาตรฐานที่อยู่อาศัยในเรื่องขนาดและองค์ประกอบของหน่วยอาศัยที่เล็กที่สุดขึ้น เพื่อให้ผู้อยู่อาศัยสามารถอยู่อาศัยและใช้งานได้จริง โดยการเคหะแห่งชาติ

2.4.1 มาตรฐานเนื้อที่ และความกว้างต่ำสุด

- 1) พื้นที่มีขีด คือพื้นที่ที่ต้องการความเป็นส่วนตัวสูง ได้แก่ห้องนอนและห้องน้ำ

ตารางที่ 2.1 มาตรฐานขนาดห้องและความกว้างพื้นที่มีดชิดที่ต่ำที่สุด

พื้นที่ใช้สอย	เนื้อที่ห้องเล็กที่สุด (ตร.ม.)	ความกว้างต่ำสุด (เมตร)
ห้องนอนแรก	8.64	2.40
ห้องนอน (2 เตียง)	7.20	2.40
ห้องนอน (1 เตียง)	5.76	2.40
ห้องน้ำ ส้วม (ที่อาบน้ำ อ่างล้างหน้า ส้วม)	2.88	1.080
ห้องน้ำ ส้วม (ที่อาบน้ำ ส้วม ชักผ้า)	2.16	1.20
ห้องส้วมแยกเดี่ยว	1.44	1.20
ห้องอาบน้ำแยกเดี่ยว	1.08	1.20

ที่มา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

2) ส่วนเอนกประสงค์ได้แก่ ห้องรับแขก พักผ่อน ห้องรับประทานอาหาร และห้องครัว

ตารางที่ 2.2 มาตรฐานขนาดห้องและความกว้างพื้นที่ส่วนเอนกประสงค์ต่ำที่สุด

พื้นที่ใช้สอย	เนื้อที่ห้องเล็กที่สุด (ตร.ม.)	ความกว้างต่ำสุด (เมตร)
พื้นที่รวมสำหรับรับแขก พักผ่อน รับประทานอาหาร เตรียมอาหาร	22.32	2.40
พื้นที่รวมสำหรับรับแขก พักผ่อน รับประทานอาหาร	18.00	2.40
พื้นที่รวมสำหรับ รับประทานอาหาร เตรียมอาหาร	12.96	2.40
ห้องรับแขก พักผ่อน	14.40	2.40
ห้องรับประทานอาหาร	8.64	2.40
ห้องเตรียมอาหาร	4.32	1.80
ห้องครัวแยกเดี่ยว	4.67	1.80

ที่มา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกจากนี้หากเป็นพื้นที่รวมที่ประกอบด้วยห้องนอน ห้องพักผ่อน ห้องรับประทานอาหาร ห้องครัว ห้องน้ำห้องส้วม สำหรับผู้อยู่อาศัยไม่ต่ำกว่า 5 คน พื้นที่รวมต้องไม่น้อยกว่า 28 ตารางเมตร

2.4.2 ความสูงของเพดาน

ความสูงจากพื้นที่เพดานของที่อยู่อาศัย ต้องไม่ต่ำกว่า 2.4 เมตร หากเพดานมีความเอียงลาด ส่วนที่ต่ำสุดต้องสูงไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร ในกรณีติดตั้งพัดลมดูดอากาศ ความสูง 2 เมตรได้

2.4.3 ที่เก็บของทั่วไป

ควมมีความจุไม่ต่ำกว่า 7.20 ลบ.ม. โดยให้มีความลึกไม่เกิน 1.20 เมตร กรณีตู้เสื้อผ้าในห้องนอน ควรมีความลึกอย่างน้อย 60 ซม. กว้างอย่างน้อย 90 ซม. สูงไม่น้อยกว่า 1.80 เมตร

2.4.4 มาตรฐานความกว้างประตู

จัดให้มีช่องทางเข้าออกขนาดเพียงพอสำหรับใช้สอย

ตารางที่ 2. 3 มาตรฐานประตู

ชนิดประตู	ความกว้าง (ซม.)	ความสูง (ซม.)
ประตูห้องนอน	80	200
ประตูห้องครัว	80	200
ประตูห้องน้ำ	60	200
ประตูตู้เสื้อผ้า เก็บของ	70	195

ที่มา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

2.4.5 การระบายอากาศ

1) พื้นที่อยู่อาศัย หรือหน้าต่างที่เปิดได้ที่เล็กที่สุดจะต้องมีพื้นที่รวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของพื้นที่นั้นๆ โดยให้มีช่องเปิดในทิศทางตรงกันข้าม ลมสามารถผ่านได้ตลอด

2) พื้นที่ไม่ใช่อยู่อาศัย

(1) ใต้ถุนอาคาร ที่พื้นที่ชั้นล่างลอยจากระดับพื้น บางส่วนหรือทั้งหมดของโครงสร้างนั้นเป็นไม้ ต้องมีช่องระบายอากาศ 2 ด้านอย่างน้อย และต้องมีพื้นที่อย่างน้อยร้อยละ 10 ของเนื้อที่ใต้ถุนทั้งหมด

(2) ห้องหลังคา และเนื้อที่เหนือเพดาน ต้องมีทางลมผ่าน มีขนาดเท่ากับร้อยละ 5 ของพื้นที่เพดาน

(3) ช่องบันได ต้องมีช่องระบายอากาศ โดยมีพื้นที่ระบายอากาศน้อยที่สุดคือ 0.1 ตารางเมตรต่อชั้น

2.4.6 ทางติดต่อภายในอาคาร

มาตรฐาน บันได ทั้งเรื่องความสูง ความกว้าง ชานพัก ราวบันได ที่ต้องมีความเหมาะสม รวมถึงทางเดินร่วมโดยหากเป็นอาคารพักอาศัยรวม ความกว้างทางเดินไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร รวมทั้งเรื่องลิฟท์ สำหรับอาคารที่ต้องมีลิฟท์

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดที่อยู่อาศัยให้แรงงาน หรือลูกจ้างโรงงาน หรือหน่วยงานต่างๆ สภาพการอยู่อาศัยของแรงงาน ต้นทุนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น และประโยชน์จากการมีสวัสดิการที่พักอาศัยให้แรงงาน สรุปเนื้อหาดังต่อไปนี้

อำนาจ สุกใส (อำนาจ สุกใส, 2540)(อำนาจ สุกใส, 2540)(2540) ได้ทำงานวิจัยเรื่องการจัดการสวัสดิการที่อยู่อาศัยสำหรับพนักงานองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ ซึ่งพบว่าพนักงานระดับปฏิบัติงานมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการค่าครองชีพ และมีความเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาการบุกรุกที่ดินว่างเปล่า ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาสังคม ดังนั้นการจัดการสวัสดิการไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใด จะช่วยให้พนักงานขององค์กรมีความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

งานวิจัยของ ศิริมานะ ศาตมัย (2538)(ศิริมานะ ศาตมัย, 2538)(ศิริมานะ ศาตมัย, 2538)) ได้ศึกษาสภาพความเป็นอยู่ความพึงพอใจ ปัญหาที่อยู่อาศัยของลูกจ้างแรงงานในเขตอุตสาหกรรมเอกชน และความเห็นของผู้ประกอบการต่อเรื่องการจัดที่อยู่อาศัย ซึ่งพบว่ามีลูกจ้างพักในที่อยู่อาศัยของโรงงานเพียงร้อยละ 5.4 ขนาดห้องพักประมาณ 8.3 ตรม.ต่อคน และมักจะเช่าร่วมกับเพื่อน ส่วนเรื่องความพึงพอใจแรงงานที่พักอาศัยทั้งในที่พักที่จัดให้ หรือที่พักของเอกชน มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง เนื่องจากเจ้าของไม่ได้สนใจดูแล ในด้านของมุมมองผู้ประกอบการมองว่า ที่พักสวัสดิการมีความจำเป็น แต่สามารถทำได้เพียงบางส่วนเพราะใช้เงินลงทุนสูง

สุภาวดี อนันนฤทธิ (2545)(สุภาวดี อนันนฤทธิ, 2545)(สุภาวดี อนันนฤทธิ, 2545)) ศึกษาเปรียบเทียบสภาพที่พักอาศัย และการพักอาศัยของลูกจ้างโรงงานในเขตอุตสาหกรรมสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างกลุ่มแรงงานที่พักในที่พักของโรงงานและที่พักภายนอกพบว่า สามารถแบ่งสภาพที่พักออกเป็น 3 กลุ่ม โดยกลุ่มที่พักในห้องพักของบริษัท ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณ 600 บาทต่อเดือน ในขณะที่ กลุ่มพักห้องเช่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 650 บาท/เดือน โดย 2 กลุ่มแรกพบปัญหาเรื่องความไม่เป็นส่วนตัว ทรุดโทรม เสียงดัง ไม่ปลอดภัย ส่วนกลุ่มที่พักบ้านตนเอง พบว่า ที่พักขนาดใหญ่กว่า มีปัญหาเรื่องการเดินทาง ส่วนเรื่องแนวคิดที่สัมภาษณ์ผู้ประกอบการพบว่า โรงงานที่มีสวัสดิการมักเป็นโรงงานที่ต้องใช้แรงงานฝีมือและอยู่นอกเขตเมือง อย่างไรก็ตาม อาจมีการช่วยเหลือนอกเหนือจากการมีห้องพัก เช่นมีรถรับส่ง หรือเงินช่วยเหลือค่าเช่า ผู้ประกอบการมองว่าควรมีการให้การสนับสนุนสำหรับโรงงานที่จัดสวัสดิการให้ลูกจ้าง

งานวิจัยของ วิภาดา โนตา (2552) ได้ศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร ชุมชนวัดตึก พบว่าหน่วยที่พักอาศัยของแรงงานนั้นมีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน และมีปัญหาทั้งภายในหน่วยที่พักเช่นเรื่องการระบายอากาศ ปัญหาด้านสาธารณสุขปโรค และปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อมชุมชน

งานวิจัยของประภาศรี จิตไพบูลย์ (2537) (ประภาศรี จิตพัฒนไพบูลย์, 2537) (ประภาศรี จิตพัฒนไพบูลย์, 2537) ศึกษาเรื่องการจัดที่อยู่อาศัยของลูกจ้างแรงงานย่านอุตสาหกรรม ในย่านอำเภอพระประแดง พบว่าร้อยละ 73 ของลูกจ้างเห็นว่าการมีที่อยู่อาศัยเป็นเรื่องจำเป็น เนื่องจากมักมีถิ่นฐานอยู่ต่างจังหวัด ไม่มีที่อยู่ใกล้กับโรงงาน หากโรงงานมีสวัสดิการที่อยู่ จะช่วยเพิ่มความปลอดภัยลดการมาทำงานสาย พักผ่อนได้เพียงพอ และช่วยลดค่าใช้จ่ายให้ลูกจ้างได้ถึงร้อยละ 67.58 และการมีสวัสดิการด้านที่อยู่ มีส่วนช่วยในการตัดสินใจเข้าทำงาน และเห็นว่าการมีสวัสดิการเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เนื่องจากช่วยลดความกังวลใจ และค่าใช้จ่ายให้แก่ลูกจ้างแรงงาน ก่อให้เกิดผลดีต่อการทำงานมากกว่า การไม่มีสวัสดิการ

งานวิจัยของวรพจน์ พงศ์สวัสดิรักษา (2541) ซึ่งได้ศึกษารูปแบบสวัสดิการที่อยู่อาศัยสำหรับลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ และขึ้นส่วนในนิคมอุตสาหกรรมตอนเหนือของกรุงเทพมหานคร จากงานศึกษาพบว่าแรงงานในโรงงานประเภทนี้มักค่อนข้างขาดแคลน การสร้างแรงจูงใจ หรือแรงดึงดูดในการทำงานจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยสวัสดิการที่อยู่อาศัยเป็นรูปแบบหนึ่งซึ่งสามารถทำได้ทั้งการสร้างหอพักคนงาน การช่วยเหลือค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย การช่วยประสานงานเพื่อให้ลูกจ้างกู้เงินเพื่อที่อยู่อาศัยได้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เป็นต้น และการให้สวัสดิการแก่คนงานเป็นสิ่งที่สามารถสร้างกำลังใจในการทำงานได้

ปรพันธ์ ภูงามทอง (2536) (ปรพัทธ์ ภูงามทอง, 2536) (ปรพัทธ์ ภูงามทอง, 2536) ศึกษาเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยของข้าราชการ ทหาร และตำรวจในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า แนวทางการจัดสวัสดิการที่หน่วยงานต่างๆใช้ มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ภาครัฐร่วมมือกับเอกชน เป็นในรูปแบบที่หน่วยงานเอกชนเสนอโครงการให้ภาครัฐอนุมัติ โดยโครงการก็จะมีราคาไม่แพง หรือภาครัฐเป็นผู้ออกแบบวางแผนควบคุมการก่อสร้าง แต่ให้ภาคเอกชนเป็นผู้ก่อสร้างและรับผิดชอบโครงการ 2) หน่วยงานรัฐจัดซื้อโครงการเอกชน ซึ่งเป็นโครงการสำหรับกลุ่มผู้มีรายได้ปานกลางและน้อย 3) ภาครัฐร่วมมือกัน เป็นลักษณะที่ภาครัฐดำเนินงานเบ็ดเสร็จในหน่วยงานของภาครัฐเอง

นายปรีชา นภาพฤกษ์ชาติ (2528) (ปรีชา นภาพฤกษ์ชาติ, 2528) (ปรีชา นภาพฤกษ์ชาติ, 2528) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานบุคคลด้านสวัสดิการพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางชั้น พบว่า ผู้ประกอบการที่ให้สวัสดิการกับพนักงานนอกเหนือจากที่ กฎหมายกำหนด มีผลทำให้พนักงานเอาใจใส่และมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ของเสีย และอุบัติเหตุ มีปริมาณน้อยลง ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จึงใช้หลักวิชาการด้านบุคคลมาใช้ในการบริหารงาน

ตารางที่ 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย/ปี	อำนาจ สุโกไส / 2540	สุภาวดี อนันตฤทธิ์ / 2545	ประภาศรี จิตไพบูลย์/ 2537	วิภาดา โนตา / 2552
ชื่องานวิจัย	การจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัย สำหรับพนักงานองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ	สภาพที่พักอาศัย และการพักอาศัยของลูกจ้างแรงงานในกลุ่มโรงงานขนาดใหญ่ ในเขตอุตสาหกรรมสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา	การจัดการที่อยู่อาศัยของลูกจ้างแรงงานย่านอุตสาหกรรม : กรณีศึกษา อำเภอพระประแดง จ.สมุทรปราการ	สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร : กรณีศึกษาชุมชนวัดตึก
วัตถุประสงค์	ศึกษาสภาพความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนปัญหาด้านที่อยู่ของพนักงานองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ เพื่อหาแนวทางการจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัย	ศึกษาเปรียบเทียบสภาพที่อยู่อาศัยของแรงงานในกลุ่มโรงงานขนาดใหญ่ ในเขตอุตสาหกรรมสุรนารี จ. นครราชสีมา ระหว่างกลุ่มที่ได้รับสวัสดิการที่พักอาศัย และกลุ่มที่ไม่ได้รับสวัสดิการที่พักอาศัย สภาพปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่อยู่อาศัยของลูกจ้างทั้ง 2 กลุ่ม รวมทั้งแนวคิดของผู้ประกอบการในการจัดสวัสดิการหอพัก	ศึกษาสภาพความเป็นอยู่ ทศนคติ ปัญหาที่อยู่อาศัยของลูกจ้างแรงงานในย่านอุตสาหกรรม รวมถึงบทบาทภาครัฐ ผู้ประกอบการ และนักลงทุน	ศึกษาสภาพการอยู่อาศัย พฤติกรรม ความต้องการ และปัญหาด้านที่อยู่อาศัยของคนต่างด้าว เพื่อหาแนวทางเบื้องต้นในการจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยแรงงานต่างด้าว
กลุ่มตัวอย่าง	พนักงานระดับปฏิบัติการในสวนงานเดินรถ เฉพาะพนักงานขับรถ และเก็บค่าโดยสาร	มีกลุ่มตัวอย่างรวม 283 ราย โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่พักอาศัยในหอพักของบริษัท และกลุ่มที่ไม่ได้พักอาศัยในหอพักของบริษัท ผู้ประกอบการโรงงานขนาดใหญ่ 2 ราย	แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่มได้แก่ 1) กลุ่มลูกจ้างแรงงานที่มีรายได้ 3000 บาทขึ้นไปต่อเดือน 364 คน และ 2) กลุ่มผู้ประกอบการ ซึ่งมีจำนวนลูกจ้างมากกว่า 100 คนขึ้นไป 32 โรงงาน	แรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชุมชนวัดตึก 140 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัย/ปี	อำนาจ สุกใส / 2540	สุภาวดี อนันฤทธิ์ / 2545	ประภาศรี จิตไพบูลย์/ 2537	วิภาดา โนตา / 2552
วิธีการวิจัย	สำรวจภาคสนามและทำแบบสอบถามพนักงานเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารของหน่วยงานหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง	สัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงงานขนาดใหญ่ 2 รายเพื่อศึกษาแนวคิดและแรงจูงใจ สอบถามพนักงานเพื่อศึกษาสภาพที่อยู่อาศัย และเปรียบเทียบความแตกต่างของการอยู่อาศัย	สำรวจ และส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่ทัศนคติ ปัญหาที่เกิดขึ้น	เก็บข้อมูลสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานโดยการสังเกตและสัมภาษณ์สัมภาษณ์คนไทยที่อยู่ใกล้เคียง และสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชนที่เกี่ยวข้อง
ผลการวิจัยที่สำคัญ	พนักงานส่วนใหญ่ ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง อาศัยในบ้ายเช่าคุณภาพต่ำ พนักงานส่วนใหญ่ต้องการที่อยู่อาศัยที่ใกล้แหล่งงาน ซึ่งปัจจัยเรื่องราคาคือประเด็นหลัก พนักงานมีความสามารถในการผ่อนเดือนละ 1000-1500 บาท การจัดสวัสดิการขององค์กรมีความเป็นไปได้ ซึ่งอาจต้องอาศัยร่วมมือกับการเคหะแห่งชาติหรือภาครัฐ เนื่องจากงบประมาณขององค์กรที่จำกัด	สามารถแบ่งสภาพที่พักออกเป็น 3 กลุ่ม โดยกลุ่มที่พักในหอพักของบริษัท ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณ 600 บาทต่อเดือน ในขณะที่กลุ่มพักห้องเช่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 650 บาท/เดือน โดยทั้ง 2 กลุ่ม พบปัญหาเรื่องไม่เป็นส่วนตัว ทรุดโทรมเสียงดัง ไม่ปลอดภัย และมีความพึงพอใจในการอยู่อาศัยน้อยกว่ากลุ่มที่พักบ้านตนเอง ส่วนเรื่องแนวคิดที่สัมภาษณ์ผู้ประกอบการพบว่า โรงงานที่มีสวัสดิการมักเป็นโรงงานที่ต้องใช้แรงงานฝีมือและอยู่นอกเขตเมือง	ลูกจ้างแรงงานที่มาจากต่างจังหวัดหลักมองว่าการมีสวัสดิการที่พักเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากมักมีถิ่นฐานอยู่ต่างจังหวัด ไม่มีที่อยู่ใกล้กับโรงงาน หากโรงงานมีสวัสดิการที่อยู่ จะช่วยเพิ่มความปลอดภัย ลดการมาทำงานสาย พักผ่อนได้เพียงพอ และช่วยลดค่าใช้จ่ายให้ลูกจ้างได้ถึงร้อยละ 67.58 และการมีสวัสดิการด้านที่อยู่มีส่วนช่วยในการตัดสินใจเข้าทำงาน และเห็นว่าการมีสวัสดิการเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เนื่องจากช่วยลดความกังวลใจ และค่าใช้จ่ายให้แก่ลูกจ้างแรงงาน ก่อให้เกิดผลดีต่อการทำงานมากกว่าการไม่มีสวัสดิการ	สภาพที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวมีสภาพต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน พบปัญหาการอยู่อาศัยทั้งเรื่องปัญหาภายในที่พัก / ด้านสาธารณูปโภค / สภาพแวดล้อมชุมชน

ที่มา ผู้วิจัย

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า

- 1) พนักงานหน่วยงาน มีความต้องการที่อยู่อาศัยใกล้แหล่งงาน และมักมีความเป็นอยู่ที่มีคุณภาพต่ำ
- 2) แรงงานจากต่างจังหวัดมีความต้องการที่อยู่ ซึ่งเป็นปัจจัยในการตัดสินใจเข้าทำงาน และการทำงานมีประสิทธิภาพขึ้น
- 3) สภาพที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวต่ำกว่ามาตรฐานและ พบปัญหาเรื่องชุมชนแออัด และสาธารณสุข
- 4) โรงงานที่มีสวัสดิการห้องพักให้คนงานมักเป็นโรงงานที่อยู่นอกเขตเมือง และเป็นโรงงานที่ต้องการแรงงานที่มีฝีมือ
- 5) สภาพที่อยู่อาศัยของพนักงาน ที่อาศัยในหอพัก ห้องเช่าบ้านเช่า ทั้งที่เป็นหอพักของบริษัท หรือ หอพักที่ไม่ใช่ของบริษัท ส่วนมากมักมีปัญหาเรื่องความปลอดภัย ความสะอาด เสียงรบกวน
- 6) หอพักของบริษัทโดยมากมีขนาดเล็กกว่า หอพักทั่วไป
- 7) พนักงานที่มีความต้องการซื้อบ้านในอนาคตมักเป็นผู้ที่เริ่มมีเงินออม และทำงานในระดับที่เริ่มมีความมั่นคง ทั้งนี้พนักงานที่ต้องการแหล่งเงินกู้ต้องการแหล่งเงินระยะยาว
- 8) กลุ่มพนักงานโรงงานมักไม่ค่อยมีปัญหา หรือร้องเรียนเรื่องการอยู่อาศัย แม้ว่ามีปัญหาในการอยู่อาศัย
- 9) ผู้ประกอบการมองว่าการมีสวัสดิการเป็นเรื่องที่ดีและสมควร แต่ขึ้นอยู่กับต้นทุนและทรัพยากรที่มี

สรุปบททวนวรรณกรรม

ในการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้สรุปออกเป็น 2 เรื่องหลัก

- 1) ข้อมูลแนวคิดด้านสวัสดิการ ซึ่งมีทั้งประเภทที่กฎหมายกำหนด และสวัสดิการที่นายจ้างให้แก่ลูกจ้างเพิ่มเติมนอกเหนือจากกฎหมาย โดยการจัดสวัสดิการให้ดียิ่งขึ้นมีหลักการให้สวัสดิการที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งผู้ให้และผู้รับ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของการให้สวัสดิการซึ่งสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานและส่งผลกระทบต่อคุณภาพการทำงานของแรงงานได้
- 2) ข้อมูลแนวคิดด้านที่อยู่อาศัย ซึ่งให้เห็นถึงความจำเป็นของที่พักอาศัย ซึ่งเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ โดยมีแนวคิดเรื่องที่ตั้งและการเดินทางซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยในการเลือกที่อยู่อาศัยหรือเลือกแหล่งงานที่สัมพันธ์กับระยะของการเดินทาง รวมถึงมาตรฐานขั้นต่ำของที่อยู่อาศัยเพื่อให้การอยู่อาศัยนั้นเหมาะสมกับการใช้งานในชีวิตประจำวัน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก เพื่อทำการวิเคราะห์งานศึกษาในเชิงลึก โดยเครื่องมือที่ใช้มีความหลากหลาย ได้แก่ บทสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ ทั้งในเรื่องแนวคิดที่จัดให้มีที่พักสวัสดิการ แนวทางการบริหารจัดการ ปัญหาที่อยู่อาศัย ความคิดเห็นที่มีต่อที่พักอาศัยของแรงงาน และใช้วิธีการสำรวจและบันทึกภาพ เพื่อให้ทราบข้อมูลรูปแบบ ประเภทและสภาพที่พักอาศัย รวมถึงลักษณะการพักอาศัยของแรงงาน สำหรับนำมาวิเคราะห์ ความเหมาะสมในการจัดให้มีที่พักสวัสดิการ แนวทางการจัดการที่เหมาะสม ความคิดเห็นในการอยู่อาศัย รวมถึงให้ทราบถึงความสำคัญของการมีที่พักสวัสดิการ

3.1 การกำหนดคำถามในงานวิจัย

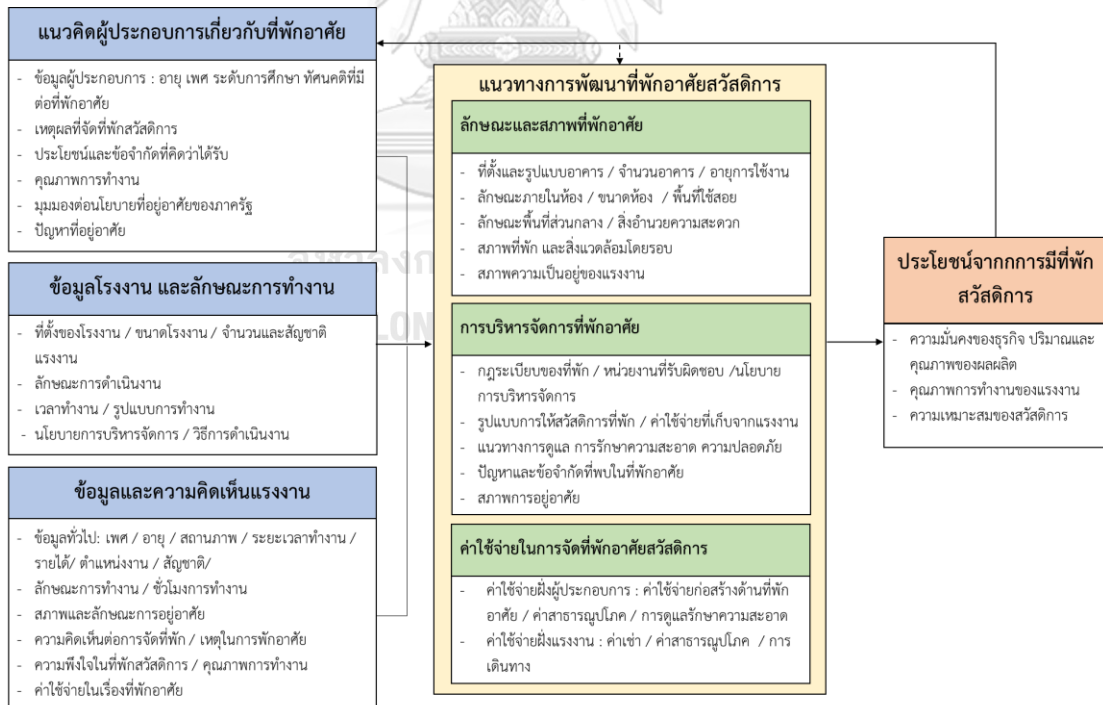
การตั้งคำถามในงานวิจัย หรือประเด็นสำคัญที่จะทำงานศึกษานี้ และนำไปสู่การหาคำตอบของงานศึกษา ซึ่งจากปัญหาที่พักอาศัยที่ขาดแคลนที่พบได้มากโดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลนั้น ทำให้เกิดคำถามถึงการเข้ามาช่วยเหลือจากภาครัฐหรือภาคเอกชน ซึ่งเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ลดปัญหาที่อยู่อาศัยดังกล่าวคือการที่แหล่งงานมีที่พักสวัสดิการให้แก่แรงงานของตน จึงมีความตั้งใจที่จะศึกษาถึงแนวคิดของผู้ประกอบการที่จัดสวัสดิการในเรื่องที่พักอาศัยให้แก่แรงงานว่า เหตุผลในการจัดที่พักนั้นเป็นเพราะเหตุใด ผู้ประกอบการมีมุมมองเกี่ยวกับการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการอย่างไร และจากแนวคิดเหล่านั้นนำไปสู่การบริหารจัดการที่พักอย่างไร ซึ่งครอบคลุมไปถึงความคิดเห็นของแรงงานที่มีต่อที่พักสวัสดิการ และความเชื่อมโยงถึงคุณภาพชีวิตและคุณภาพการทำงานในโรงงาน

3.2 การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารหลากหลายด้านที่เกี่ยวกับงานที่ศึกษา ทั้งข้อมูลเอกสารเชิงคุณภาพ และข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติตัวเลข เพื่อให้งานวิจัยมีความครอบคลุมครบถ้วน ส่วนของแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาทั้งจาก หนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ จากการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลในอินเทอร์เน็ต และจากห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.3 กรอบแนวคิดในงานวิจัย

จากคำถามในงานวิจัย ที่ต้องการศึกษาแนวคิดของผู้ประกอบการในการจัดที่พักอาศัย สวัสดิการ และความสัมพันธ์ของแนวคิดผู้ประกอบการที่อาจส่งต่อการพัฒนาที่พักอาศัยสวัสดิการ ซึ่งหมายความรวมถึงทั้งลักษณะทางกายภาพของที่พัก และแนวทางการบริหารจัดการที่พัก โดยทางผู้วิจัยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการซึ่งเป็นประเด็นหลัก พร้อมทั้งสำรวจและสังเกตรูปแบบลักษณะและสภาพของที่พักอาศัย และการจัดการภายในที่พักอาศัยสวัสดิการ เพื่อเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ความเหมาะสมกับลักษณะการอยู่อาศัยของแรงงาน นอกจากนี้ เพื่อให้การศึกษามีความครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการ ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสัมภาษณ์แรงงานเพื่อรวบรวมความคิดเห็นและความพอใจของแรงงานต่อที่พักอาศัยสวัสดิการ ซึ่งจากข้อมูลที่ได้จะทำให้สามารถสรุป ประโยชน์ ข้อดี ข้อจำกัดของที่พักอาศัยสวัสดิการ ความสัมพันธ์ของแนวคิดผู้ประกอบการที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาที่พัก และข้อมูลการพัฒนาที่พักอาศัยสวัสดิการที่เหมาะสมได้

ภาพที่ 3.1 แผนผังกรอบแนวคิด

ที่มา ผู้วิจัย

3.4 การคัดเลือกกรณีศึกษาและกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาข้อมูลจากศูนย์ข้อมูลธุรกิจอุตสาหกรรม พื้นที่จังหวัดที่ใกล้กรุงเทพมหานคร มักเป็นแหล่งที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมสำคัญ และมีจำนวนโรงงานอยู่ในพื้นที่จำนวนมาก เนื่องจากความสะดวกในการขนส่งสินค้าเข้ากรุงเทพมหานคร และพื้นที่ดินในบริเวณชานเมือง กรุงเทพมหานครมีราคาถูกกว่าในเขตเมือง ซึ่งผู้วิจัยเลือกโรงงานในเขตพื้นที่ฝั่งตะวันตกของ กรุงเทพมหานคร โดยสามารถเข้าถึงได้ง่ายโดยถนนเพชรเกษม เนื่องจากถนนเพชรเกษมฝั่งขาออกจาก กรุงเทพฯ ทางทิศตะวันตกเพื่อลงไปยังทิศใต้เป็นแหล่งที่ตั้งของโรงงานจำนวนมาก การคมนาคมสะดวก หลากหลาย มีความหนาแน่นของกลุ่มแรงงานในพื้นที่ และมีชุมชนการอยู่อาศัยที่หนาแน่น ซึ่งนอกจากจำนวนโรงงานที่มีมากในพื้นที่ดังกล่าว ยังมีจำนวนแรงงานมากอีกด้วย

จากข้อมูลที่กล่าวไปนั้น ผู้วิจัยเลือกทำการศึกษาในพื้นที่ 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลอ้อมน้อย อ้อมใหญ่และไร่เชิง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดสมุทรสาครและนครปฐม ซึ่งจากการศึกษาจะพบว่าในพื้นที่ดังกล่าวมีโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอเป็นจำนวนมาก (โรงงานประเภท 22) และเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานจำนวนมาก จากข้อมูลปี 2560 ตาราง 3.1 พบว่าทั้ง 2 จังหวัด มีแรงงานโรงงานสิ่งทอมีจำนวนมากเป็นอันดับ 2 และ 3 ในจังหวัดนครปฐมและสมุทรสาคร ตามลำดับ โดยมีจำนวนโรงงานสิ่งทอทั้งสิ้น 453 โรงงาน และมีแรงงานโรงงานในพื้นที่ทั้งสิ้น 39,814 คน โดยเฉลี่ย 88 คนต่อโรงงาน ซึ่งโรงงานสิ่งทอ 111 แห่งหรือร้อยละ 25 ของโรงงานสิ่งทอทั้งหมดอยู่ใน 3 ตำบลที่ทำการศึกษา

ทั้งนี้จากข้อมูลพบว่าโรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์พลาสติก (ประเภท 53) มีแรงงานจำนวนมากเช่นกัน อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลจะเห็นว่าทั้ง 2 จังหวัดจำนวนโรงงานพลาสติกรวมแล้ว 1389 โรงงาน และมีแรงงานรวมทั้งสิ้น 58,365 คน มากกว่าโรงงานสิ่งทอ ทั้งนี้หากเฉลี่ยแรงงานต่อโรงงานจะพบว่า มีคนงานประมาณ 42 คนต่อโรงงาน ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของโรงงานสิ่งทอ ซึ่งกล่าวได้ว่าโรงงานสิ่งทอเป็นโรงงานที่มีความต้องการแรงงานในการดำเนินกิจการที่สูงกว่า

ตารางที่ 3.1 ประเภทโรงงานที่มีจำนวนแรงงานสูงสุด 5 อันดับ ปี 2560

จำนวนแรงงานมากที่สุด	นครปฐม	สมุทรสาคร
1	กิจการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์พลาสติก	กิจการเกี่ยวกับสัตว์น้ำ
2	กิจการเกี่ยวกับสิ่งทอ ด้าย หรือเส้นใย ซึ่งมีใยใยหิน	กิจการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์พลาสติก
3	กิจการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์โลหะ	กิจการเกี่ยวกับสิ่งทอ ด้าย หรือเส้นใย ซึ่งมีใยใยหิน
4	กิจการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์โลหะ	กิจการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์โลหะ
5	กิจการเกี่ยวกับปุ๋ย หรือสารป้องกัน หรือกำจัดศัตรูพืชหรือสัตว์	กิจการเกี่ยวกับถลุง ผสม ทำให้บริสุทธิ์ หลอม หล่อ รีด ดึง หรือผลิตโลหะในขั้นต้น ซึ่งมีใช้เหล็กหรือเหล็กกล้า

ที่มา ศูนย์ข้อมูลธุรกิจอุตสาหกรรม กรมโรงงานอุตสาหกรรม

หากศึกษาโรงงานสิ่งทอจะพบว่า แบ่งโรงงานเป็นประเภทย่อยๆ คือ (1) โรงงานตีเกลียว ปั่นด้าย (2) โรงงานทอผ้า (3) โรงงานฟอกย้อม (4) โรงงานพิมพ์ลาย ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ 3 ตำบล และพบว่าโรงงานทอผ้ามีจำนวน 57 แห่ง ซึ่งมากกว่าโรงงานประเภทอื่น (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมประเภท 22 ในพื้นที่ 3 ตำบล อ้อมน้อย อ้อมใหญ่และไร่เชิง

ประเภทโรงงาน	อ้อมน้อย	อ้อมใหญ่	ไร่เชิง	รวม	สัดส่วน
22(1) ตีเกลียว ปั่นด้าย	11	2	3	16	14.4%
22(2) ทอผ้า	24	12	21	57	51.4%
22(3) ฟอกย้อม	13	2	7	22	19.8%
22(4) พิมพ์ลาย	9	6	1	16	14.4%
รวม	57	22	32	111	100%

ที่มา กรมโรงงานอุตสาหกรรม

3.4.1 การเลือกกรณีศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโรงงานทอผ้าในพื้นที่ 3 ตำบล ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 57 แห่ง และได้แบ่งโรงงานออกเป็น 3 กลุ่มคือ 1) กลุ่มที่มีการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการ 2) ไม่มีการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการ และ 3) ไม่สะดวกให้ข้อมูล โดยเกณฑ์ในการเลือกโรงงานกรณีศึกษาคือเป็นโรงงานที่มีที่พัก

อาศัยสวัสดิการ ซึ่งจากตาราง 3.3 แสดงให้เห็นว่า จากโรงงานทอผ้าทั้งสิ้น 57 แห่ง มีโรงงานที่จัดที่
 พักอาศัยสวัสดิการทั้งสิ้น 24 แห่ง (ร้อยละ 43) ไม่มีที่พักอาศัยสวัสดิการ 11 แห่ง (ร้อยละ 19) และ
 ไม่ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 22 แห่ง (ร้อยละ 38) โดยหากวิเคราะห์เฉพาะโรงงานที่มีที่พักอาศัยสวัสดิการเพื่อ
 รองรับแรงงาน พบว่า หากแบ่งโรงงานตามขนาด (จำแนกด้วยจำนวนแรงงาน) พบว่ามีโรงงานขนาด
 ใหญ่ 2 แห่ง ขนาดกลาง 10 แห่ง และ ขนาดเล็ก 12 แห่ง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกโรงงานกรณีศึกษา
 ตามขนาด ขนาดละ 1 แห่ง ตามภาพที่ 3.2 (หมุดสีม่วง) อย่างไรก็ตามไม่สามารถเปิดเผยชื่อของโรงงาน
 กรณีศึกษาได้ เนื่องจากข้อมูลที่ทำกรสัมภาษณ์นั้น บางคำถามเป็นคำถามที่อ่อนไหวและอาจกระทบ
 ต่อการดำเนินงานของโรงงาน (รายละเอียดชื่อและที่ตั้งของโรงงานในพื้นที่ทั้งหมดในภาคผนวก)

ตารางที่ 3.3 จำนวนโรงงานและจำนวนแรงงานแบ่งตามขนาดของโรงงานและการมีที่พักอาศัยสวัสดิการ

ขนาด โรงงาน	มีที่พัก			ไม่มีที่พัก			ไม่ให้ข้อมูล			รวม	
	จำนวน โรงงาน	สัดส่วน	จำนวน แรงงาน	จำนวน โรงงาน	สัดส่วน	จำนวน แรงงาน	จำนวน โรงงาน	สัดส่วน	จำนวน แรงงาน	จำนวน โรงงาน	จำนวน แรงงาน
เล็ก	12	50%	317	6	54.5%	68	17	77%	371	35	756
กลาง	10	42%	1110	4	36.4%	393	4	18%	291	18	1794
ใหญ่	2	8%	2273	1	9%	407	1	5%	250	4	2930
รวม	24	100%	3700	11	100%	868	22	100%	912	57	5480

ที่มา กรมโรงงานอุตสาหกรรม

 โรงงานที่มีที่פקอาศัยสวัสดิการ
  โรงงานที่ไม่มีที่פקอาศัยสวัสดิการ
  โรงงานที่ไม่ให้ข้อมูล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ภาพที่ 3.2 โรงงานทอผ้าในพื้นที่ 3 ตำบล
 ที่มา ผู้วิจัย

3.4.2 กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 : ผู้ประกอบการโรงงานทอผ้าที่มีการจัดที่פקอาศัยสวัสดิการ (โรงงานกรณีศึกษา 3 แห่ง) ซึ่งเป็นเจ้าของกิจการหรือทายาทของเจ้าของกิจการที่มีอำนาจในการควบคุมและบริหารงานของแรงงาน โรงงานละ 1 คน โดยเนื่องจากงานวิจัยนี้ไม่สามารถเปิดเผยชื่อโรงงานได้ จึงใช้แทนว่า โรงงานขนาดใหญ่ โรงงานขนาดกลาง และโรงงานขนาดเล็ก

กลุ่มที่ 2 : แรงงานที่פקอาศัยในที่פקอาศัยสวัสดิการของโรงงานกรณีศึกษา 3 แห่ง โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์การสัมภาษณ์ขั้นต่ำ 10% ของกลุ่มตัวอย่างในโรงงาน

นั้น โดยใช้เวลาสัมภาษณ์ในช่วงเวลาที่ยังไม่เข้าทำงานหรือหลังเลิกงาน จากการรวบรวมข้อมูล ได้กำหนดกลุ่มแรงงานตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 41 คน โดยแบ่งเป็นแรงงานของโรงงานขนาดใหญ่ 30 คน จากประชากร 210 คน (ร้อยละ 14) แรงงานของโรงงานขนาดกลาง 8 คน จากประชากร 75 คน (ร้อยละ 11) และแรงงานของโรงงานขนาดเล็ก 3 คน จากประชากร 20 คน (ร้อยละ 15)

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ในงานวิจัยนี้มีใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือหลักในงานวิจัย และเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลมี 2 กลุ่ม โดยตัวแปรที่กำหนดขึ้นจะถูกนำไปใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ จึงได้มีการกำหนดตัวแปรดังต่อไปนี้ (รายละเอียดแบบสัมภาษณ์ในภาคผนวก)

1) ตัวแปรของกลุ่มผู้ประกอบการโรงงานกรณีศึกษา ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของโรงงาน ตัวแปรที่ใช้ได้แก่ ที่ตั้งโรงงาน จำนวนแรงงานทั้งหมด สัญชาติแรงงาน เวลาทำงาน จำนวนกะ ค่าแรงขั้นต่ำ สวัสดิการอื่นๆ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลแนวคิดเกี่ยวกับที่พักอาศัยสวัสดิการ ตัวแปรที่ใช้ เหตุผลที่จัดให้มีที่พัก ความคิดเห็นเกี่ยวกับที่พักสวัสดิการ ข้อดีข้อจำกัดที่พบจากการมีที่พัก คุณภาพการทำงานของแรงงาน มุมมองต่อนโยบายภาครัฐที่เกี่ยวกับการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลลักษณะที่พักอาศัย ตัวแปรที่ใช้ ได้แก่ ที่ตั้งของอาคารที่พัก รูปแบบลักษณะอาคาร จำนวนอาคารที่พัก อายุการใช้งาน จำนวนห้องพัก ลักษณะภายในห้องพัก สิ่งอำนวยความสะดวกในห้องพัก ขนาดห้องพัก ลักษณะพื้นที่ห้องอาบน้ำ ห้องสุขา ลักษณะพื้นที่ส่วนกลาง สิ่งอำนวยความสะดวกส่วนกลาง สิ่งแวดล้อมในที่พัก

ส่วนที่ 4 ข้อมูลแนวทางการบริหารจัดการที่พัก ตัวแปรที่ใช้ได้แก่ หน่วยงานรับผิดชอบ แนวคิดในการสร้างอาคาร นโยบายในการบริหารจัดการ กฎระเบียบในที่พัก นโยบายรักษาความสะอาด การดูแลรักษาความปลอดภัย ปัญหาการอยู่อาศัย ค่าใช้จ่ายที่เก็บจากแรงงาน

2) ตัวแปรของกลุ่มแรงงานที่พักอาศัยในที่พักสวัสดิการ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของแรงงาน ตัวแปรที่ใช้ได้แก่ สัญชาติ ภูมิลำเนา อายุ สถานภาพ เพศ ตำแหน่งหน้าที่ อายุการทำงาน ลักษณะการทำงาน

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อที่พักอาศัยสวัสดิการ ตัวแปรที่ใช้ได้แก่ ระยะเวลาที่พักอาศัยในที่พักสวัสดิการ เหตุผลที่ทำงานกับโรงงาน เหตุผลที่อาศัยในที่พักอาศัยสวัสดิการ คุณภาพการทำงาน การพักผ่อน ปริมาณการลาหรือขาดงาน

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจที่มีต่อที่พักอาศัยสวัสดิการ ตัวแปรที่ใช้ได้แก่ ระดับความพอใจ ในที่พักอาศัยในภาพรวม การเข้าถึง ความสะอาด ความปลอดภัย ระดับความพอใจในห้องพัก ห้อง อ่างน้ำ ห้องสุขา พื้นที่ส่วนกลางอื่นๆ ทั้งในเรื่องความสะอาด ความปลอดภัย ระดับเสียง กลิ่น และ ปัญหาการพักอาศัย

นำตัวแปรที่ได้มาจัดทำแบบสัมภาษณ์ ซึ่งในการศึกษานี้ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสัมภาษณ์ประเภท ที่มีโครงสร้างอย่างชัดเจน (Structured interview) เพื่อให้ได้ประเด็นที่ตรงกับเป้าหมายของงานวิจัย ทั้งนี้มีการพูดคุยสอบถามข้อมูลกับผู้ให้สัมภาษณ์ และใช้ได้สังเกตในระหว่างที่ทำการสำรวจพื้นที่

จากตัวแปรข้างต้นจะพบว่ามีการศึกษาเรื่องความพึงพอใจในที่พักอาศัยสวัสดิการของ แร่งงาน ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้การประเมินความพึงพอใจด้วยวิธี Simple descriptive scale ซึ่งมีระดับ คะแนน 1-10 (เรียงจากไม่พึงพอใจอย่างยิ่งไปจนถึงพอใจอย่างยิ่ง) โดยแบ่งระดับคะแนนเป็นราย อันตรภาค (interval scale) (ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2549) ใช้สูตรการคำนวณความกว้างของ อันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ข้อมูลค่าสูงสุด} - \text{ข้อมูลค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= (10-1) / 10 \\ &= 0.90 \end{aligned}$$

จากการคำนวณช่วงระดับคะแนนนำค่าดังกล่าวมาแบ่งระดับความพึงพอใจได้ดังนี้

ตารางที่ 3.4 ระดับคะแนน และระดับความพึงพอใจ

ระดับคะแนน	ระดับความพึงพอใจ	ระดับคะแนน	ระดับความพึงพอใจ
1-1.9	ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง	5.51-6.40	พอใจน้อยที่สุด
1.91-2.80	ไม่พอใจมาก	6.41-7.30	พอใจเล็กน้อย
2.81-3.70	ไม่พอใจเล็กน้อย	7.31-8.20	พอใจปานกลาง
3.71-4.60	ไม่พอใจเล็กน้อย	8.21-9.10	พอใจมาก
4.61-5.50	ไม่พอใจน้อยที่สุด	9.11-10.00	พอใจมากที่สุด

ที่มา ผู้วิจัย

3.6 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้อ้างอิงข้อมูลทั้งข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ โดยอาศัยฐานข้อมูลจากหลายส่วนทั้งข้อมูลปัญหาด้านที่อยู่อาศัย ข้อมูลภาวะเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม รวมถึงข้อมูลทางเอกสารในส่วนที่เป็นแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง และการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ เว็บไซต์ต่างๆ สำหรับข้อมูลเชิงปฐมภูมิจะอยู่ในส่วนการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ เนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับเรื่องของแนวคิด แนวทางการบริหาร ลักษณะและสภาพที่พักอาศัยสวัสดิการ ลักษณะการอยู่อาศัยแรงงาน และข้อมูลจากแรงงานทั้งความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อที่พักอาศัย จากนั้นนำไปสู่ผลการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายและสรุปข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

การดำเนินงานวิจัย			
ข้อมูลทุติยภูมิ		ข้อมูลปฐมภูมิ	
1. ค้นหาประเด็นความสำคัญของปัญหา		4. ออกแบบเครื่องมือในการวิจัย	5. วิเคราะห์ข้อมูลงานศึกษา
<p>1.1 รวบรวมเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในประเทศ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาแผนเศรษฐกิจพัฒนาสังคมแห่งชาติ รวมถึงแผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาที่อยู่อาศัย เพื่อหาเหตุการณ์ปัญหาที่อยู่อาศัย และแนวทางการแก้ไขปัญหา - ความสำคัญของภาคอุตสาหกรรมที่มีต่อความสามารถการแข่งขันของประเทศ <p>1.2 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับมูลค่าเศรษฐกิจของภาคอุตสาหกรรมทั่วประเทศ และอุตสาหกรรมสิ่งทอ จากสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอและกระทรวงอุตสาหกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาลักษณะของอุตสาหกรรมสิ่งทอ ที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทย - ความสำคัญของอุตสาหกรรมสิ่งทอที่เรื่องจำนวนโรงงาน จำนวนแรงงาน และลักษณะของอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญ 	<p>1.3 รวบรวมข้อมูลโรงงานในพื้นที่ ชานเมืองกรุงเทพมหานครเพื่อวิเคราะห์พื้นที่ชุมชนชานเมืองกรุงเทพมหานครที่มีความน่าสนใจจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาความหนาแน่นของโรงงานและแรงงานในพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์ความสำคัญของชุมชนที่ทำการศึกษา - รวบรวมข้อมูลโรงงานในพื้นที่ทำการศึกษา - ข้อมูลการจดทะเบียนโรงงานหอพักในพื้นที่ ต.อ้อมน้อย อ้อม <p>1.4 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมหอพักในตำบลอ้อมน้อย อ้อมใหญ่ และไร่จรูญ ตำบลนาคของโรงงาน เก็บข้อมูลจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม</p> <p>1.5 กำหนดประเด็นปัญหาและวัตถุประสงค์ของงานวิจัย รวมถึงกำหนดกลุ่มตัวอย่าง และคัดเลือกโรงงานที่จะทำการศึกษา</p>	<p>4.1 สาระที่ต้นที่และบุคคลที่ผู้ประกอบการโรงงานกรณีศึกษาทั้ง 3 แห่ง รวมถึงแรงงานในพื้นที่เบื้องต้น</p> <p>4.1 แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเชิงแนวคิดการจิตที่อยู่อาศัยในแฟรนไชส์โรงงาน</p> <p>4.2 แบบสัมภาษณ์แรงงาน สภาพการอยู่อาศัย ปัญหาการอยู่อาศัยและความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อที่พักอาศัย</p> <p>4.3 แบบสำรวจสภาพที่อยู่อาศัยของแรงงาน และสภาพการทำงานเพื่อศึกษาถึงลักษณะงาน และประสิทธิภาพการทำงาน</p> <p>4.4 จัดทำเครื่องมือในงานวิจัยและนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มผู้ประกอบการ และแรงงานในโรงงาน</p>	<p>5.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เหนุและผลที่ผู้ประกอบการจิตที่อาศัยในพื้นที่โรงงาน และรูปแบบการจัดที่พักอาศัย - แนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการที่พักอาศัยสวัสดิการ - สภาพที่ก่อสร้างอยู่ข้างโรงงาน สภาพและปัญหาของที่พักอาศัย ลักษณะงานในโรงงาน - ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการ <p>5.2 วิเคราะห์ผล และนำเสนอผลการวิจัยจากการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โรงงานและขนาด หากความเหมือนและแตกต่าง และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับสวัสดิการของผู้ประกอบการ รวมถึงหาความเชื่อมโยงข้อมูลศึกษาประโยชน์และข้อจำกัดที่เกิดขึ้น</p>
2. ทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	<p>2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสวัสดิการ</p> <p>2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการที่อยู่อาศัย</p> <p>2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอยู่อาศัยใกล้แหล่งงาน</p> <p>2.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการอยู่อาศัย</p> <p>2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>4.5 สัมภาษณ์ผู้ประกอบการแบบเจาะลึกโดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะ โดยเลือกจากกลุ่มโรงงานจากโรงงานหอพักใน 3 ตำบล คือ อ้อมน้อย อ้อมใหญ่ ไร่จรูญ และคัดเลือกโรงงานที่มีที่พักอาศัยสวัสดิการในโรงงาน ตามแต่ละขนาด</p> <p>4.6 สัมภาษณ์แรงงานที่อาศัยอยู่ในที่พักสวัสดิการของโรงงานกรณีศึกษา ตามเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด</p> <p>4.7 ลงสำรวจลักษณะที่อาศัย และสภาพการอยู่อาศัยของแรงงาน ฝ่ายรูปแบบเกี่ยวกับสวัสดิการ</p>	6. สรุปผลการศึกษา
3. กำหนดกลุ่มตัวอย่าง / คัดเลือกโรงงานที่จะศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - คัดเลือกผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการโรงงานที่จะทำการวิจัยจากข้อมูลกรมโรงงานอุตสาหกรรมที่เก็บรวบรวมได้ 		สรุปผลการศึกษา และเสนอแนะแนวทางการจัดการที่อยู่อาศัยแรงงานในโรงงานหอพักที่อาศัยมีความเหมาะสมกับรูปแบบการทำงาน ลักษณะงาน แนวคิดต่อผู้ประกอบการ รวมถึงข้อจำกัด และประโยชน์ที่ได้รับ

ภาพที่ 3.3 ผังขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย
ที่มา ผู้วิจัย

3.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในงานวิจัยนี้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ประเภทคือ ข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิ มีรายละเอียดดังนี้

1) ข้อมูลทุติยภูมิ แบ่งการรวบรวมข้อมูลเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 การค้นหาประเด็นความสำคัญของปัญหาและคำถามในงานวิจัย

(1) รวบรวมเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย และกลุ่มแรงงาน และแนวทางการแก้ปัญหา จากนั้น ข้อมูลเกี่ยวกับจัดที่พักอาศัยสวัสดิการ

(2) รวบรวมข้อมูลอุตสาหกรรมของประเทศไทย มุ่งเน้นไปที่อุตสาหกรรมสิ่งทอจากสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ

(3) เก็บข้อมูลโรงงานสิ่งทอในพื้นที่ชานเมืองกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาความหนาแน่นของโรงงานและแรงงาน ข้อมูลการจดทะเบียนของโรงงานในพื้นที่ที่ทำการศึกษา

(4) กำหนดประเด็นปัญหาและวัตถุประสงค์ในงานวิจัย

ส่วนที่ 2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ หลักสวัสดิการ ที่พักอาศัยสวัสดิการ ความต้องการที่พักอาศัย และทฤษฎีที่ตั้งแหล่งงานและการเดินทาง ซึ่งรวมถึงศึกษาเอกสารหรือข้อมูลในเรื่องปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน สภาพการอยู่อาศัยของแรงงาน แนวทางการจัดที่พักอาศัยให้แรงงาน ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 3 กำหนดกลุ่มตัวอย่างและคัดเลือกโรงงานกรณีศึกษา

2) ข้อมูลปฐมภูมิ

(1) จัดทำแบบสัมภาษณ์ ทั้งในส่วนของแบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงงาน และแบบสัมภาษณ์แรงงานโรงงาน

(2) นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงงานขนาดกลาง ทั้งนี้มีการรายงานผลให้อาจารย์ที่ปรึกษาทราบ เพื่อปรับปรุงคำถาม และใช้แบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงงาน ทั้ง 3 แห่ง ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตามประเด็น และหากมีข้อมูลที่ต้องการเพิ่มเติมได้ทำการสอบถามเพิ่มเติมอีกครั้งด้วยการพบหน้าหรือทางโทรศัพท์

(3) นำแบบสัมภาษณ์แรงงานไปสัมภาษณ์แรงงานของโรงงานในเบื้องต้นก่อน จากนั้นจึงนำคำตอบที่ได้รับมาปรับปรุงแบบสอบถามโดยการปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา และหาข้อมูลเพิ่มเติมบางส่วน หลังจากได้แบบสัมภาษณ์ที่เหมาะสมจึงนำไปสัมภาษณ์แรงงานของโรงงานซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ลักษณะเผชิญหน้า ทั้งนี้สัมภาษณ์แรงงานได้ทั้งสิ้น 41 คน จากแรงงานที่พักอาศัยในโรงงานทั้ง 3 แห่ง ทั้งสิ้น 345 คน (ร้อยละ 12)

(4) การสังเกต สัมภาษณ์ลักษณะที่พัก และสภาพที่พักอาศัย และมีการบันทึกภาพพื้นที่ที่พักอาศัย ของโรงงานทั้ง 3 แห่ง รวมทั้งสังเกตพฤติกรรมของแรงงานในการพักอาศัย และปัญหาของที่พักอาศัยไปพร้อมกันด้วย

3.8 วิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจ โดยศึกษาปัจจัยหรือเหตุผลสำคัญในการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการและเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้รวบรวมได้ รวมถึงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างโรงงานทั้ง 3 แห่ง เพื่อแสดงประเด็นวิจัย จากนั้นจึงจัดทำรายงานวิเคราะห์ข้อมูล

ซึ่งจากการศึกษานั้น มีประเด็นที่สำคัญคือ แนวคิดของผู้ประกอบการที่มีต่อการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการ ลักษณะและสภาพของที่พักอาศัย แนวคิดและนโยบายการบริหารจัดการที่พักอาศัย ความจำเป็นของการมีที่พักสวัสดิการ คุณภาพการทำงานของแรงงาน รูปแบบของที่พักที่เหมาะสมกับลักษณะของแรงงานและพฤติกรรมที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน ความคิดเห็นและความพึงพอใจที่แรงงานมีต่อที่พักสวัสดิการ

3.9 การสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ สํารวจ และสังเกต มาใช้ในการสรุปผล และสนับสนุนข้อค้นพบ จากนั้นจึงตีความและวิเคราะห์สิ่งที่ค้นพบ เพื่ออภิปรายผลการศึกษาทั้งในเรื่องแนวคิดของผู้ประกอบการที่ส่งผลต่อการจัดที่พักสวัสดิการ ความจำเป็นของที่พักสวัสดิการ สวัสดิการที่กฎหมายกำหนดและนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด และการจัดที่พักอาศัยให้เหมาะสมกับลักษณะของแรงงาน เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะ ซึ่งเชื่อมโยงผลการศึกษากับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน

บทที่ 4

ลักษณะและสภาพที่พักอาศัยสวัสดิการของโรงงานทอผ้า

งานวิจัยนี้มีเป้าหมายในการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดของผู้ประกอบโรงงานทอผ้า สภาพที่พักอาศัยสวัสดิการ และความคิดเห็นของแรงงานโรงงาน ในบทนี้เป็นการแสดงผลการศึกษาข้อมูล 2 ส่วน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของโรงงาน และ 2) ลักษณะและสภาพที่พักอาศัยสวัสดิการของโรงงาน โดยผู้วิจัยได้นำเสนอเปรียบเทียบข้อมูลของโรงงานทอผ้า 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก สรุปได้ดังนี้

4.1 ข้อมูลโรงงานกรณีศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรหลักคือ ผู้ประกอบการโรงงานทอผ้าที่จัดให้มีที่พักอาศัยสวัสดิการในพื้นที่ตำบลฝั่งตะวันตกของกรุงเทพฯ คือ ตำบลอ้อมน้อย อ้อมใหญ่ และไร่ขิง ซึ่งเป็นตำบลที่ใกล้กรุงเทพมหานคร พบว่ามีโรงงานทอผ้าจำนวน 24 แห่ง จากทั้งสิ้น 57 (ร้อยละ 42.1) แห่ง ที่มีที่พักอาศัยสวัสดิการให้แรงงาน จึงได้คัดเลือกโรงงานที่มีที่พักอาศัยสวัสดิการมาทั้งสิ้น 3 แห่ง โดยเลือกโรงงานขนาดใหญ่ กลาง เล็ก อย่างละ 1 แห่ง เป็นกลุ่มตัวอย่างดังนี้ (โดยจำแนกโรงงานตามขนาดด้วยจำนวนแรงงานในโรงงานตามที่ให้ข้อมูลกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม)

โรงงานขนาดใหญ่ : ที่ตั้งโรงงานหลักอยู่ในตำบลอ้อมน้อย ณ วันให้สัมภาษณ์ มีจำนวนแรงงานทั้งสิ้น 900 คน เป็นคนไทยทั้งหมด และมีแรงงานพักอาศัยอยู่ในที่พักสวัสดิการ 210 คน วันทำงาน 6 วันต่อสัปดาห์ ในวันทำงานโรงงานเปิดดำเนินการ 24 ชั่วโมง มีการทำงาน 2 กะ และมีการทำงานล่วงเวลางาน หรือ O/T วันละ 2-3 ชั่วโมง ได้ค่าแรง 1.5 เท่าของค่าแรงปกติ

โรงงานขนาดกลาง : ที่ตั้งอยู่ในตำบลไร่ขิง ณ วันให้สัมภาษณ์ มีจำนวนแรงงานทั้งสิ้น 80 คน เป็นคนไทย 10 คน แรงงานข้ามชาติ 70 คน แรงงานทั้งสิ้นพักอาศัยในโรงงาน วันทำงาน 6 วันต่อสัปดาห์ ในวันทำงานโรงงานเปิดดำเนินการ 24 ชั่วโมง มีการทำงาน 2 กะ และมีการทำงานล่วงเวลางาน หรือ O/T วันละ 2 ชั่วโมง ได้ค่าแรง 1.5 เท่าของค่าแรงปกติ

โรงงานขนาดเล็ก : ที่ตั้งอยู่ในตำบลไร่ขิง ณ วันให้สัมภาษณ์ มีจำนวนแรงงานทั้งสิ้น 30 คน เป็นคนไทย 2 คน แรงงานข้ามชาติ 28 คน แรงงานบางส่วนพักอาศัยในโรงงาน วันทำงาน 6 วันต่อสัปดาห์ ในวันทำงานโรงงานเปิดดำเนินการ 08.00-18.00 ชั่วโมง มีการทำงานเพียง 1 กะ และไม่มีการทำงานล่วงเวลางาน หรือ O/T

ข้อมูลโดยเปรียบเทียบอยู่ในตารางที่ 4.1 จะเห็นถึงความแตกต่างของกลุ่มแรงงานที่พักอาศัย จำนวนคนงานที่พักอาศัย รวมถึงลักษณะหรือรูปแบบการทำงานของแต่ละโรงงาน ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้อาจมีความเชื่อมโยงต่อลักษณะที่พักอาศัยสวัสดิการ และแนวทางการจัดให้มีที่พักสวัสดิการ ที่ จะกล่าวถึงต่อไป

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลโรงงานตัวอย่างทั้ง 3 แห่ง

หัวเรื่อง	โรงงานขนาดใหญ่	โรงงานขนาดกลาง	โรงงานขนาดเล็ก
ที่ตั้ง (ตำบล)	อ้อมน้อย	ไร่ชิ่ง	ไร่ชิ่ง
วันที่สัมภาษณ์	15 มกราคม 2563	18 ธันวาคม 2562	22 มกราคม 2563
จำนวนแรงงาน (จำนวนที่พัก)	900 คน (210 คน / 24%)	80 คน (79 คน / 99%)	30 คน (20 คน / 63%)
แรงงานไทย	900 คน	9 คน	2 คน
แรงงานข้ามชาติ	0 คน	70 คน	28 คน
จำนวนวันทำงาน	6 วัน (หยุดวันพุธ)	6 วัน (หยุดวันอาทิตย์)	6 วัน (หยุดวันอาทิตย์)
เวลาเปิดทำการ	24 ชม.	24 ชม.	08.00 น. -18.00 น.
จำนวนกะ และ เวลาทำงานแต่ละกะ	2 กะ (07.30-17.00) / (19.30- 06.00)	2 กะ (08.00-17.00) / (19.00- 06.00)	1 กะ (08.30น.-18.00 น.)
มีการทำงาน ล่วงเวลา (O/T)	มี (17.00-19.30) ค่าแรง 1.5 เท่าของ ค่าแรงปกติ	มี (18.00-20.00) ค่าแรง 1.5 เท่าของ ค่าแรงปกติ	ไม่มี
รายได้ขั้นต่ำต่อวัน	325 บาท	325 บาท	325 บาท
ตำแหน่งผู้ให้ สัมภาษณ์	ผู้ประกอบการ	ผู้ประกอบการ	ผู้ประกอบการ
สวัสดิการอื่นๆของ โรงงาน	ข้าว 3 มื้อ เงินโบนัส เบี้ยขยัน เงินประกันสังคม ชุดยูนิฟอร์ม เงินช่วยเหลือบางกรณี ค่าสนับสนุนค่าเดินทาง ค่าสนับสนุนการศึกษา เงินกู้ยืมทั่วไป	ข้าว 3 มื้อ เงินโบนัส เบี้ยขยัน ประกันสุขภาพ	ข้าว 3 มื้อ ประกันสุขภาพ

ที่มา บทสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ

4.2 ลักษณะและสภาพที่พักอาศัยสวัสดิการ ของโรงงานทอผ้า

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจลักษณะที่พักอาศัยสวัสดิการของโรงงานทั้ง 3 แห่ง ได้ผลการศึกษาดังนี้

4.2.1 โรงงานขนาดใหญ่

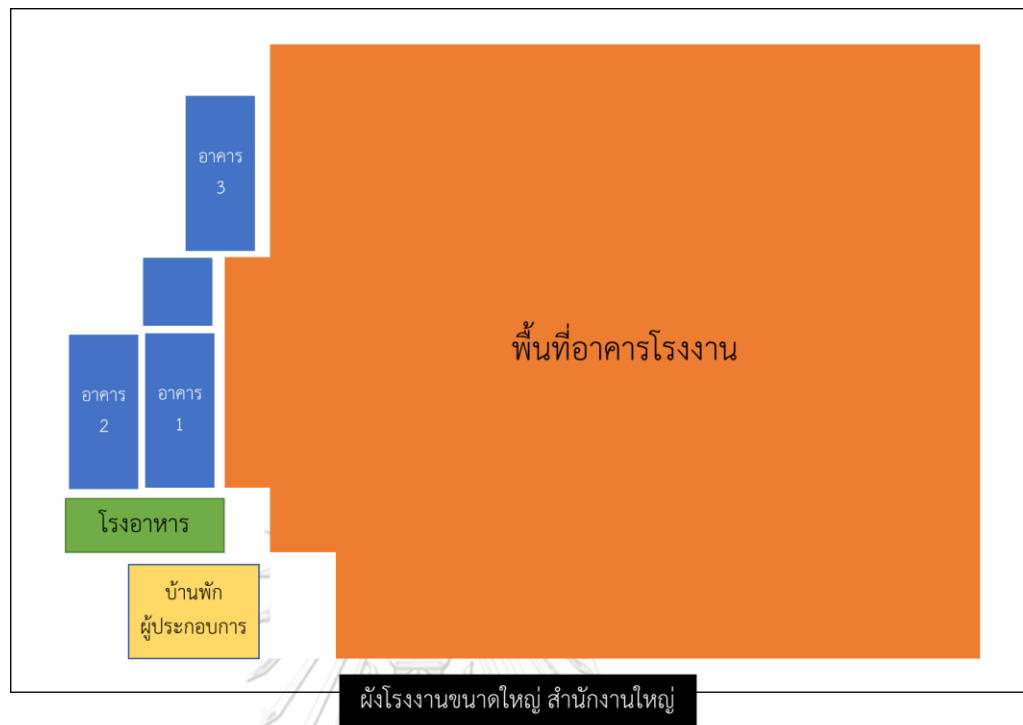
โรงงานขนาดใหญ่ มีอาคารที่พักสวัสดิการทั้งสิ้น 5 อาคารห้องพักรวมทั้งสิ้นประมาณ 250 ห้อง แต่ละห้องพักสามารถอยู่อาศัยได้อย่างน้อย 2 คน หรือมากกว่า ซึ่งโรงงานมีที่ตั้งอยู่ใน 2 พื้นที่ โดยที่ตั้งโรงงานสำนักงานใหญ่คือพื้นที่ตำบลอ้อมน้อย และพื้นที่ส่วนขยายโรงงานอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร อาคารที่พักอยู่ในรูปแบบอาคารที่แยกจากอาคารโรงงาน แต่ยังอยู่ในรั้วเดียวกับโรงงาน

ผู้วิจัยได้แบ่งที่พักออกเป็น 2 ส่วน

1) อาคารที่พักอาศัยที่ตั้งในพื้นที่สำนักงานใหญ่ : มีอายุใช้งาน 30 ปี สร้างเป็นอาคาร 2 ชั้น 3 อาคาร (อาคาร 1-3) ซึ่งแบ่งเป็นอาคารเฉพาะแรงงานหญิง 2 อาคาร และแรงงานรวมชายและหญิง 1 อาคาร

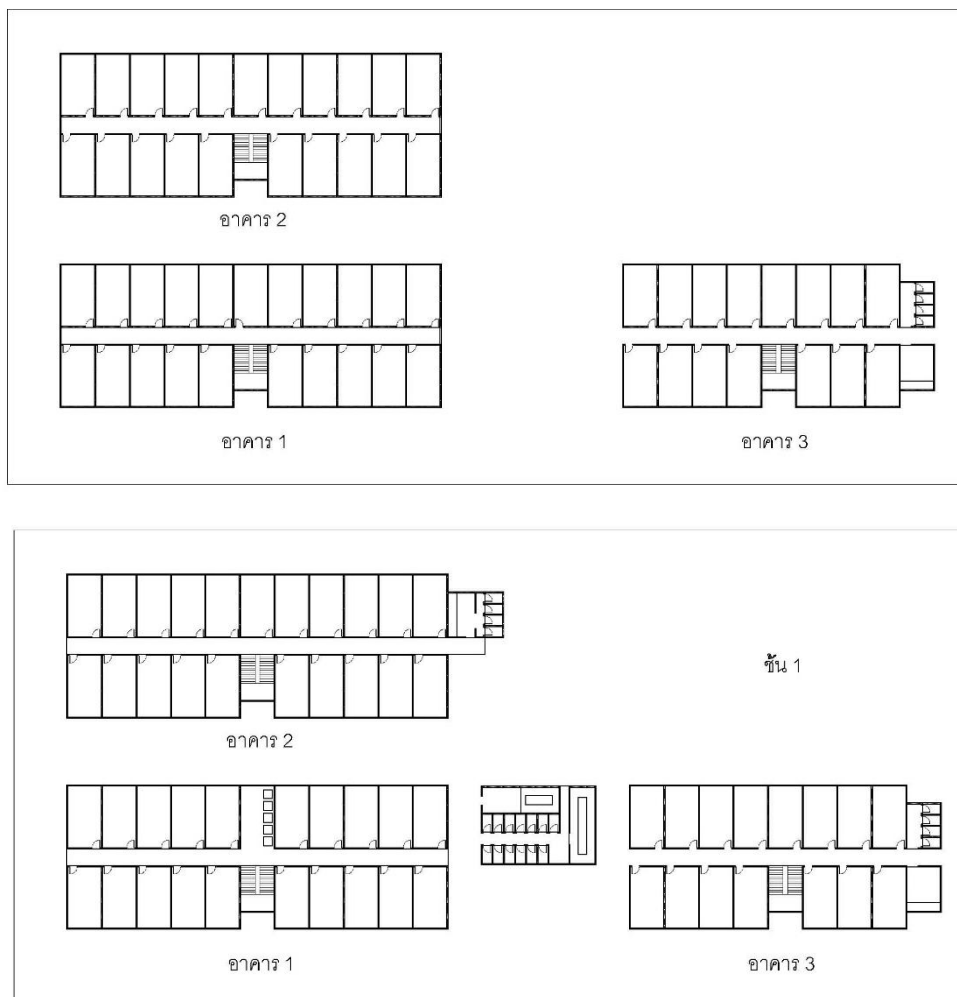
2) อาคารที่พักอาศัยส่วนขยาย : ตั้งในพื้นที่โรงงานส่วนขยาย มีอายุการใช้งาน 15 ปี สร้างเป็นอาคาร 4-5 ชั้น 2 อาคาร เป็นส่วนขยายเพิ่มเติมจากอาคารรูปแบบแรก (อาคาร 4-5) เป็นอาคารเฉพาะแรงงานหญิง 1 อาคาร และแรงงานรวมชายและหญิง 1 อาคาร

ผังพื้นที่อาคารที่พักของโรงงานขนาดใหญ่ พื้นที่สำนักงานใหญ่

ภาพที่ 4.1 ผังพื้นที่อาคารที่พักของโรงงานขนาดใหญ่ สำนักงานใหญ่
ที่มา แบบสำรวจพื้นที่ และแผนที่ google map

แปลนอาคารที่พัก อาคาร 1-3 ของโรงงานขนาดใหญ่

ภาพที่ 4. 2 แปลนอาคารที่พักของโรงงานขนาดใหญ่ สำนักงานใหญ่ อาคาร 1-3

ที่มา แบบสำรวจพื้นที่

ผลการสำรวจในอาคารที่พักอาศัย อาคาร 1-2

- (1) อาคารพักอาศัยเฉพาะแรงงานหญิง
- (2) อาคาร 2 ชั้น อายุการใช้งาน 30 ปี แต่ละอาคารมีจำนวนห้องพักประมาณ 40 ห้อง
- (3) ห้องพักมีขนาดกว้าง 3 เมตร ยาว 5.5 เมตร
- (4) ลักษณะภายในห้องพักมีเตียงไม้วางอยู่เกือบเต็มพื้นที่ ขนาดเตียงกว้าง 2 ยาว 5.5 เมตร มีทางเดินในห้องกว้างเพียง 1 เมตร ซึ่งมีตู้เก็บของ ตู้เสื้อผ้ายึดติดกำแพง บางห้องบนเตียงไม่มีการวางเครื่องใช้ต่างๆ เช่น โทรทัศน์ ชั้นวางของ เครื่องนอนต่างๆ เพื่อใช้แบ่งสัดส่วนการใช้งานสำหรับ 2 คน พื้นห้องพักเป็นพื้นไม้ กำแพงห้องเป็นผนังเบา หรือแผ่นไม้อัด

(5) ลักษณะทางเดินในอาคาร มีช่องทางเดินกว้างประมาณ 1.20 เมตร มีการตากเสื้อผ้า และวางสิ่งของต่างๆตรงทางเดิน แสงสว่างน้อย

(6) พื้นที่อาบน้ำ เป็นห้องน้ำรวมอยู่ชั้นล่างของอาคาร โดยห้องอาบน้ำมีลักษณะเป็นอ่างอาบน้ำขนาดใหญ่ ใช้วิธีตักอาบ มีการแบ่งพื้นที่ซีกผ้าไว้ด้านข้าง

(7) ห้องสุขา อยู่รวมกันชั้นล่างของอาคาร อาคารละประมาณ 12 ห้อง ซึ่งอยู่ในพื้นที่เดียวกับห้องอาบน้ำ มีทั้งส้วมนั่งยองและนั่งราดอยู่

(8) พื้นที่ตากผ้า ตลอดแนวyardด้านข้างอาคาร

ภาพตัวอย่างพื้นที่พักอาศัยสวัสดิการ อาคาร 1-2

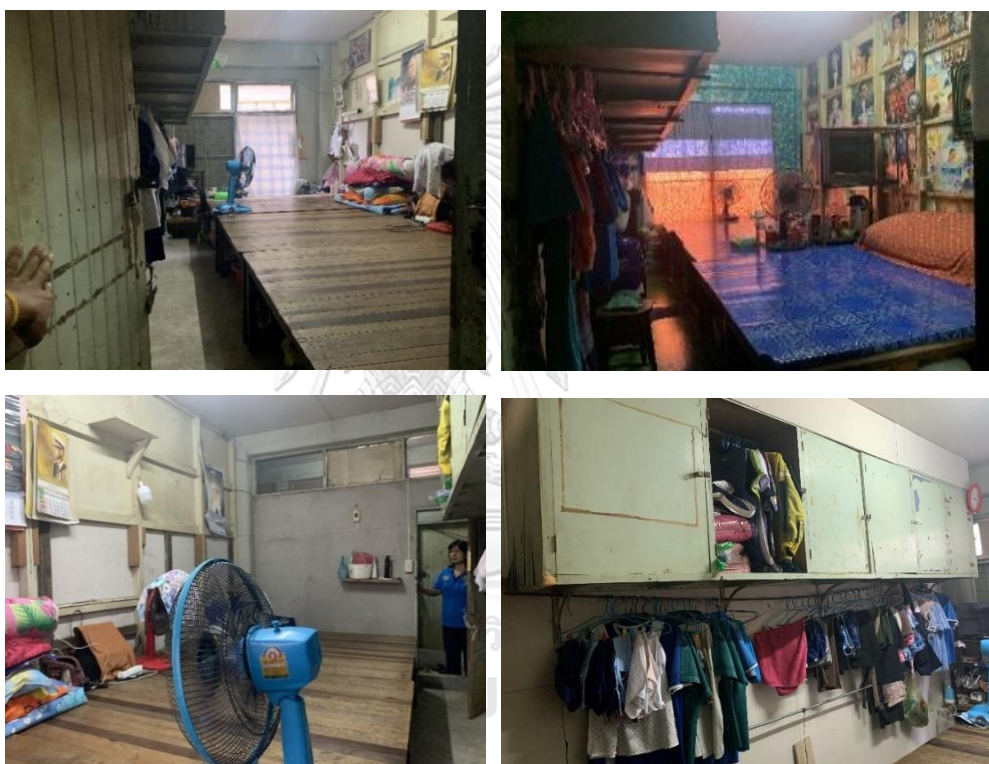

ภาพที่ 4.3 พื้นที่ด้านหน้าอาคารที่พัก 1 และ 2

ภาพที่ 4.4 ทางเดินในอาคารที่พัก

ภาพที่ 4.5 ลักษณะภายในห้องพัก

ภาพที่ 4.6 พื้นที่อาบน้ำ และห้องสุขา

ภาพที่ 4.7 พื้นที่ส่วนกลาง และสิ่งอำนวยความสะดวก

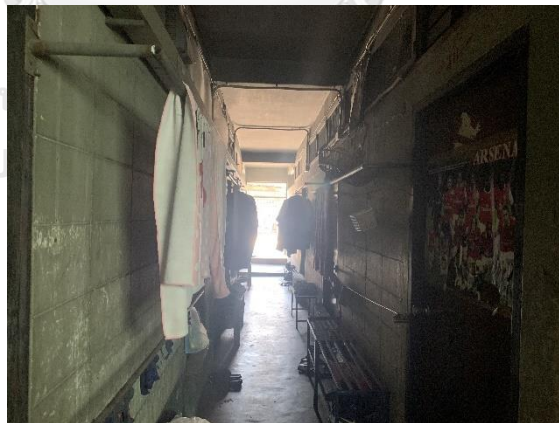
ผลสำรวจอาคาร 3

- (1) อาคารพักอาศัยรวม ไม่แบ่งเพศชายหญิง
 - (2) อาคาร 2 ชั้น อายุการใช้งาน 30 ปี จำนวนห้องพัก 30 ห้อง
 - (3) ห้องพักมีขนาดกว้าง 3 เมตร ยาว 5.5 เมตร
 - (4) ลักษณะภายในห้องพักมีเตียงไม้วางอยู่เกือบเต็มพื้นที่ ทั้งนี้เตียงจะไม่ได้วางเป็นแนวยาวเหมือนเป็นเตียงเดี่ยวกัน แต่จะแบ่งเตียงเป็น 2 เตียง โดยมีตู้เสื้อผ้า หรือชั้นวางของวางกั้นหัวเตียงคนละทาง ทำให้ทางเดินในห้องดูกว้างขึ้นกว่าอาคารที่ 1-2 พื้นห้องพักเป็นพื้นปูนขัดมัน กำแพงห้องเป็นปูน
 - (5) ลักษณะทางเดินในอาคาร มีช่องทางเดินกว้างประมาณ 1.20 เมตร มีการแขวนเสื้อผ้า และวางสิ่งของหน้าห้อง แสงสว่างน้อย
 - (6) พื้นที่อาบน้ำ เป็นห้องน้ำรวม อยู่ในแต่ละชั้นของอาคาร อ่างอาบน้ำจะเป็นรูปตัวแอล ใช้วิธีจักอาบ พื้นที่ไม่ใหญ่นัก เท่าพื้นที่ห้องพัก มีพื้นที่ซักผ้าภายในห้องอาบน้ำ พื้นห้องอาบน้ำเป็นพื้นปูน
 - (7) ห้องสุขา อยู่ในแต่ละชั้นของอาคาร เป็นส้วมนั่งยอง และนั่งราด มีห้องสุขา 4 ห้องในแต่ละชั้น พื้นห้องสุขาเป็นพื้นปูน
 - (8) พื้นที่ตากผ้า ตลอดแนวyardด้านข้างอาคาร และด้านหลังอาคาร
- นอกจากนี้ ในพื้นที่ด้านหลังอาคาร 3 จะเป็นลานโล่งส่วนกลางที่แรงงานสามารถออกมาออกกำลังกายหรือพักผ่อนได้ได้ โดยจะมีห้องอาบน้ำและห้องสุขา อีก 1 แห่ง ขนาดกว้าง 3.2 เมตร ยาว 12 เมตร เป็นอ่างอาบน้ำแบบตักราด และมีพื้นที่ซักผ้า และมีห้องสุขา 6 ห้อง เป็นส้วมลักษณะนั่งยอง ซึ่งแรงงานที่พักอาศัยในอาคาร 3 มักมาใช้พื้นที่ส่วนนี้

ภาพตัวอย่างห้องพักในอาศัย อาคาร 3

ภาพที่ 4.8 พื้นที่ด้านหน้าอาคารที่พัก 3

ภาพที่ 4.9 ทางเดินในอาคารที่พัก 3

ภาพที่ 4.10 ลักษณะภายในห้องพัก

ภาพที่ 4.11 พื้นที่อาบน้ำ และห้องสุขา

ภาพที่ 4.12 พื้นที่ด้านหลังอาคาร 3

ภาพที่ 4.13 พื้นที่ส่วนกลาง และสิ่งอำนวยความสะดวก

ผังพื้นที่อาคารที่พักของโรงงานขนาดใหญ่ พื้นที่ส่วนขยาย

ภาพที่ 4.14 ผังพื้นที่อาคารที่พักของโรงงานขนาดใหญ่ ส่วนขยาย
ที่มา แบบสำรวจพื้นที่ และแผนที่ google map

แปลนอาคารที่พัก อาคาร 4-5 ของโรงงานขนาดใหญ่

ภาพที่ 4.15 แปลนอาคารที่พักของโรงงานขนาดใหญ่ ส่วนขยาย อาคาร 4-5
ที่มา แบบสำรวจพื้นที่

ผลสำรวจ อาคาร 4 และอาคาร 5 (อาคาร 4-5 ชั้น) สรุปได้ดังนี้

- (1) อาคาร 4 เป็นอาคารพักอาศัยเฉพาะแรงงานหญิง
- (2) อาคาร 5 เป็นอาคารพักอาศัยรวม ไม่แบ่งเพศชายหญิง

- (3) อาคารทั้ง 2 หลังเป็น 5 ชั้น อายุการใช้งาน 15 ปี จำนวนห้องพักในอาคาร 4 คือ 60 ห้อง จำนวนห้องพักในอาคาร 5 คือ 75 ห้อง
- (4) ชั้นที่ 1 ของอาคาร 4 เป็นพื้นที่โรงงานอาหารและพื้นที่ส่วนกลาง
- (5) ห้องพักมีขนาดกว้าง 3 เมตร ยาว 5 เมตร
- (6) ลักษณะภายใน ไม่มีเตียงนอน แต่ มีตู้เสื้อผ้า โต๊ะเครื่องแป้ง
- (7) ลักษณะทางเดินในอาคาร มีช่องทางเดินกว้างประมาณ 1.50 เมตร มีการแขวนเสื้อผ้า และวางวงรีของหน้าห้อง แสงสว่างน้อย
- (8) พื้นที่อาบน้ำ เป็นห้องน้ำรวม อยู่ในแต่ละชั้นของอาคาร เป็นอ่างอาบน้ำขนาดใหญ่ มีพื้นที่ซักผ้าในห้องพักน้ำ พื้นห้องเป็นพื้นปูน
- (9) ห้องสุขา อยู่ในแต่ละชั้นของอาคาร เป็นส้วมนั่งยอง และนั่งราด พื้นห้องเป็นพื้นปูน
- (10) ชั้นล่างของอาคาร 4 เป็นพื้นที่โรงอาหารขนาดย่อมๆ สำหรับขายอาคาร และรับประทานอาหาร และมีลานโล่งสำหรับพักผ่อน

ภาพตัวอย่างห้องพักในอาศัย อาคาร 4-5

ภาพที่ 4.16 พื้นที่ด้านหน้าอาคารที่พัก

ภาพที่ 4.17 พื้นที่ภายในห้องพัก

ภาพที่ 4.18 พื้นที่ห้องอาบน้ำและสุขา

ผลการสำรวจ พื้นที่ส่วนกลางอื่นๆ

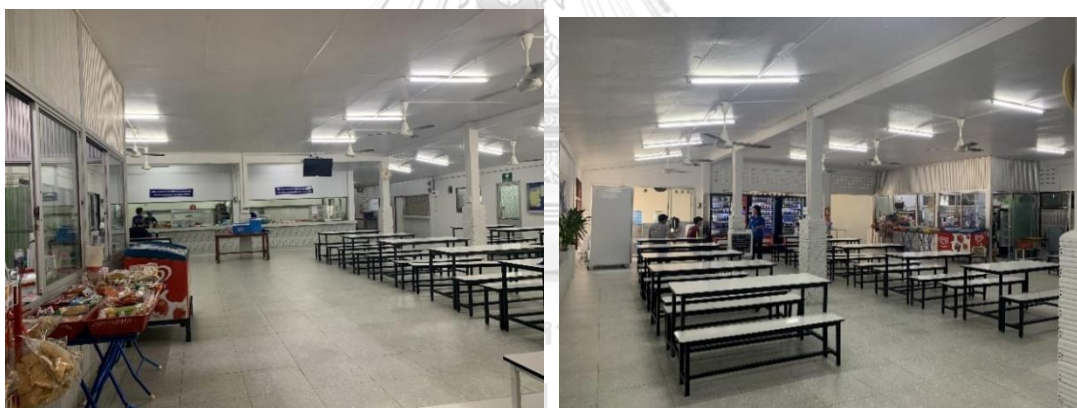
พื้นที่โรงอาหารส่วนกลาง มีลักษณะอาคาร สรุปลได้ดังนี้ มีพื้นที่โดยประมาณกว้าง 10 เมตร ยาว 20 เมตร ภายในมีร้านขายอาหาร 2-3 ร้าน และร้านขายของทั่วไป 1 ร้าน มีที่นั่งสำหรับรับประทานอาหาร จำนวนมาก และมีห้องปฐมพยาบาล 1 ห้อง สภาพค่อนข้างใหม่ แสงสว่างเพียงพอ

พื้นที่ลานโล่ง โชนด้านหลังโรงงาน (หลังอาคาร 3) เป็นพื้นที่โล่ง มีราวตากผ้าจำนวนหนึ่ง และ เป็นส่วนที่วางแท็งก์น้ำขนาดใหญ่ ด้านหลังสุดเป็นอาคารอาบน้ำ และห้องสุขา ประมาณ 6 ห้อง

ภาพตัวอย่างพื้นที่ส่วนกลาง

ภาพที่ 4.19 พื้นที่ด้านหน้าโรงงาน

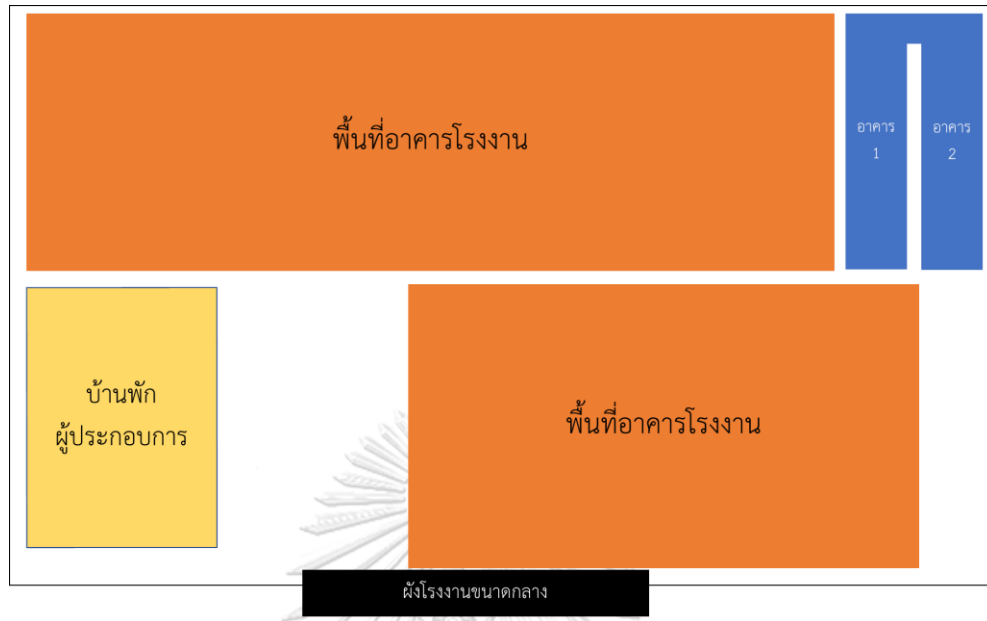

ภาพที่ 4.20 พื้นที่โรงอาหารส่วนกลาง

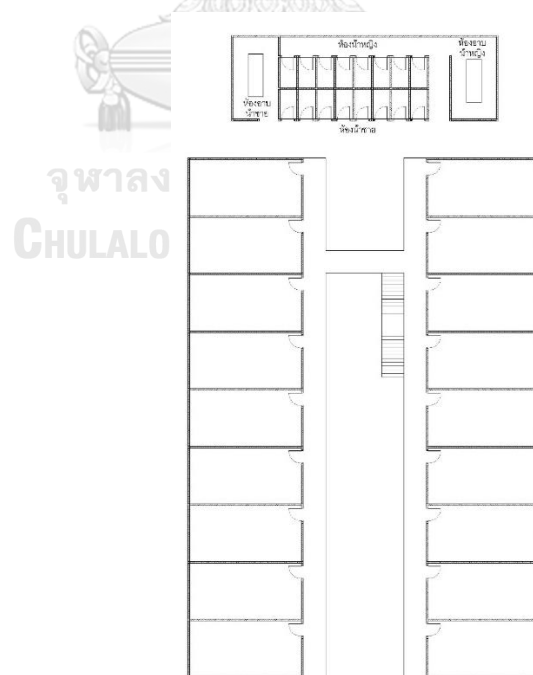
4.2.2 โรงงานขนาดกลาง

อาคารที่พักอาศัยสวัสดิการทั้งสิ้น 2 อาคาร เป็นอาคารที่พักอาศัยที่แยกจากอาคาร โรงงาน แต่ยังอยู่ในพื้นที่เดียวกับโรงงาน หากนับจำนวนห้องพักในอาคารทั้ง 2 หลัง พบว่ามีห้องพัก รวมทั้งสิ้นประมาณ 36 ห้อง แต่ละห้องพักสามารถอยู่อาศัยได้อย่างน้อย 2 คน รูปแบบอาคาร single loaded corridor ทั้งนี้อาคารทั้ง 2 หลังหันหน้าเข้าหากันทำให้เกิดทางเดินตรงกลาง

ผังพื้นที่อาคารที่พักของโรงงานขนาดกลาง

ภาพที่ 4.21 ผังพื้นที่อาคารที่พักของโรงงานขนาดกลาง
ที่มา แบบสำรวจพื้นที่ และแผนที่ google map
แปลนอาคารที่พักของโรงงานขนาดกลาง

ภาพที่ 4.22 แปลนอาคารที่พักของโรงงานขนาดกลาง
ที่มา แบบสำรวจพื้นที่

ผลการสำรวจในอาคารที่พักอาศัย

- (1) อาคารพักอาศัยรวม ไม่แบ่งเพศชายหญิง
 - (2) อาคาร 2 ชั้น อายุการใช้งาน 1.5 ปี จำนวนห้องพัก 36 ห้อง
 - (3) ห้องพักมีขนาดกว้าง 3 เมตร ยาว 6 เมตร
 - (4) ลักษณะภายในห้องพัก ในเบื้องต้น โรงงานไม่ได้จัดเฟอร์นิเจอร์หรือสิ่งของใดๆให้ภายในห้องพัก แต่เมื่อแรงงานมาอยู่ แรงงานจะมีฟูกที่นอน หมอน และพัดลม ซึ่งไม่ได้มีการกันสัดส่วนที่นอน ห้องจะดูเป็นห้องโล่งๆ มีหมอนและฟูกพบบนอยู่ด้านข้างห้อง พื้นห้องพักเป็นพื้นกระเบื้อง กำแพงห้องเป็นปูนทาสี
 - (5) ลักษณะทางเดินในอาคาร เนื่องจาก อาคาร 2 หลัง สร้างหันหน้าเข้าหากัน จึงทำให้เกิดเป็นทางเดินตรงกลาง ซึ่งมีความกว้าง ประมาณ 4 เมตร และมีบันไดซีเมนต์เหล็กขึ้นชั้น 2 อยู่ตรงกลางทางเดิน ทางเดินเป็นพื้นปูน
 - (6) พื้นที่อาบน้ำ เป็นห้องน้ำรวม แยกชายหญิง อยู่พื้นที่ด้านหลังของชั้น 1 แบ่งเป็นฝั่งชายและฝั่งหญิง เป็นอ่างอาบน้ำขนาดใหญ่ ใช้วิธีตักอาบน้ำ มีพื้นที่ซักผ้าภายในห้องอาบน้ำ พื้นห้องเป็นพื้นปูน
 - (7) พื้นที่ตากผ้าอยู่ในพื้นที่ ห้องอาบน้ำ และห้องสุขา ตรงริมกำแพงที่สามารถแขวนผ้าได้ และพื้นที่ตากผ้าอีกจุดคือด้านข้างกำแพงห้องพัก
 - (8) ห้องสุขา เป็นห้องส้วมแยกชายหญิง อยู่จุดเดียวกับห้องอาบน้ำ เป็นส้วมนั่งยอง มีฝั่งชาย 8 ห้อง หญิง 8 ห้อง พื้นห้องเป็นพื้นกระเบื้อง
- สำหรับพื้นที่ส่วนกลางอื่นๆ โรงงานไม่ได้เตรียมพื้นที่โรงอาหารไว้ แรงงานต้องใช้พื้นที่ห้องพักในการรับประทานอาหาร อย่างไรก็ตาม โรงงานจัดให้มีร้านค้าสิ่งของเครื่องใช้จำเป็นเล็กๆ ภายในโรงงานเพื่ออำนวยความสะดวกแก่แรงงาน สำหรับพื้นที่ออกกำลังกายนั้น ก็คือพื้นที่ว่างในโรงงานที่แรงงานสามารถปรับเป็นพื้นที่เล่นกีฬาต่างๆ ได้

ภาพตัวอย่างพื้นที่ที่พักอาศัยโรงงานขนาดกลาง

ภาพที่ 4.23 พื้นที่ภายนอกอาคารที่พัก

ภาพที่ 4.24 พื้นที่อาคารที่พัก

ภาพที่ 4.25 ลักษณะภายในห้องพัก

ภาพที่ 4.26 พื้นที่ห้องอาบน้ำ ห้องน้ำ

4.2.3 โรงงานขนาดเล็ก

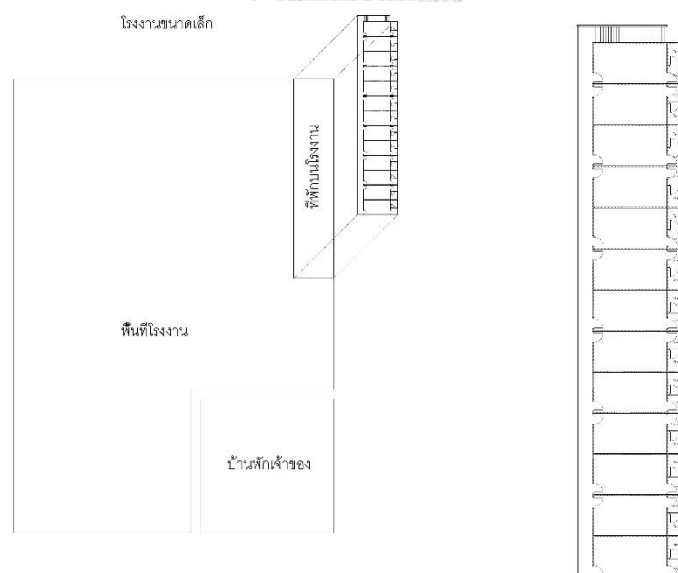
อาคารที่พักอาศัยสวัสดิการ ตั้งอยู่ในอาคารเดียวกับโรงงาน โดยอยู่บนชั้น 2 ของโรงงาน ห้องพักรวมทั้งสิ้น 13 ห้อง ก่อนหน้านี้อาคารที่พักนี้เป็นอาคารพักอาศัย 2 ชั้น 26 ห้อง แต่ทางโรงงานได้ปรับปรุงพื้นที่ชั้นล่างกลายเป็นส่วนของโรงงาน ทำให้จำนวนห้องพักลดลงครึ่งหนึ่ง แต่ละห้องพักสามารถอยู่อาศัยได้อย่างน้อย 2 คน แพลนห้องพักเป็นแบบ Single corridor และมีห้องน้ำภายในห้องพักแต่ละห้อง

ผังพื้นที่อาคารที่พักของโรงงานขนาดเล็ก

ภาพที่ 4.27 ผังพื้นที่โรงงานขนาดเล็ก
ที่มา แบบสำรวจพื้นที่ และแผนที่ google map

แปลนอาคารที่พักโรงงานขนาดเล็ก

ภาพที่ 4.28 แปลนอาคารที่พักโรงงานขนาดเล็ก
ที่มา แบบสำรวจพื้นที่

ผลการสำรวจในอาคารที่พักอาศัย

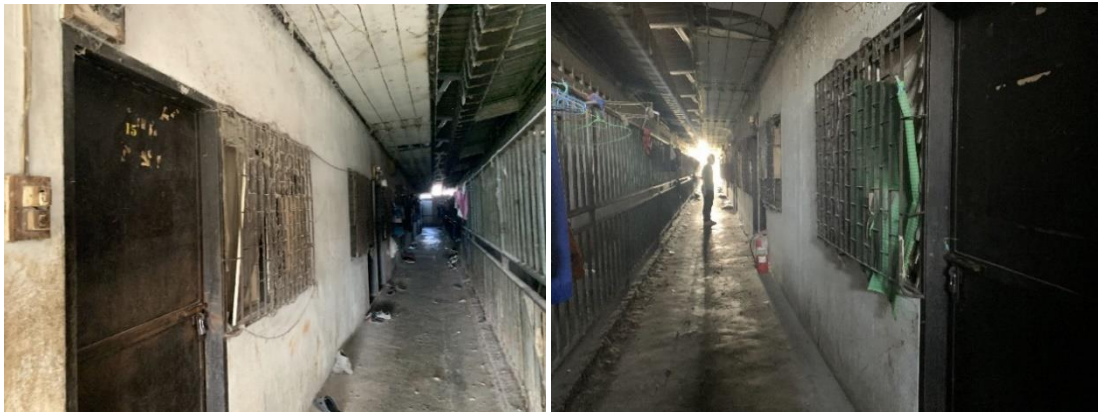
- (1) อาคารพักอาศัยรวม ไม่แบ่งเพศชายหญิง
- (2) ตั้งอยู่ด้านบนของพื้นที่โรงงาน อายุการใช้งาน 20 ปี จำนวนห้องพัก 13 ห้อง
- (3) ห้องพักมีขนาดกว้าง 3 เมตร ยาว 6 เมตร
- (4) ลักษณะภายในห้องพัก ในเบื้องต้น โรงงานไม่ได้จัดเฟอร์นิเจอร์หรือสิ่งของใดๆให้ภายในห้องพัก แต่เมื่อแรงงานมาอยู่ แรงงานจะมีฟูกที่นอน หมอน และพัดลม พื้นห้องพักเป็นพื้นปูน ผนังห้องเป็นปูนไม่ได้ทาสี มีความเสื่อมโทรม
- (5) ลักษณะทางเดินหน้าห้องกว้างประมาณ 1.5 เมตร เป็นพื้นปูนค่อนข้างสกปรก มีขี้ฝุ่นจำนวนมากตลอดทางเดิน
- (6) พื้นที่อาบน้ำ และห้องสุขา อยู่ภายในห้องพัก เป็นพื้นปูน
- (7) พื้นที่ตากผ้าอยู่ในพื้นที่ระเบียงด้านหลังห้องพัก และในพื้นที่ห้องพัก

สำหรับพื้นที่ส่วนกลางอื่นๆ นั้น ทางโรงงานไม่ได้จัดเตรียมไว้ให้ ทั้งส่วนของโรงอาหารและพื้นที่พักผ่อน ทำให้แรงงานต้องใช้พื้นที่ห้องพักในการรับประทานอาหาร อย่างไรก็ตาม มีพื้นที่ว่างด้านหลังโรงงาน ที่ยังเป็นที่ดินรกร้าง เจ้าของที่ดินไม่ได้ใช้ประโยชน์ทำให้แรงงานบางส่วนใช้พื้นที่ดังกล่าวในการเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย

ภาพตัวอย่างพื้นที่ที่พักอาศัยโรงงานขนาดเล็ก

ภาพที่ 4.29 พื้นที่ภายในโรงงาน

ภาพที่ 4.30 พื้นที่อาคารที่พัก

ภาพที่ 4.31 พื้นที่ภายในห้องพัก

ภาพที่ 4.32 พื้นที่ด้านหลังอาคารที่พัก

สรุปลักษณะและสภาพพื้นที่พักอาศัยสวัสดิการ

จากการสำรวจพื้นที่ที่พักอาศัยของทั้ง 3 โรงงานสามารถสรุปได้ตามตารางเปรียบเทียบด้านล่าง (ตารางที่ 4.2) ซึ่งผลการสำรวจพบความแตกต่างในสภาพที่พักอาศัยของทั้ง 3 แห่ง จะพบว่าห้องพักของโรงงานขนาดใหญ่มีขนาดเล็กกว่า แต่มีเฟอร์นิเจอร์ และเครื่องใช้บางส่วนเตรียมไว้ให้แรงงาน ห้องพักมีเพียงพอต่อจำนวนแรงงาน นอกจากนี้สภาพค่อนข้างสะอาด แม้ว่าอายุของอาคารที่พักค่อนข้างเก่าแก่ เสื่อมโทรมตามอายุการใช้งาน โรงงานได้แยกอาคารที่พักเฉพาะเพศหญิงไว้ ซึ่งผังห้องอาบน้ำและห้องสุขาสำหรับอาคารที่พักเฉพาะเพศหญิงค่อนข้างมิดชิด และผังของอาคารแต่ละอาคารมีความแตกต่างกันเล็กน้อย ตามลักษณะการใช้งาน ในขณะที่โรงงานขนาดกลาง สภาพค่อนข้างใหม่อายุการใช้งานไม่ถึง 2 ปี มีการบูรณะเบี่ยงพื้นห้องพัก แม้ว่าจะไม่มีเฟอร์นิเจอร์หรือเครื่องใช้ให้ และมีห้องพักเพียงพอกับแรงงานทั้งหมด ห้องอาบน้ำและห้องสุขา แยกชายหญิง อย่างไรก็ตามก็ไม่ได้แบ่งสัดส่วนอย่างมิดชิดเหมือนกับโรงงานขนาดใหญ่ สำหรับโรงงานขนาดเล็ก อาคารค่อนข้างเก่าแก่และทรุดโทรม สภาพภายในห้องพัก และทางทางเดินส่วนกลาง ค่อนข้างทรุดโทรม และไม่สะอาดนัก ไม่เคยมีการปรับปรุง และมีห้องพักไม่เพียงพอต่อจำนวนแรงงานของโรงงาน ทำให้แรงงานบางส่วนต้องอาศัยอยู่ภายนอกโรงงาน

นอกจากนี้พบว่าแนวทางการพัฒนาที่พักได้คำนึงถึงลักษณะการใช้งานของแรงงานด้วย เช่น การแยกอาคารพักอาศัยหญิง หรือการพัฒนาห้องอาบน้ำและห้องสุขาให้เป็นส่วนกลางเนื่องจากจำนวนของแรงงานที่ใช้งานที่มีจำนวนมาก เพื่อให้สามารถรักษาความสะอาด ความเรียบร้อยและประหยัดต้นทุนในการดูแลรักษา รวมถึงการจัดเครื่องใช้ภายในห้อง จะพบว่าโรงงานขนาดกลางและ

เล็กไมใส่เฟอร์นิเจอร์ไว้ในห้องพัก เนื่องจากลักษณะการใช้งานของแรงงานที่มักอยู่อาศัยรวมกันหลายคน และอายุการทำงานที่ไม่แน่นอนจึงอาจเป็นการเพิ่มต้นทุนให้แก่โรงงาน

ตารางที่ 4.2 ลักษณะทางกายภาพของที่พักอาศัยสวัสดิการ

หัวเรื่อง	โรงงานขนาดใหญ่	โรงงานขนาดกลาง	โรงงานขนาดเล็ก
จำนวนอาคาร	5 อาคาร	2 อาคาร	1 อาคาร
จำนวนห้องพัก	250 ห้อง	36 ห้อง	13 ห้อง
อายุของอาคาร	15-30 ปี	1.5 ปี	25 ปี
ที่พักแยกชายหญิง	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ใช่
ขนาดพื้นที่ในห้องพัก	15-20 ตรม.	16-18 ตรม.	17-20 ตรม.
สิ่งอำนวยความสะดวกให้ห้องพัก	เตียงไม้ขนาดใหญ่ ตู้เก็บของ เก็บเสื้อผ้า ชั้นวางของ	ห้องเปล่า มีพัดลม	ห้องเปล่า
ลักษณะห้องอาบน้ำ	ห้องอาบน้ำรวม เป็นอ่างขนาดใหญ่ แบ่งชายหญิง	ห้องอาบน้ำรวม เป็นอ่างขนาดใหญ่ แบ่งชายหญิง	ห้องอาบน้ำส่วนตัว
จำนวนห้องอาบน้ำ	มีในทุกอาคารที่พักอาศัย	ชาย 1 จุด หญิง 1 จุด	ห้องส่วนตัวในทุกห้องพัก
ลักษณะห้องสุขา	ส้วมนั่งยอง และ โถส้วมนั่งราด	ส้วมนั่งยอง และ โถส้วมนั่งราด	ส้วมนั่งยอง และ โถส้วมนั่งราด
สภาพของที่พักอาศัย	เก่าแต่สะอาด - อายุการใช้งานระหว่าง 15-30 ปี	ใหม่ - อายุการใช้งาน 1.5 ปี	เก่า สภาพทรุดโทรม - อายุการใช้งานประมาณ 20 ปี
สิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องพัก	เตียงไม้ขนาดใหญ่ ตู้เก็บของ เก็บเสื้อผ้า ชั้นวางของ	ห้องเปล่าไม่มีเฟอร์นิเจอร์ พัดลม	ห้องเปล่าไม่มีเฟอร์นิเจอร์
พื้นที่ส่วนกลาง	ที่จอดรถจักรยาน-จักรยานยนต์ / ที่ทิ้งขยะ / ที่ตากผ้า / ลานออกกำลังกาย / โรงอาหาร	ที่จอดรถจักรยาน-จักรยานยนต์ / ที่ทิ้งขยะ / ที่ตากผ้า / ลานออกกำลังกาย	ที่จอดรถจักรยาน-จักรยานยนต์ / ที่ทิ้งขยะ
สิ่งอำนวยความสะดวกส่วนกลาง	ร้านสะดวกซื้อ / เครื่องซักผ้า / ตู้กดน้ำ	ร้านสะดวกซื้อ / เครื่องซักผ้า / ตู้กดน้ำ	ตู้กดน้ำ
ความหนาแน่นในที่พักอาศัย	1 คน ต่อห้อง (250 ห้อง)	2.08 คนต่อห้อง (36 ห้อง)	1.54 คนต่อห้อง (13 ห้อง)

ที่มา บทสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ และการสำรวจและสังเกตที่พักอาศัยสวัสดิการ

บทที่ 5

แนวคิดการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการ และการบริการจัดการ

เป้าประสงค์หลักของงานวิจัยนี้คือการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดของผู้ประกอบการโรงงาน ทอผ้าในการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการให้แก่แรงงาน ถึงแรงจูงใจ หรือเหตุผลที่จัดให้มีที่พัก ข้อดีข้อเสีย ของการมีที่พัก และแนวคิดในการบริหารจัดการที่พักที่ผู้ประกอบการเห็นควร รวมถึงแนวคิดต่อที่พัก สวัสดิการที่ตอบโจทย์และเป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้ประกอบการและแรงงานในอนาคต นอกจากนี้ผู้วิจัย ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้อยู่อาศัยเพื่อวิเคราะห์ถึงความเชื่อมโยงและความเหมาะสมของที่พักอาศัย สวัสดิการที่ผู้ประกอบการจัดให้ ในบทนี้ได้แบ่งผลการศึกษาดังกล่าวออกเป็น 3 ประเด็นคือ 1) แนวคิดการจัด ที่พักอาศัยสวัสดิการของผู้ประกอบการ และ 2) แนวทางในการบริหารจัดการที่พักอาศัยสวัสดิการ และ 3) ความคิดเห็นและความพึงพอใจของแรงงานที่มีต่อที่พักอาศัยสวัสดิการ

5.1 แนวคิดการจัดที่พักสวัสดิการของผู้ประกอบการ

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงงานทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กถึงแนวคิด การจัดให้มีที่พักสวัสดิการของแรงงาน พบว่า ในภาพรวมผู้ประกอบการแต่ละโรงงานมีแนวคิด แตกต่างกันไป ผลการศึกษาดังนี้

5.1.1 มุมมองและเหตุผลที่จัดให้มีที่พักสวัสดิการ

1) โรงงานขนาดใหญ่ ในมุมมองของผู้ประกอบการโรงงานขนาดใหญ่นั้น มีความเห็นว่าการจัดที่พักสวัสดิการถือเป็นหนึ่งในสวัสดิการของโรงงานที่ต้องมี และเป็นสิ่งจำเป็นเพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงานและเหมาะกับลักษณะงานของโรงงาน เนื่องจากว่า แรงงานของโรงงานส่วนหนึ่ง มีภูมิลำเนาหรือที่อยู่อาศัยห่างไกลจากโรงงานจึงมีความต้องการที่อยู่อาศัย ประกอบกับลักษณะงานที่ โรงงานมีการดำเนินงานตลอด 24 ชั่วโมง มีการสลับกะทุก 15 วัน และมีการทำงานล่วงเวลาทุกวัน ซึ่งการมีที่พักสวัสดิการ มีข้อดีคือทำให้แรงงานสะดวกขึ้น และช่วยลดปัญหาด้านการเดินทาง ลด ปัญหาการเดินทางช่วงเลิกงานช่วงกลางคืน รวมทั้งช่วยลดค่าใช้จ่ายให้แรงงานส่วนหนึ่ง อย่างไรก็ตาม โรงงานมองว่าที่พักอาศัยไม่ใช่เครื่องมือหลักในการจูงใจแรงงานให้ทำงานกับโรงงานในระยะยาว แต่ มองว่าสวัสดิการที่เป็นตัวเงิน เช่น โบนัส เบี้ยขยัน เป็นสวัสดิการที่สามารถจูงใจแรงงานได้มากกว่า เพราะหากเทียบเป็นสัดส่วนแล้ว จะพบว่าแรงงานส่วนใหญ่ไม่ได้พักในที่พักสวัสดิการ

2) โรงงานขนาดกลาง เนื่องด้วยลักษณะของแรงงานที่มีความเฉพาะ ซึ่งส่วนใหญ่เป็น แรงงานเชื้อชาติพม่า และกะเหรี่ยง ซึ่งผู้ประกอบการอยู่ในธุรกิจโรงงานทอผ้ามาเป็นระยะเวลานาน

ก่อนที่จะออกมาเปิดโรงงานของตนเองเมื่อ 1.5 ปีที่ผ่านมา จึงเห็นว่าที่พัทสวัสดิการมีความจำเป็นสำหรับแรงงานข้ามชาติ เนื่องจากแรงงานไม่มีที่พักอาศัยในไทย จำเป็นต้องหาที่พักและส่วนมากมักเลือกพักอาศัยใกล้แหล่งงาน เพื่อลดการเดินทาง เพราะไม่ต้องการเดินทางมาก การมีที่พักจึงเป็นเครื่องมือในการดึงดูดแรงงานให้เลือกทำงานกับโรงงาน นอกจากนี้พฤติกรรมของแรงงานข้ามชาติของโรงงาน มักขาด ลา มาสาย และมีการหนีงาน การมีที่พักในโรงงานจึงมีข้อดีต่อผู้ประกอบการคือ ทำให้ผู้ประกอบการบริหารจัดการปัญหาแรงงานง่าย และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และยังลดปัญหาการลาออก หรือหนีงานได้ เพราะอยู่ในการมองเห็น และสามารถตรวจสอบได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ผู้ประกอบการเชื่อว่าที่พัทสวัสดิการช่วยเพิ่มความสะดวกให้แก่แรงงาน และเหมาะสมกับลักษณะงานของโรงงานที่มีการทำงาน 2 กะ และมีการทำงานล่วงเวลา ทำให้แรงงานลดเวลาการเดินทาง และสามารถพักผ่อนได้อย่างเต็มที่ยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การมีที่พักมีข้อเสียบางประการคือ แรงงานสามารถอุ้งงานได้ง่ายขึ้น เพราะสามารถกลับห้องพักได้ง่าย

3) โรงงานขนาดเล็ก ความคิดเห็นของผู้ประกอบการเริ่มต้นจากการมองเห็นคู่แข่งที่เริ่มมีที่พักอาศัยให้แก่แรงงาน และมองเห็นว่าแรงงานบางกลุ่มมักเลือกทำงานกับโรงงานที่มีที่พักอาศัยให้ ซึ่งแรงงานของโรงงานขนาดเล็กส่วนใหญ่เป็นแรงงานข้ามชาติเช่นเดียวกับแรงงานโรงงานขนาดกลาง ดังนั้นลักษณะหรือพฤติกรรมของแรงงานมีความคล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตาม โรงงานขนาดเล็กไม่ได้เห็นว่าการมีที่พักจะทำให้การทำงานสะดวกสบายขึ้น เนื่องจากโรงงานไม่ได้มีการทำงานตลอด 24 ชั่วโมง หรือไม่ได้มีงานล่วงเวลา และแถมนั้นก็ยังมีที่พักอาศัยอยู่หลายแห่ง แต่เห็นว่าการมีที่พักสวัสดิการนั้นเป็นเครื่องมือดึงดูดหรือจูงใจให้แรงงานเลือกที่จะทำงานกับโรงงานในแรกเริ่ม และทำให้โรงงานสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับโรงงานอื่นๆในพื้นที่ใกล้เคียงได้ ทั้งนี้ทางโรงงานเห็นถึงข้อเสียคือ แรงงานมักล้าวมองดีมสุรา ทำให้ส่งผลกระทบต่อการทำงาน และผู้ประกอบการกลัวเรื่องความปลอดภัยจากแรงงานที่ไม่หวังดี สามารถเข้ามาทำอันตรายได้ง่ายขึ้น

5.1.2 การมีที่พักสวัสดิการกับประสิทธิภาพการทำงานของแรงงาน

1) โรงงานขนาดใหญ่ เห็นว่าการมีที่พักส่งผลให้แรงงานสะดวกสบายขึ้น ช่วยลดเวลาการเดินทาง ลดความกังวลใจหลายด้าน และที่สำคัญทำให้พักผ่อนได้เต็มที่ และส่งผลต่อคุณภาพการทำงานของแรงงาน

2) โรงงานขนาดกลาง เห็นว่า การมีที่พักสวัสดิการไม่ได้ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของแรงงาน เนื่องจากเชื่อว่าแรงงานมักเลือกทำงานกับโรงงานที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งที่พัก หรือ

เลือกพักใกล้กับแหล่งงานอยู่แล้ว ซึ่งเป็นลักษณะของแรงงาน ทั้งนี้การมีที่พักอาศัยให้จึงเป็นเหมือนการดึงดูดให้แรงงานทำงานกับโรงงานแต่ไม่ได้ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน

3) โรงงานขนาดเล็ก เห็นว่า แรงงานที่พักอาศัยในโรงงานไม่ได้มีประสิทธิภาพการทำงานที่ดีกว่าแรงงานที่พักอาศัยภายนอกโรงงาน อีกทั้งช่วงเลิกงานแรงงานมักสังสรรค์ ทำให้มัก ขาดหรือลางานบ่อย ดังนั้นจึงเชื่อว่าการมีที่พักอาศัยสวัสดิการไม่ได้เพิ่มคุณภาพการทำงานของแรงงานอย่างใด

5.1.3 มุมมองต่อนโยบายที่พักอาศัยของภาครัฐ

โรงงานทั้ง 3 แห่ง มีความเห็นว่าภาครัฐไม่ควรออกระเบียบบังคับให้โรงงานต้องจัดให้มีที่พักอาศัยสำหรับแรงงาน เนื่องจาก เป็นต้นทุนของผู้ประกอบการ และโรงงานมีข้อจำกัดในหลายๆ ด้าน เช่นเรื่องพื้นที่ เงินทุน การก่อสร้าง การบังคับให้ต้องมีนั้นอาจทำให้โรงงานขนาดเล็กแข่งขันได้ยาก นอกจากนี้ผู้ประกอบการเชื่อว่า ผู้ประกอบการโรงงานทราบถึงความต้องการและมีเหตุผลในการจัดให้มีที่พักอาศัยสวัสดิการตามความเหมาะสม

ตารางที่ 5.1 แนวคิดการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการของผู้ประกอบการ

หัวข้อ	โรงงานขนาดใหญ่	โรงงานขนาดกลาง	โรงงานขนาดเล็ก
แนวคิดการจัดที่พักสวัสดิการ	เป็นสวัสดิการของโรงงาน เพื่อช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้แรงงาน	เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับแรงงานข้ามชาติ และเหมาะกับการบริหารแรงงานของโรงงาน	เครื่องมือดึงดูดแรงงานให้เลิกทำงานกับโรงงาน
เหตุผลที่สนับสนุนการจัดที่พัก	1. ช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานให้แก่แรงงานที่ไม่ได้มีถิ่นฐานภูมิลำเนาอยู่ในละแวก 2. ลักษณะงานที่มีการทำงานตลอด 24 ชั่วโมง มีการทำงานล่วงเวลา และมีการสลับกะทุก 15 วัน	1. แรงงานส่วนใหญ่ไม่มีที่พักอาศัยของตนเอง 2. พฤติกรรมการทำงาน ที่มักจะขาด ลา มาสาย ทำให้ผู้ประกอบการบริหารปัญหาเรื่องนี้ได้ดีขึ้น	1. แรงงานส่วนใหญ่ไม่มีที่พักอาศัยของตนเอง 2. เพื่อให้สามารถแข่งขันกับโรงงานอื่นๆ
ข้อดีของการมีที่พัก	1. แรงงานสะดวกสบายขึ้น ไม่ต้องเดินทางไกล 2. มีความปลอดภัยขึ้น เมื่อต้องทำงานกะดึก หรือ OT 3. เป็นประโยชน์ต่อโรงงานในกรณีที่เป็นต้องการแรงงาน	1. ลดปัญหาแรงงาน ทำให้ผู้ประกอบการสามารถบริหารแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 2. สะดวกและปลอดภัยขึ้นเมื่อต้องทำงานกะดึก หรืองานล่วงเวลา	1. ดึงดูดแรงงานได้บางส่วน 2. ลดการเดินทาง เข้างานเร็วขึ้น 3. มีคนอยู่ช่วยในกรณีที่ช่วยดูแลโรงงานเวลาเกิดปัญหาขึ้น
ข้อเสียของการมีที่พัก	ไม่มี	พนักงานได้ง่าย พออยากพักก็กลับห้องได้เลย	1. สังสรรค์ดื่มเหล้า ลางาน 2. อาจมีแรงงานที่แฝงตัวเข้ามาทำอันตรายได้ง่าย
คุณภาพการทำงาน	อาจมีส่วน เนื่องจากแรงงานสะดวกขึ้น พักผ่อนเต็มที่	ไม่เกี่ยวข้องกัน เนื่องจากแรงงานมักเลือกทำงานใกล้ที่พักอยู่แล้ว	ไม่เกี่ยวข้องกัน เพราะเทียบกับคนที่ไม่ได้พักก็ไม่ได้แตกต่าง
เครื่องมือในการดึงดูดแรงงาน	เป็นส่วนหนึ่ง แต่ไม่ใช่ปัจจัยหลัก	ใช่	ใช่
ความคิดเห็นต่อนโยบายภาครัฐ หากมีการขอความร่วมมือให้จัดให้มีที่พักสวัสดิการ	ไม่ควรบังคับ เนื่องจากหากแรงงานไม่มีความต้องการที่พักอาศัยจะกลายเป็นต้นทุนเสียเปล่า	ไม่ควรบังคับเพราะแต่ละโรงงานมีข้อกำหนดต่างกัน เช่น เรื่องเงินทุน เรื่องพื้นที่ก่อสร้าง	ไม่ควรบังคับ เพราะต้นทุนแต่ละโรงงานไม่เท่ากัน การบังคับอาจทำให้โรงงานเล็กแข่งขันไม่ได้

ที่มา บทสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ

5.2 แนวคิดการพัฒนาและบริหารจัดการที่พักรักษาตัวของผู้ประกอบการ

จากการศึกษา พบว่า แนวทางการบริหารจัดการที่พักรักษาตัวของแต่ละโรงงานมีความแตกต่างกันตามลักษณะแนวคิดการจัดให้มีที่พักรักษาตัว ผลการศึกษาของแต่ละโรงงานเป็นดังนี้

5.2.1 แนวคิดในการสร้างอาคารในเบื้องต้น

1) โรงงานขนาดใหญ่ เนื่องจากจำนวนแรงงานจำนวนมาก จึงให้ความสำคัญกับการรักษาที่สะดวก ง่าย ต้นทุนต่ำ และเป็นระเบียบเรียบร้อย จึงสร้างอาคารที่พิเศษเฉพาะเทศหญิง เพื่อลดปัญหาต่างๆที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงสร้างห้องอาบน้ำ และห้องสุขา ที่เป็นส่วนกลางให้แรงงานมาใช้ร่วมกัน เพื่อความสะดวกในการดูแลรักษาความสะอาด นอกจากนี้ โรงงานเตรียมพื้นที่ส่วนกลางไว้เล็กน้อย เนื่องจากเห็นว่าแรงงานมักไม่ได้ใช้พื้นที่ส่วนกลางมากนัก

2) โรงงานขนาดกลาง มีแนวคิดในการสร้างที่พักรักษาตัว ให้เหมาะสมกับจำนวนแรงงาน ไม่ได้สร้างห้องพักรักษาตัวจำนวนมากไว้ แต่หากโรงงานขยายหรือมีจำนวนแรงงานเพิ่มขึ้น ก็มีพื้นที่ว่างที่สามารถสร้างได้ โดยเน้นการสร้างอาคารที่ต้นทุนการก่อสร้างไม่สูงมาก สร้างง่าย และรวดเร็ว ทางโรงงานมองว่าอาคาร 2 ชั้นแบบที่มีบันไดใช้เงินไม่มาก และมีต้นทุนการดูแลไม่สูง อีกทั้งสร้างห้องอาบน้ำและห้องน้ำที่เป็นส่วนกลาง เพื่อลดต้นทุนการดูแลรักษา และเพื่อความสะอาดในการใช้งาน ไม่มีแนวคิดสร้างโรงอาหารเนื่องจากเพิ่มต้นทุนในการดูแลรักษา

3) โรงงานขนาดเล็ก ได้ซื้อต่ออาคารที่พักรักษาตัวมา ทำให้รูปแบบห้องพักรักษาตัวเป็นไปตามรูปแบบเดิม ทั้งนี้ผู้ประกอบการได้เปลี่ยนห้องพักรักษาตัวเป็นส่วนหนึ่งของโรงงาน ทำให้ส่วนของที่พักรักษาตัวจะอยู่บนชั้น 2 เท่านั้นและ ภายในห้องพักรักษาตัวจะมีห้องน้ำส่วนตัว ซึ่งผู้ประกอบการมองว่าเหมาะสมแล้วเนื่องจากลดปัญหาห้องน้ำไม่พอใช้ และไม่มีต้นทุนดูแลรักษาห้องน้ำส่วนกลาง

5.2.2 แนวคิดในการบริหารจัดการที่พักรักษาตัว

แนวคิดในการบริหารจัดการที่พักรักษาตัวประกอบด้วย หน่วยงานที่รับผิดชอบ ฎระเบียบในการอยู่อาศัย แนวทางการดูแลรักษาปรับปรุงที่พักรักษาตัว การรักษาความสะอาด การรักษาความปลอดภัย

1) โรงงานขนาดใหญ่ พบว่า ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการในหลายๆด้าน และมีการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยอย่างทันถ่วงที โดยโรงงานขนาดใหญ่มีหน่วยงานบุคคลเป็นผู้จัดการดูแลอาคาร ซึ่งมีการจัดให้มีกฎระเบียบในการอยู่อาศัยที่ชัดเจน และห้ามแรงงานทำสิ่งต้องห้ามโดยพลการ เช่น ห้ามนำคนนอกเข้ามาพักในอาคารพักรักษาตัวสวัสดิการ หรือการย้ายห้องพักรักษาตัวโดยไม่แจ้งฝ่ายงานบุคคล ซึ่งโรงงานได้สร้างบทลงโทษที่ชัดเจน หากทำผิดซ้ำโรงงานมีบทลงโทษให้ออกจากงาน นอกจากนี้ ด้วยแนวคิดการก่อสร้างที่ตั้งใจลดต้นทุนการดูแลรักษาให้ได้มากที่สุด ทำให้

พัฒนาที่พิกมาในรูปแบบที่ส่งเสริมการดูแลรักษาที่ง่ายขึ้น เช่นพื้นที่ห้องอาบน้ำและสุขาส่วนกลาง ทั้งนี้พบปัญหาในเรื่องความสะอาดเล็กน้อย เนื่องจากแรงงานส่วนมากมักอยู่อาศัยมาเป็นเวลานาน ทำให้มีข้าวของเครื่องใช้จำนวนมาก และมักมีการวางสิ่งของเกะกะหน้าห้องพักในส่วนของทางเดิน ทั้งนี้โรงงานมีการดูแลรักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ โดยมีการจัดพนักงานทำความสะอาดประจำอาคารที่พัก อาคารละ 1 คน ซึ่งมีหน้าที่ดูแลความสะอาดอาคารที่พักทั้งวันและทุกวัน ผู้ประกอบการไม่ได้ทำการปรับปรุงอาคารใหญ่มาระยะหนึ่ง ซึ่งสามารถสังเกตได้จากความเสื่อมโทรมของห้องพัก ทั้งนี้ห้องพักและพื้นที่ส่วนกลางค่อนข้างสะอาดและไม่เป็นอุปสรรคต่อการพักอาศัย ในส่วนของการดูแลความปลอดภัยใน โรงงานมีพนักงานรักษาความปลอดภัยดูแลโรงงานตลอด 24 ชม. ทำให้สามารถควบคุมความปลอดภัยได้ค่อนข้างดี และมีอุปกรณ์ที่สามารถป้องกันเหตุฉุกเฉินได้อย่างทันถ่วงที ทั้งนี้รายได้จากการทำงานของแรงงานที่พักในที่ที่พักอาศัยสวัสดิการของโรงงานไม่แตกต่างจากแรงงานที่ไม่ได้ใช้สวัสดิการ เนื่องจากแรงงานทุกคนมีสิทธิพักอาศัยในโรงงานตามความสมัครใจ โดยผู้ประกอบการไม่ได้ลดค่าแรงของแรงงานที่เลือกพักอาศัย นอกจากนี้มีการเก็บค่าใช้จ่ายในส่วนของค่าไฟเท่านั้น อย่างไรก็ตามสวัสดิการของแรงงานที่พักในที่พักสวัสดิการคือ ร้อยละ 24 ของจำนวนแรงงานทั้งหมดในโรงงานเท่านั้น

2) โรงงานขนาดกลางนั้น ผู้ประกอบการเป็นผู้ดูแลจัดการที่พักอาศัยเอง และมีการแก้ปัญหาการอยู่อาศัยต่างๆได้อย่างทันถ่วงทีเช่นกัน อย่างไรก็ตามในส่วนของกฎระเบียบนั้น ไม่ได้มีกฎระเบียบที่ชัดเจน และแม้ว่าแรงงานบางคนสร้างปัญหาที่ไม่ได้มีบทลงโทษ ส่วนมากจะเป็นการตักเตือน เนื่องจากผู้ประกอบการประสบกับปัญหาแรงงานที่หายากและขาดแคลน ทั้งนี้แรงงานไม่ค่อยมีปัญหาในการอยู่อาศัยและสามารถอยู่อาศัยร่วมกันได้ด้วยดี ในส่วนเรื่องของความสะอาดนั้น โรงงานพบปัญหาความสะอาดจากพฤติกรรมของแรงงานที่มัก คายหมายตามทางเดิน ทั้งขยะไม่เป็นที่และไม่รักษาความสะอาด โรงงานจึงได้จัดให้มีพนักงานทำความสะอาด ส่วนของห้องน้ำ และทางเดินส่วนกลาง วันละ 2 ชั่วโมง (15.00-17.00 น.) ทุกวัน เพื่อรักษาความสะอาดอย่างเหมาะสม นอกจากนี้เป็นอาคารที่ใหม่ สภาพการใช้งานยังดี และยังไม่มีการปรับปรุงอาคาร อย่างไรก็ตาม แม้โรงงานไม่ได้มีการจ้างพนักงานรักษาความปลอดภัย แต่เนื่องจากโรงงานมีการดำเนินการ 24 ชั่วโมง ผู้ประกอบการมองว่าแรงงานกะกลางคืนสามารถช่วยสอดส่องดูแลความปลอดภัยของโรงงาน ทำให้โรงงานมีความปลอดภัยในระดับหนึ่ง และมีเครื่องอุปกรณ์ที่สามารถป้องกันเหตุฉุกเฉินได้อย่างทันถ่วงที นอกจากนี้ แรงงานร้อยละ 99 พักอาศัยในที่ที่พักอาศัยสวัสดิการ ซึ่งค่าแรงเท่ากับกับแรงงานของโรงงานขนาดใหญ่และเล็ก แรงงานมีค่าใช้จ่ายในส่วน of ค่าไฟเท่านั้น

โรงงานขนาดเล็ก ผู้ประกอบการเป็นผู้ดูแลจัดการที่พักอาศัยเอง โดยมีแนวคิดให้ผู้อยู่อาศัยจัดการดูแลที่พักเอง ทั้งในเรื่องความสะอาดและปัญหาจากการอยู่อาศัยต่างๆ ทั้งนี้ผู้ประกอบการโรงงานขนาดเล็กไม่ได้จัดให้มีกฎระเบียบในการอยู่อาศัยและไม่ได้จัดให้มีพนักงานดูแลรักษาความสะอาด จึงจะเห็นว่าส่วนของอาคารที่พักอาศัยของโรงงานขนาดเล็กมีปัญหาเรื่องความสะอาด ในส่วนของความปลอดภัยนั้น ทางโรงงานขนาดเล็กไม่ได้มีพนักงานรักษาความปลอดภัยดูแลโรงงาน และอาคารที่พัก ซึ่งผู้ประกอบการทราบถึงปัญหาเรื่องนี้ แต่เนื่องด้วยเรื่องการควบคุมต้นทุนของโรงงานให้เหมาะสม และสามารถดำเนินกิจการต่อไป จึงมีแนวทางปฏิบัติเช่นนั้น นอกจากนี้ มีแรงงานร้อยละ 63 ของแรงงานทั้งหมดพักอาศัยในที่พักอาศัยสวัสดิการ เนื่องจากจำนวนห้องพักที่จำกัด ทั้งนี้ผู้ประกอบการมีการเก็บค่าใช้จ่าย 350 บาทต่อคนต่อเดือน ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่สูงกว่าค่าใช้จ่ายค่าไฟของโรงงานขนาดใหญ่และขนาดกลาง

ตารางที่ 5.2 แนวทางการบริหารจัดการที่พักอาศัยสวัสดิการ

หัวเรื่อง	โรงงานขนาดใหญ่	โรงงานขนาดกลาง	โรงงานขนาดเล็ก
หน่วยงานบริหาร	ฝ่ายงานบุคคล	ผู้ประกอบการ	ผู้ประกอบการ
สัดส่วนแรงงานที่พักในโรงงาน	24%	99%	63%
จำนวนคนงานต่อ 1 ห้องพัก	ห้องปกติไม่เกิน 3 คน ห้องครอบครัวไม่เกิน 4 คน	ตามสะดวก แต่ถ้าห้องพักไม่พอ จะจัดให้ห้องละ 2 คนขึ้นไป	ตามสะดวก คนงานที่มาก่อน มีสิทธิอยู่อาศัยก่อน
แนวคิดเบื้องต้นในการสร้างอาคาร	1. ลดต้นทุนการดูแลรักษาในระยะยาว เช่นห้องน้ำส่วนกลาง 2. ลดปัญหาการอยู่อาศัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย 3. ไม่เน้นพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้งานบ่อย	1. สร้างห้องพักตามความจำเป็นในช่วงนั้น 2. ตึก 2 ชั้น ใช้เงินทุนน้อยกว่า 3. ลดต้นทุนการดูแลรักษาในระยะยาว เช่นห้องน้ำส่วนกลาง และไม่มีโรงอาหารเพราะลดปัญหาความสะอาด	1. เป็นอาคารที่ซื้อต่อมาใช้ตามฟังก์ชันที่มี 2. ห้องน้ำส่วนตัวเหมาะสมแล้ว เพราะไม่เกิดปัญหาห้องน้ำไม่พอ 3. แรงงานมีหน้าที่รักษาความสะอาดและดูแลห้องพักตามความเหมาะสม
กฎระเบียบ	มี	ไม่มี	ไม่มี
ปัญหาการพักอาศัยที่พบ	1 ความสะอาด เนื่องจากแรงงานส่วนมากพักอาศัยอยู่เป็นเวลานาน 2 ไม่มีปัญหาการทะเลาะ	1 ความสะอาด-แรงงานมีนิสัยคายหมากตามทาง ทั้งขยะไม่เป็นที่ ขีดเขียน กำแพง	1 ความสะอาด-ทิ้งขยะไม่เป็นที่ และมักโยนขยะทิ้งหลังอาคาร จนกลายเป็นกองขยะ

หัวเรื่อง	โรงงานขนาดใหญ่	โรงงานขนาดกลาง	โรงงานขนาดเล็ก
	ผู้สาว	3 เสียงดัง สียงสรรค้เมา เหล่า 4 ไม่มีปัญหาการทะเลาะ ผู้สาว	2 เสียงดัง เมาเหล่า 3 แสงสว่างในอาคารน้อย ไม่ พอ
การทำความสะอาด	มีพนักงานทำความสะอาด ประจำ อาคารทุกวัน	มีพนักงานทำความสะอาด ห้องน้ำ 2 ชม ก่อนเลิกงาน ทุกวัน	ไม่มีคนดูแลส่วนกลาง นานๆ ครั้งจึงเข้าไปทำความสะอาด
การดูแลรักษา อาคาร	ไม่ได้มีการปรับปรุงที่פק อาศัยรายปี มีช่างซ่อม บำรุงเป็นรายกรณี	ไม่ได้มีการปรับปรุงที่פק อาศัยรายปี มีช่างซ่อม บำรุงเป็นรายกรณี	ไม่ได้มีการปรับปรุงที่פק อาศัยรายปี ผู้อยู่ช่วยกันดูแล
การดูแลความ ปลอดภัย	มียามประจำโรงงาน ตลอด 24 ชม. ประตูทางเข้าออก มีทางเดียว	ไม่มียาม แต่มีแรงงานกะ ดึก รักษาความปลอดภัย ให้โรงงาน	ไม่มียาม คนสามารถเข้าออก ได้โดยง่าย
ค่าใช้จ่ายที่เก็บ แรงงาน	ค่าไฟ ตามมิเตอร์ไฟ รายได้ของแรงงานที่פקใน ที่פקสวัสดิการเท่ากับ แรงงานที่ไม่ได้ใช้สวัสดิการ	ค่าไฟ ตามมิเตอร์ไฟ ค่าชยะ 25 บาท ค่าแรงเท่ากับกับโรงงาน อีก 2 แห่ง	350 บาทต่อเดือน รายได้ของแรงงานที่פקในที่ פקสวัสดิการเท่ากับแรงงาน ที่ไม่ได้ใช้สวัสดิการ

ที่มา บทสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ

5.3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจของแรงงานต่อที่פקอาศัยสวัสดิการ

จากการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นและความพึงพอใจของแรงงานที่มีต่อที่פקอาศัยสวัสดิการ โดยการสัมภาษณ์นั้น ประกอบไปด้วยข้อมูล 3 ส่วน คือ (1) ข้อมูลทั่วไปและความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงาน และที่פקอาศัยสวัสดิการ (2) คุณภาพหรือประสิทธิภาพการทำงานที่เชื่อมโยงกับสวัสดิการที่ได้รับ (3) ลักษณะการใช้พื้นที่ และความพึงพอใจที่มีต่อที่פקสวัสดิการ ผู้วิจัยได้สุ่มเลือกแรงงานที่פקอาศัยในโรงงานทั้ง 3 แห่ง โดยเป็นแรงงานจากโรงงานขนาดใหญ่ 30 คน (แรงงานไทย เป็นชาย 9 คน หญิง 21 คน) โรงงานขนาดกลาง 8 คน (แรงงานข้ามชาติ ชาย 6 คน หญิง 2 คน) โรงงานขนาดเล็ก 3 คน (เป็นชายชาวกะเหรี่ยงทั้งหมด) สามารถสรุปความคิดเห็นของแรงงานทั้ง 41 คน ได้ดังนี้

5.3.1 ลักษณะของแรงงานและความคิดเห็นที่มีต่อโรงงานและที่פקอาศัยสวัสดิการ

โรงงานขนาดใหญ่ : แรงงานที่ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดเป็นคนไทย ร้อยละ 100 มีความรักและผูกพันกับองค์กร โดยร้อยละ 17 ทำงานกับโรงงานมากกว่า 30 ปี ร้อยละ 74 มีอายุงาน 10-30

ปี และมีเพียงร้อยละ 10 ที่ทำงานกับโรงงานน้อยกว่า 5 ปี นอกจากนี้ แรงงานร้อยละ 47 เลือกทำงานกับโรงงานเพราะสวัสดิการที่ดีกว่าที่อื่น

โรงงานขนาดกลาง : แรงงานส่วนมากเป็นแรงงานข้ามชาติ ซึ่งพบว่าแรงงานมีเป้าหมายกลับประเทศภายใน 3-5 ปี และไม่ได้มีเป้าหมายในการทำงานระยะยาวกับโรงงาน โดยจากแรงงานที่สัมภาษณ์พบว่า ร้อยละ 87 มีอายุงานต่ำกว่า 1 ปี และไม่เกิน 2 ปี มีเพียง 1 รายที่ทำงานกับโรงงานมา 4 ปี และตั้งใจจะทำงานกับโรงงานในระยะยาว 10-15 ปี และจากเหตุผลที่แรงงานเลือกทำงานที่โรงงาน มีเพียงร้อยละ 13 ที่เลือกทำงานกับโรงงานเพราะเห็นแก่สวัสดิการ เพราะอีกร้อยละ 50 เลือกทำงานเพราะต้องการรายได้ และอีกร้อยละ 37 เลือกทำงานเพราะมีคนแนะนำโดยไม่ได้สนใจว่าโรงงานมีที่พักอาศัยสวัสดิการหรือไม่

โรงงานขนาดเล็ก : แรงงานทั้งหมดเป็นชาวกะเหรี่ยงทำงานกับโรงงานระยะเวลา 3-4 ปี โดยยังไม่มีเป้าหมายในการกลับภูมิลำเนาที่แน่ชัด ทั้ง 3 คน มีเป้าหมายในการทำงานเก็บเงิน ซึ่งเหตุผลที่เลือกมาทำงานกับโรงงานก็มีความแตกต่างกันซึ่งไม่เชื่อมโยงกับที่พักอาศัยสวัสดิการ

ตารางที่ 5.3 ข้อมูลทั่วไปและความคิดเห็นของแรงงาน

หัวเรื่อง	โรงงานขนาดใหญ่		โรงงานขนาดกลาง		โรงงานขนาดเล็ก	
	จำนวน คน	สัดส่วน	จำนวน คน	ร้อยละ	จำนวน คน	ร้อยละ
จำนวนแรงงานที่ให้สัมภาษณ์	30	100%	8	100%	3	100%
เพศชาย	9	30%	6	75%	3	100%
เพศหญิง	21	70%	2	25%	0	0%
สัญชาติไทย	30	100%	0		0	
สัญชาติอื่นๆ	0		8	100%	3	100%
อายุแรงงาน (ปี)						
20-30	2	6.67%	5	62.50%	2	66.65%
30-40	2	6.67%	3	37.50%	1	33.35%
มากกว่า 40	26	86.66%	0		0	
สถานะภาพ						
โสด	9	30%	4	50%	3	100%
สมรส	21	70%	4	50%		

หัวเรื่อง	โรงงานขนาดใหญ่		โรงงานขนาดกลาง		โรงงานขนาดเล็ก	
	จำนวน คน	สัดส่วน	จำนวน คน	ร้อยละ	จำนวน คน	ร้อยละ
อายุการทำงาน						
น้อยกว่า 1 ปี	0		4	50%	0	
1-5 ปี	3	10%	4	50%	3	100%
5-10 ปี	0	0%	0		0	
มากกว่า 10 ปี	26	90%	0		0	
ระยะเวลาการพักอาศัยในที่พัก						
น้อยกว่า 1 ปี	2	6.67%	6	75%		
1-5 ปี	3	10.00%	2	25%	3	100%
5-10 ปี	6	20.00%				
11-20 ปี	8	26.67%				
21-30 ปี	6	20.00%				
31-40 ปี	4	13.33%				
มากกว่า 40 ปี	1	3.33%				
เหตุผลที่เลือกทำงานกับโรงงาน						
สวัสดิการดี	14	46.67%	1	12.5%	0	
ใกล้บ้าน	3	10%	0		0	
มีคนแนะนำมา	9	30%	3	37.5%	1	33.3%
ต้องการรายได้	4	13.33%	3	37.5%	1	33.3%
อื่นๆ	0		1	12.5%	1	33.3%
การมีที่พักเป็นสาเหตุเลือกทำงาน กับโรงงาน						
ใช่	16	53.33%	5	62.50%	1	33.33%
มีส่วนแต่ไม่ใช่เหตุผลหลัก	5	16.67%	0		0	
ไม่ใช่	9	30.00%	3	37.5%	2	66.67%

ที่มา บทสัมภาษณ์แรงงาน

5.3.2 คุณภาพการทำงานอันเกิดจากการมีที่พักอาศัยสวัสดิการ

โรงงานขนาดใหญ่ : แรงงานร้อยละ 97 มองว่าการมีที่พักอาศัยทำให้การพักผ่อน ซึ่งส่งผลการทำงานดีขึ้น การทำงานผิดพลาดน้อยลงเนื่องจาก ไม่เหนื่อย และได้พักเยอะ ทั้งนี้แรงงานร้อยละ 86.7 มองว่าการลางานนั้นไม่เกี่ยวข้องกับการได้พักอาศัยในที่พักของโรงงาน เนื่องจากมักลาตามปกติ ความจำเป็น หรือตามสิทธิที่ได้รับ

โรงงานขนาดกลาง : แรงงานร้อยละ 87 มองว่าการพักอาศัยในโรงงานทำให้การพักผ่อนและการทำงานดีขึ้นเนื่องจากใกล้และไม่เสียเวลาเดินทาง แรงงานร้อยละ 100 เห็นว่าการกลางวันน้อยลง

โรงงานขนาดเล็ก : แรงงานร้อยละ 100 มองว่าการพักผ่อนดีขึ้นและการทำงานก็ดีขึ้นด้วยเนื่องจากความสะดวกสบายที่เพิ่มขึ้น และการลดเวลาเดินทางมาทำงาน

ตารางที่ 5.4 ความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพการทำงาน

หัวข้อ	โรงงานขนาดใหญ่		โรงงานขนาดกลาง		โรงงานขนาดเล็ก		
	จำนวน คน	สัดส่วน	จำนวน คน	ร้อยละ	จำนวน คน	ร้อยละ	
รู้สึกพักผ่อนเต็มที่ การทำงานดีขึ้น	มีส่วนเกี่ยวข้อง	29	96.67%	7	87.5%	3	66.67%
	ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง	1	3.33%	1	12.5%	0	33.33%
การกลางวันน้อยลง	มีส่วนเกี่ยวข้องกับการลา	4	13.33%	8	100%	2	66.67%
	ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการลา	26	86.67%	0		1	33.33%
เหตุผลที่เลือกพักในที่พักสวัสดิการ	สะดวกสบาย ลดการเดินทาง	13	43.33%	3	37.5%	2	66.67%
	ประหยัดค่าใช้จ่าย	15	50.00%	4	50%	0	
	ปลอดภัย	2	6.67%	1	12.5%	0	
	ได้พักกับเพื่อน	0		0		1	33.33%

ที่มา บทสัมภาษณ์แรงงาน

5.3.3 ลักษณะการใช้พื้นที่ที่พักอาศัย และความพึงพอใจในที่พักอาศัย

ผู้วิจัยได้สอบถามถึงลักษณะการใช้พื้นที่ในที่พักอาศัยสวัสดิการ และความพึงพอใจที่แรงงานมีต่อที่พักอาศัยสวัสดิการ ซึ่งได้กำหนดคะแนนความพึงพอใจ 1-10 คะแนน แบ่งระดับความพึงพอใจตามตาราง 5.5 ทั้งนี้ในส่วนของความพึงพอใจ ผู้วิจัยได้สอบถามความพึงพอใจในที่พักอาศัยในภาพรวม ทั้งเรื่องการเข้าถึงที่พักสะดวก ความสะดวกในการเดินทางไปยังสถานที่ใกล้เคียง ความสะอาดและความปลอดภัยของที่พัก และสอบถามความพึงพอใจในพื้นที่ต่างๆในที่พักอาศัย ทั้งห้องพัก ห้องอาบน้ำ ห้องสุขา และพื้นที่ส่วนกลางอื่นๆ

ตารางที่ 5.5 ระดับคะแนนความพึงพอใจ

ระดับคะแนน	ระดับความพึงพอใจ	ระดับคะแนน	ระดับความพึงพอใจ
1-1.9	ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง	5.51-6.40	พอใจน้อยที่สุด
1.91-2.80	ไม่พอใจมาก	6.41-7.30	พอใจเล็กน้อย
2.81-3.70	ไม่พอใจเล็กน้อย	7.31-8.20	พอใจปานกลาง
3.71-4.60	ไม่พอใจเล็กน้อย	8.21-9.10	พอใจมาก
4.61-5.50	ไม่พอใจน้อยที่สุด	9.11-10.00	พอใจมากที่สุด

ที่มา ผู้วิจัย

1) โรงงานขนาดใหญ่ : แรงงานส่วนใหญ่มักใช้เวลาในห้องนอนเป็นหลัก และมีคะแนนความพอใจโดยรวมเฉลี่ย 9.4 หรือในระดับพอใจมากที่สุด ในขณะที่ความพึงพอใจในพื้นที่ห้องอาบน้ำและห้องสุขาโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 9.57 ทั้งนี้มีแรงงานบางส่วนมีความเห็นว่าห้องน้ำแออัดไป และมีความสกปรกเนื่องจากมีกลิ่น และพื้นห้องน้ำบางอาคารเป็นปูนทำให้มีความสกปรก และสิ้นแม้ว่าจะมีการทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอแล้ว นอกจากนี้แรงงานร้อยละ 97 ให้ความเห็นว่าโรงอาหารมีความจำเป็นและสำคัญเนื่องจากเป็นที่รับประทานอาหารเช้า และซื้ออาหารที่มีราคาถูกกว่าซื้อจากภายนอก ทั้งนี้ แรงงานร้อยละ 83 ใช้พื้นที่โรงอาหารในการทานอาหาร ส่วนที่เหลือมักเลือกที่จะทานอาหารในห้องพัก ในส่วนของพื้นที่ส่วนกลางอื่นๆ แรงงานร้อยละ 40 ที่มักใช้พื้นที่ส่วนกลางในการออกกำลังกาย และให้คะแนนความสำคัญของพื้นที่ส่วนกลางโดยเฉลี่ยที่ 8.1 จากการสอบถามการปรับปรุงในภาพรวม พบว่าระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด แม้ว่าจะมีความเห็นคิดเห็นในเรื่อง การขยายพื้นที่ส่วนกลางเล็กน้อย หรือเรื่องความสะดวกบางพื้นที่ อย่างไรก็ตามก็ดี แรงงานไม่ได้ต้องการเรียกร้องให้มีการปรับปรุงเพิ่มเติมมากเนื่องจากทราบถึงต้นทุนของโรงงาน และเห็นว่าสวัสดิการที่ได้รับในปัจจุบันนั้นดีอยู่แล้ว และดีกว่าหลายๆโรงงานในพื้นที่

2) โรงงานขนาดกลาง : แรงงานร้อยละ 100 ใช้เวลาในห้องพักมากที่สุด โดยแรงงานทั้งหมดใช้ห้องพักในการรับประทานอาหารทั้ง 3 มื้อ และยังใช้ห้องพักในการพักผ่อน พุดคุย ออกกำลังกาย อีกด้วย ทั้งนี้แรงงานมีความพึงพอใจเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใจมาก (8.62 คะแนน) ซึ่งพบว่าปัญหาในห้องพักส่วนใหญ่ เป็นเพราะความร้อนในห้องพัก เสียงดังและไม่ค่อยสะอาด แรงงานร้อยละ 75 เห็นว่าควรมีโรงอาหารไว้ใช้รับประทานอาหารเช้า แต่อีกร้อยละ 25 มองว่าการกินข้าวในห้องแบบปัจจุบันนั้นดีอยู่แล้ว ในส่วนของห้องอาบน้ำละสุขานั้นแรงงานให้คะแนนความพึงพอใจในระดับพอใจมากที่สุด (9.4 คะแนน) และแรงงานร้อยละ 87.5 มองว่าการมีห้องอาบน้ำ และห้องสุขารวมสะดวกและเหมาะสมกว่า เนื่องจากแรงงานไม่ต้องคอยดูแลความสะอาด และโรงงานมีการรักษาความสะอาด

ให้เหมาะสม สำหรับพื้นที่ส่วนกลางนั้น มีเพียงร้อยละ 37.5 ที่ใช้พื้นที่ส่วนกลางออกกำลังกาย โดยส่วนมากหลังเลิกงานจะนั่งพูดคุยหน้าอาคารที่พักเล็กน้อยก่อนเข้าห้องพัก

3) โรงงานขนาดเล็ก : ในส่วนของคะแนนความพึงพอใจในที่พักอาศัยในภาพรวมนั้นอยู่ในระดับพอใจปานกลาง (7.7 คะแนน) ความพึงพอใจในห้องพักโดยรวมอยู่ในระดับพอใจปานกลาง (7.5 คะแนน) โดยมีปัญหาเรื่องเสียงดัง เรื่องการถ่ายเทอากาศ และเรื่องความสะดวก และแรงงานรับประทานอาหารเช้าในห้องพักทั้ง 3 มื้อ และมีความต้องการโรงอาหารส่วนกลางเพื่อให้เป็นที่รับประทานอาหารเช้า สำหรับพื้นที่ห้องอาบน้ำและสุขาแรงงานให้คะแนนความพึงพอใจในภาพรวมที่ 9.26 คะแนน หรือเป็นระดับพอใจมากที่สุด และมองว่าห้องน้ำส่วนตัวนั้นดีอยู่แล้ว นอกจากนี้แรงงานทั้งหมดไม่ได้ใช้พื้นที่ส่วนกลางในการออกกำลังกาย หรือพักผ่อน แต่ก็เห็นว่าควรมีไว้

ตารางที่ 5.6 ความคิดเห็นต่อพื้นที่ส่วนกลาง

หัวเรื่อง	โรงงานขนาดใหญ่		โรงงานขนาดกลาง		โรงงานขนาดเล็ก	
	จำนวน คน	สัดส่วน	จำนวน คน	ร้อยละ	จำนวน คน	ร้อยละ
พื้นที่รับประทานอาหารเช้า						
โรงอาหาร	24	80%	0	0	0	0
ห้องพัก	6	20%	8	100%	3	100%
เห็นว่าโรงอาหารมีความสำคัญ	29	96.6%	8	100%	3	100%
การใช้พื้นที่ส่วนกลางช่วงออกกะ						
ลานโล่งในโรงงาน	12	40%	2	25%	0	
พื้นที่หน้าห้องหรือหน้าอาคารที่	5	16.67%	2	25%	0	
พัก	2	6.67%	0	0	0	
โรงอาหาร	11	36.67%	4	50%	3	100%
ไม่ได้ใช้	12	40%	4	50%	0	
สัดส่วนออกกำลังกายในพื้นที่	8.17		8.12		8.3	
ส่วนกลาง						
เห็นว่าพื้นที่ส่วนกลางมีความสำคัญ						

ที่มา บทสัมภาษณ์แรงงาน

ตารางที่ 5.7 ความพึงพอใจที่มีต่อที่พักอาศัยสวัสดิการ

หัวข้อเรื่อง	โรงงานขนาดใหญ่	โรงงานขนาดกลาง	โรงงานขนาดเล็ก
	คะแนน	คะแนน	คะแนน
ความพึงพอใจในภาพรวม (คะแนน 10)			
สะดวกในการเข้าถึงที่พัก	9.93	9.75	8.6
ความสะดวกในการเดินทางในพื้นที่	9.10	9.37	7.6
ความปลอดภัยของที่พัก	9.96	9.50	8.6
ความสะอาด	9.20	7.62	6
ความพึงพอใจในห้องพัก	9.40	8.62	7.52
ความพึงพอใจในห้องอาบน้ำ ห้องสุขา	9.57	9.42	9.26
ความพึงพอใจในพื้นที่โรงอาหาร	9.76		

ที่มา บทสัมภาษณ์แรงงาน

สรุปแนวคิดการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการ การบริการจัดการของผู้ประกอบการโรงงานทอผ้า และความคิดเห็นของแรงงานที่พักอาศัย

จากการศึกษาพบว่า แนวความคิดของผู้ประกอบการโรงงานทั้ง 3 แห่ง มีความแตกต่างกัน โดยพบว่าโรงงานขนาดใหญ่มองว่าที่พักอาศัยสำหรับแรงงานนั้นเป็นเหมือนสวัสดิการที่จำเป็นต้องมีให้แรงงาน และมีส่วนช่วยให้แรงงานมีการทำงานที่มีประสิทธิภาพขึ้น ซึ่งจากแนวคิดนี้ส่งผลให้แนวทางในการบริหารจัดการมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีการดูแลรักษาความสะอาดอย่างเหมาะสม ในขณะที่ขาดทุนการบริหารจัดการที่เหมาะสม และแรงงานมีความเห็นว่า การพักอาศัยในที่พักอาศัยสวัสดิการนั้นส่งผลให้การทำงานดีขึ้น และแรงงานกลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งเลือกทำงานกับโรงงานเนื่องจากสวัสดิการที่พัก และสวัสดิการโดยรวมที่ดีกว่าโรงงานอื่นๆ แรงงานมีความพึงพอใจในที่พักในภาพรวมอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด สำหรับผู้ประกอบการโรงงานขนาดกลางนั้น เห็นว่าจำเป็นต้องที่พักอาศัยสวัสดิการเนื่องจากลักษณะของแรงงานที่เป็นแรงงานข้ามชาติ การมีที่พักทำให้โรงงานสามารถบริหารจัดการคนงานได้ดียิ่งขึ้น ผู้ประกอบการได้ดูแลบริหารจัดการที่พักอย่างเหมาะสม และรักษาต้นทุนให้เหมาะสมเช่นกัน ทั้งนี้ผู้ประกอบการไม่เห็นว่าการมีที่พักอาศัยจะช่วยให้แรงงานมีการทำงานที่ดีขึ้น เนื่องจากแรงงานส่วนมากก็มักพักอาศัยไม่ไกลจากแหล่งงาน ทั้งนี้แรงงานมีความคิดเห็นว่าการพักผ่อนดีขึ้น และเลือกทำงานกับโรงงานเนื่องจากการมีที่พักสวัสดิการ คะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับพอใจมาก ยกเว้นเรื่องความสะอาดที่มีระดับความพึงพอใจปานกลาง ในขณะที่ผู้ประกอบการโรงงานขนาดเล็ก มองว่าการมีที่พักเป็นเครื่องมือในการดึงดูดแรงงานเข้ามาทำงาน เพื่อแข่งขันกับโรงงานอื่นๆ ผู้ประกอบการไม่ได้มีนโยบายการบริหารจัดการที่ชัดเจน

และเข้มงวด โดยมีแนวคิดให้ผู้อยู่ดูแลจัดการเอง เนื่องจากเรื่องของเงินทุน ต้นทุนการดูแลรักษา และผู้ประกอบการไม่ได้เห็นประโยชน์ของการมีที่พักอาศัยสวัสดิการในระยะยาว สำหรับแรงงานกลุ่มตัวอย่างส่วนมากนั้นไม่ได้เลือกทำงานกับโรงงานเพราะที่พักอาศัยสวัสดิการ และมีความพึงใจในที่พักอาศัยสวัสดิการในระดับพอใจปานกลาง และมีเรื่องความสะอาดที่อาจต้องปรับปรุง

บทที่ 6

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะในงานวิจัย

จากการรวบรวมผลการศึกษาใบทที่ 4 และ บทที่ 5 ผู้วิจัยได้รับข้อมูลหลากหลายด้าน จาก ทั้งฝั่งผู้ประกอบการ และแรงงาน ทั้งในส่วนของแนวคิดเกี่ยวกับที่พักอาศัยสวัสดิการ ลักษณะทาง กายภาพ และสภาพของที่พัก แนวคิดด้านการบริหารจัดการที่พัก ปัญหาที่พบในการอยู่อาศัย ความ พึงพอใจของแรงงาน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาสรุปผล พร้อมทั้งอภิปรายผลและเสนอแนะ ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

6.1 สรุปผลการวิจัย

6.1.1 แนวคิดของผู้ประกอบการเกี่ยวกับที่พักอาศัย

1) เหตุผลของการจัดที่พักสวัสดิการ: โรงงานทั้ง 3 แห่งมีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดที่พักที่ แตกต่างกัน โดยสำหรับโรงงานขนาดใหญ่ นั้น มีแนวคิดว่าการจัดที่พักเปรียบเสมือนการให้สวัสดิการ เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงาน โรงงานขนาดกลาง เห็นว่าการมีที่พักก่อเกิดประโยชน์แก่ โรงงานในด้านการบริหารจัดการแรงงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โรงงานขนาดเล็กใช้ที่พักอาศัยเป็น เครื่องมือ ในการแข่งขันเพื่อดึงดูดแรงงานให้มาทำงานกับโรงงาน

2) ข้อดีของการมีที่พักสวัสดิการ: ทั้ง 3 โรงงานเห็นข้อดีเรื่องการเพิ่มความสะดวกให้แก่ แรงงาน ลดการเดินทาง และทำให้สามารถเรียกใช้แรงงานนอกเวลางานได้ในกรณีจำเป็นหรือฉุกเฉิน โรงงานขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีความเห็นว่าเพิ่มความปลอดภัยในการทำงานและการเดินทางซึ่ง เหมาะสมกับลักษณะงานตลอด 24 ชั่วโมง และมีการทำงานล่วงเวลา นอกจากนี้โรงงานขนาดกลาง เห็นว่าสามารถช่วยลดปัญหาแรงงานได้

3) คุณภาพการทำงาน: โรงงานขนาดใหญ่ มีความเห็นว่า การพักอาศัยในที่พักสวัสดิการ ส่งผลให้แรงงานทำงานมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ในขณะที่โรงงานขนาดกลางและเล็ก ไม่เห็นถึงความ เชื่อมโยงกับประสิทธิภาพการทำงาน

4) แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายของภาครัฐ: โรงงานทั้ง 3 แห่ง มีแนวคิดคล้ายกันคือ เห็นว่า ผู้ประกอบการควรเป็นผู้ตัดสินใจเองว่าจะจัดให้มีหรือไม่มีที่พักอาศัย เนื่องจากความแตกต่างในการ ดำเนินงาน ลักษณะโรงงาน ลักษณะแรงงาน และต้นทุนที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6.1 สรุปผลแนวคิดผู้ประกอบการเกี่ยวกับที่พักอาศัย

หัวเรื่อง	โรงงานขนาดใหญ่	โรงงานขนาดกลาง	โรงงานขนาดเล็ก
เหตุผลการจัดที่พักสวัสดิการ	เป็นสวัสดิการของโรงงาน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แรงงาน	เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติ	เครื่องมือดึงดูดแรงงานให้เลิกทำงานกับโรงงาน
ข้อดีของการมีที่พัก	1. ลดการเดินทาง 2. สะดวกและปลอดภัยขึ้นเมื่อต้องทำงานกะดึก หรืองานล่วงเวลา 3. เรียกใช้ได้ ในกรณีจำเป็น	1. ลดปัญหาแรงงานของโรงงาน 2. สะดวกและปลอดภัยขึ้นเมื่อต้องทำงานกะดึก หรืองานล่วงเวลา	1. ดึงดูดแรงงานบางส่วน 2. ลดการเดินทาง เข้างานเร็วขึ้น 3. มีคนอยู่ช่วยในกรณีช่วยเหลือดูแลโรงงานเวลาเกิดปัญหาขึ้น
คุณภาพการทำงาน	อาจมีส่วน เนื่องจากแรงงานสะดวกขึ้น พักผ่อนเต็มที่	ไม่เกี่ยวข้องกัน เนื่องจากแรงงานมักเลือกทำงานใกล้ที่พักอยู่แล้ว	ไม่เกี่ยวข้องกัน เพราะเทียบกับคนที่ไม่ได้พักก็ไม่ได้แตกต่าง
มุมมองต่อนโยบายภาครัฐ หากมีการขอความร่วมมือให้จัดให้มีที่พักสวัสดิการ	ไม่ควรบังคับ เนื่องจากหากแรงงานไม่มีความต้องการ ที่พักอาศัยจะกลายเป็นต้นทุนเสียเปล่า หากโรงงานเห็นว่ามิประโยชน์ จะริเริ่มเอง	ไม่ควรบังคับเพราะแต่ละโรงงานมีข้อจำกัดต่างกัน เช่น เรื่องเงินทุน เรื่องพื้นที่ก่อสร้าง	ไม่ควรบังคับ เพราะต้นทุนแต่ละโรงงานไม่เท่ากัน มีเช่นนั้นโรงงานเล็กๆอาจไม่สามารถอยู่ได้ โรงงานรู้ว่าสิ่งใดเหมาะสมกับธุรกิจของตน

ที่มา บทสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ

6.1.2 ลักษณะและสภาพของที่พักอาศัยสวัสดิการ

1. ลักษณะของอาคารที่พักอาศัย: รูปแบบของที่พักอาศัยของโรงงานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง คืออาคารที่พักแยกจากอาคารโรงงาน แต่อยู่ในรั้วเดียวกับโรงงาน เพื่อรองรับแรงงานจำนวนมากได้ นอกจากนี้ที่พักของโรงงานขนาดใหญ่มีการแยกอาคารหญิงล้วนไว้ ในขณะที่ โรงงานขนาดเล็กที่พักจะอยู่ชั้นบนของอาคารโรงงาน มีห้องพักจำนวนไม่มาก เนื่องจากจำนวนแรงงานของโรงงานที่ไม่มากนัก

2) สภาพของอาคารที่พัก: อาคารที่พักทั้ง 3 โรงงาน สภาพของอาคารมีความแตกต่างกัน โรงงานขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก อายุการใช้งานยาวนาน มากกว่า 15 ปี ทำให้สภาพภายนอกอาคารดูเก่า ในขณะที่สภาพที่พักของโรงงานขนาดกลางนั้นยังใหม่ เนื่องจากอายุการใช้งานที่น้อยกว่า 2 ปี

3) สิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องพัก: ขนาดของห้องพักทั้ง 3 โรงงานมีขนาดไม่แตกต่างกันมากนัก แต่โรงงานขนาดใหญ่ได้เตรียมเฟอร์นิเจอร์ และเครื่องใช้บางส่วนไว้ให้แรงงาน และอาคารค่อนข้างสะอาด แม้จะมีอายุการใช้งานยาวนาน ที่พักของโรงงานขนาดกลางและเล็ก ไม่มีเฟอร์นิเจอร์หรือข้าวของเครื่องใช้ให้

4) พื้นที่อาบน้ำ และห้องสุขา: โรงงานขนาดใหญ่และขนาดกลาง จัดเป็นห้องอาบน้ำและสุขาส่วนกลาง ทั้งนี้โรงงานขนาดใหญ่มีห้องอาบน้ำและห้องสุขาหลายจุดตามอาคารที่พัก ในขณะที่โรงงานขนาดกลางมี 1 จุดแบ่งแยกชายหญิง ในขณะที่ที่พักโรงงานขนาดเล็ก เป็นห้องน้ำส่วนตัวในห้องพักอาศัย

5) พื้นที่ส่วนกลาง: สิ่งทั้ง 3 โรงงานมีเหมือนกันคือ พื้นที่จอดรถจักรยาน-จักรยานยนต์ พื้นที่ทิ้งขยะ สิ่งทั้งโรงงานขนาดใหญ่ และขนาดกลางมีเหมือนกันคือ พื้นที่ตากผ้า พื้นที่ว่างในโรงงานใช้สำหรับออกกำลังกาย ผ่อนคลาย ในขณะที่ที่พักโรงงานขนาดใหญ่มีมากกว่าโรงงานอื่นๆคือ โรงอาหาร

6) สิ่งอำนวยความสะดวกส่วนกลาง: ทั้ง 3 โรงงานมีตู้กดน้ำให้บริการ ซึ่งที่โรงงานขนาดเล็กไม่มีคือ ร้านสะดวกซื้อในโรงงานและ เครื่องซักผ้าหยอดเหรียญ สาเหตุจากจำนวนผู้อยู่อาศัย

7) ความหนาแน่นของแรงงานในพื้นที่ที่พักอาศัยสวัสดิการ: พบว่า โรงงานขนาดใหญ่มีแรงงานพักอาศัยประมาณ 250 คน ซึ่งหากเฉลี่ยต่อห้อง คือ 1 คนต่อ 1 ห้อง โรงงานขนาดกลางมีแรงงานพักอาศัยประมาณ 75 คน หรือประมาณ 2.08 คนต่อห้อง โรงงานขนาดเล็ก มีแรงงานพักอาศัยประมาณ 20 คน หรือ 1.54 คนต่อห้อง

ตารางที่ 6.2 สรุปผลลักษณะและสภาพของที่พักอาศัยสวัสดิการ

หัวเรื่อง	โรงงานขนาดใหญ่	โรงงานขนาดกลาง	โรงงานขนาดเล็ก
ลักษณะของอาคารที่พักอาศัย	อาคารที่พักแยกจากอาคารโรงงาน มีการสร้างอาคารสำหรับแรงงานหญิงโดยเฉพาะ	อาคารที่พักแยกจากอาคารโรงงาน	ที่พักอยู่ชั้นบนของอาคารโรงงาน
สภาพของที่พักอาศัย	เก่าแต่สะอาด - อายุการใช้งานระหว่าง 15-30 ปี	ใหม่ - อายุการใช้งาน 1.5 ปี	เก่า สภาพทรุดโทรม - อายุการใช้งานประมาณ 20 ปี
สิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้อง	เตียงไม้ขนาดใหญ่ ตู้เก็บของ เก็บเสื้อผ้า ชั้นวางของ	ห้องเปล่าไม่มีเฟอร์นิเจอร์ พัดลม	ห้องเปล่าไม่มีเฟอร์นิเจอร์
พื้นอาบน้ำและสุขา	ห้องอาบน้ำรวม เป็นอ่างขนาดใหญ่ ห้องสุขาส่วนกลาง มีหลายจุดตามอาคารที่พัก	ห้องอาบน้ำรวม เป็นอ่างขนาดใหญ่ 1 จุด แบ่งชายหญิง	ห้องอาบน้ำส่วนตัว
พื้นที่ส่วนกลาง	ที่จอดรถจักรยาน-จักรยานยนต์ / ที่ทิ้งขยะ / ที่ตากผ้า / ลานออกกำลังกาย / โรงอาหาร	ที่จอดรถจักรยาน-จักรยานยนต์ / ที่ทิ้งขยะ / ที่ตากผ้า / ลานออกกำลังกาย	ที่จอดรถจักรยาน-จักรยานยนต์ / ที่ทิ้งขยะ
สิ่งอำนวยความสะดวกส่วนกลาง	ร้านสะดวกซื้อ / เครื่องซักผ้า / ตู้กดน้ำ	ร้านสะดวกซื้อ / เครื่องซักผ้า / ตู้กดน้ำ	ตู้กดน้ำ
ความหนาแน่นในที่พักอาศัย	1 คน ต่อห้อง (250 ห้อง)	2.08 คนต่อห้อง (36 ห้อง)	1.54 คนต่อห้อง (13 ห้อง)

ที่มา บทสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ

CHULALONGKORN UNIVERSITY

6.1.3 การบริหารจัดการที่พักอาศัยสวัสดิการ

1) ลักษณะของที่พักอาศัย: พบว่า โรงงานขนาดใหญ่และขนาดกลาง คำนึงถึงการใช้งาน การซ่อมแซม และการดูแลรักษาความสะอาด ทำให้เน้นรูปแบบที่พักที่ดูแลรักษาง่ายและประหยัดต้นทุน โดยโรงงานทั้ง 2 แห่ง จัดให้มีห้องอาบน้ำ และสุขาส่วนกลาง ใช้ร่วมกันแยกชายหญิง นอกจากนี้ด้วยจำนวนคนงานของโรงงานขนาดใหญ่ที่มีจำนวนมาก จึงมีการแยกอาคารที่พักเฉพาะแรงงานหญิง เพื่อลดปัญหาการอยู่อาศัยอื่นๆ

2) การดูแลรักษาความสะอาดและความปลอดภัย: โรงงานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง มีพนักงานรักษาความสะอาดตามอาคารและพื้นที่ส่วนกลาง ทั้งนี้โรงงานขนาดใหญ่มีความเข้มงวดกว่า

มีหน่วยงานรับผิดชอบบริหารที่พักออาศัย และสภาพที่พักระยะยาวกว่าที่พักของโรงงานขนาดกลาง เช่นเดียวกันกับการรักษาความปลอดภัย โรงงานขนาดใหญ่มีระบบการรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวดกว่า คือมีพนักงานรักษาความปลอดภัยประจำโรงงาน ในขณะที่โรงงานกลางมีคณงานกะกลางคืนช่วยกันดูแลความปลอดภัย ทั้งนี้ โรงงานขนาดเล็กไม่มีนโยบายการดูแลรักษาความสะอาดหรือความปลอดภัยที่ชัดเจน

3) ระบบการถ่ายเทอากาศ กลิ่น และเสียง: พบปัญหาทั้ง 3 เรื่องในโรงงานทั้ง 3 แห่ง ห้องพักของทั้ง 3 โรงงานมีหน้าต่างเพื่อระบายอากาศทุกห้อง ในห้องน้ำมีที่ระบายอากาศ เพียงพอ อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลากลางวัน ห้องพักที่อยู่ชั้นบน ค่อนข้างร้อนเนื่องจากสภาพอากาศเมืองไทย ปัญหาเรื่องเสียง พบทั้ง 3 โรงงาน เนื่องจากอาคารที่พักอยู่ไม่ไกลจากอาคารโรงงาน อย่างไรก็ตาม ที่พักของโรงงานขนาดเล็กเสียงค่อนข้างดังมาก ปัญหาเรื่องกลิ่นพบในห้องอาบน้ำและสุขาส่วนกลางของโรงงานขนาดใหญ่และขนาดกลาง อย่างไรก็ตามก็มีการจัดการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม

4) ปัญหาการพักออาศัยในมุมมองของผู้ประกอบการ: ปัญหาความสะอาด ซึ่งพบในทั้ง 3 โรงงาน ทั้งนี้พบมากในโรงงานขนาดกลาง และขนาดเล็ก เช่นปัญหาการทิ้งขยะไม่เป็นที่ ชีตเขียนตามกำแพง และยังพบปัญหาการสังสรรค์ดื่มสุรา หลังเลิกงาน ก่อให้เกิดเสียงดัง

5) ค่าใช้จ่ายที่เรียกเก็บแรงงาน: โรงงานขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีการเก็บค่าไฟจากผู้พักออาศัย ไฟ โดยเฉลี่ยอยู่ประมาณเดือนละ 100-200 บาทต่อเดือน ในส่วนที่โรงงานขนาดเล็กมีการเก็บค่าใช้จ่ายเดือนละ 350 บาทต่อคน ทั้งนี้โรงงานทั้ง 3 แห่งมีการจ่ายค่าแรงที่เท่ากันคือวันละ 325 บาท ทั้งแรงงานที่พักออาศัยหรือไม่พักออาศัยในที่พักออาศัยสวัสดิการ

ตารางที่ 6.3 สรุปผลแนวทางการบริหารจัดการที่พักอาศัยสวัสดิการ

หัวเรื่อง	โรงงานขนาดใหญ่	โรงงานขนาดกลาง	โรงงานขนาดเล็ก
ลักษณะของที่พักอาศัย	เน้นการใช้งาน ซ่อมแซมและการดูแลรักษา ที่ง่ายและประหยัด ต้นทุน และสร้างอาคารแรงงานหญิง เพื่อลดปัญหาการอยู่อาศัย	เน้นการใช้งาน ซ่อมแซม และการดูแลรักษา ที่ง่าย และประหยัดต้นทุน	-
การดูแลรักษา ความสะอาดและความปลอดภัย	มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง มีนโยบายชัดเจน เข้มงวด มีพนักงานทำความสะอาดสม่ำเสมอ มีพนักงานรักษาความปลอดภัย	มีการจัดพนักงานทำความสะอาดสม่ำเสมอ	ตามความเหมาะสม จำเป็น
ระบบการถ่ายเทอากาศ กลิ่น เสียง	ห้องพักมีหน้าต่าง มีปัญหาเรื่องเสียง	ห้องพักมีหน้าต่าง มีปัญหาเรื่องเสียง	ห้องพักมีหน้าต่าง มีปัญหา เสียง กลิ่น
ปัญหาการอยู่อาศัย	-	ทิ้งขยะไม่เป็นที่ ตี๋มสุรา หลังเลิกงาน เสียงดัง	ทิ้งขยะไม่เป็นที่ ตี๋มสุรา เสียงดัง
ค่าใช้จ่าย	ค่าไฟ	ค่าไฟ	350 บาทต่อคน

ที่มา บทสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ

6.1.4 ความคิดเห็นและความพึงพอใจของแรงงานที่มีต่อที่พักอาศัย

1) ลักษณะของแรงงาน: แรงงานของโรงงานขนาดใหญ่เป็นแรงงานไทยทั้งหมด ส่วนใหญ่ทำงานกับโรงงานมาเป็นระยะเวลาาน มากกว่า 10 ปี ในขณะที่โรงงานขนาดกลางและขนาดเล็กมากกว่า 80% ของแรงงานเป็นแรงงานข้ามชาติ (พม่าและกะเหรี่ยง) และทั้งหมดทำงานกับโรงงานไม่เกิน 5 ปี

2) เหตุผลในการทำงานกับโรงงาน: แรงงานของทั้ง 3 โรงงาน ส่วนใหญ่ไม่ได้เลือกทำงานเพราะที่พักอาศัยสวัสดิการ แต่มีเหตุผลเรื่องการต้องการรายได้ หรือคำแนะนำจากเพื่อนหรือญาติ ทั้งนี้แรงงานของโรงงานขนาดใหญ่มองว่าสวัสดิการของโรงงานดีกว่าโรงงานคู่แข่งอื่นๆ

3) คุณภาพการทำงาน: แรงงานส่วนใหญ่ของทั้ง 3 โรงงาน มองว่าการพักอาศัยในที่พักสวัสดิการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้ดีขึ้น ทั้งนี้ประสิทธิภาพที่แรงงานหมายถึงนั้น มาจากการพักผ่อนเต็มที่ การมีเวลามากขึ้นเนื่องจากไม่ต้องเสียเวลาเดินทาง ไม่เหนื่อยจากการเดินทาง และลดปัญหาความปลอดภัยในกรณีเดินทางช่วงกลางคืน ซึ่งแรงงานมองว่าส่งผลให้สามารถทำงานได้ดียิ่งขึ้น เพราะพลังงานที่มีมากขึ้น และลดการขาดงาน เนื่องจากการที่ที่พักใกล้โรงงาน อย่งไรก็ดี

ประสิทธิภาพนี้ไม่รวมถึงความรักและผูกพันกับผู้ประกอบการหรือโรงงาน ซึ่งเกิดจากระยะเวลาที่ทำงานร่วมกับโรงงาน และสวัสดิการอื่นๆที่ได้รับ และไม่รวมถึงการลางาน ซึ่งแรงงานใช้ตามสิทธิที่ได้รับ

4) ลักษณะการใช้พื้นที่ และความพึงพอใจในที่พัก: แรงงานของทั้ง 3 โรงงาน ใช้พื้นที่ส่วนใหญ่ในห้องพัก ความพึงพอใจโดยรวมเฉลี่ยของแรงงานโรงงานขนาดใหญ่อยู่ในระดับพอใจมากที่สุด ในขณะที่โรงงานขนาดกลางมีความพึงพอใจโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใจมาก อาจมีปัญหาเรื่องความสะอาด ความร้อนและเสียง แรงงานของโรงงานขนาดเล็กนั้นมีความพึงพอใจโดยรวมเฉลี่ยในระดับพอใจมาก มีปัญหาเรื่องความสะอาดและเสียง ทั้งนี้แรงงานส่วนใหญ่ทั้ง 3 โรงงานมองว่า โรงอาหารและพื้นที่ส่วนกลาง เป็นสิ่งจำเป็น

5) ภาระค่าใช้จ่ายที่ลดลง: เหตุผลในการเลือกพักในที่พักนั้นมีหลากหลาย แต่สองสาเหตุหลักคือความสะดวกสบายที่เพิ่มขึ้น และค่าใช้จ่ายลดลง โดยหากเปรียบเทียบกับค่าเช่าที่ต้องจ่าย แบ่งเป็น 2 กรณี ดังนี้

(1) พักในที่พักอาศัยสวัสดิการของโรงงาน กรณีแรงงานโรงงานขนาดใหญ่และขนาดกลาง แรงงานมีค่าใช้จ่ายคือค่าไฟ โดยผู้ประกอบการคิดหน่วยไฟ หน่วยละ 3-4 บาท แรงงานจ่ายค่าไฟโดยประมาณเดือนละ 100-200 บาท หากไม่มีเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ใช้ไฟเยอะ เช่น ตู้เย็น หรือคิดเป็นค่าใช้จ่ายร้อยละ 1-2 ของค่าแรงต่อเดือน สำหรับแรงงานโรงงานขนาดเล็กมีค่าใช้จ่ายที่พักเดือนละ 350 บาท หรือคิดเป็นค่าใช้จ่ายร้อยละ 3-4 ของค่าแรงต่อเดือน

(2) เช่าห้องพักภายนอกโรงงาน พบว่าค่าเช่าห้องพักที่มีแรงงานโรงงานพักอาศัยในพื้นที่ใกล้เคียง มีตั้งแต่ 700 บาท ถึงประมาณ 2000 บาทต่อเดือนไม่รวมค่าไฟ ขึ้นกับคุณภาพและมาตรฐานของที่พัก หรือประมาณร้อยละ 12-16 ของค่าแรงต่อเดือน

ดังนั้นจะเห็นว่าแรงงานที่พักอาศัยในโรงงานนั้นสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยได้มากถึงร้อยละ 90 หากเทียบกับการเช่าที่พักอาศัยเองภายนอกโรงงาน

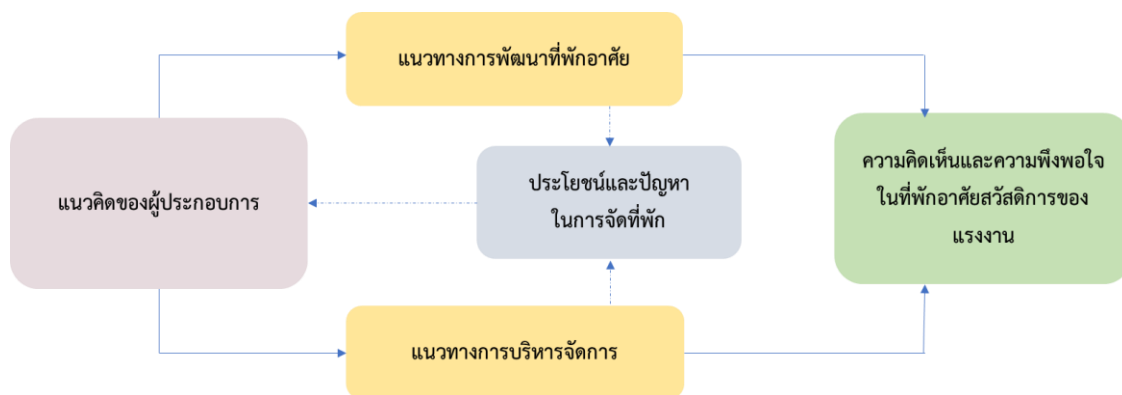
ตารางที่ 6.4 สรุปผล ความคิดเห็นและความพึงพอใจของแรงงานที่มีต่อที่พักอาศัยสวัสดิการ

หัวเรื่อง	โรงงานขนาดใหญ่	โรงงานขนาดกลาง	โรงงานขนาดเล็ก
ลักษณะของแรงงาน	แรงงานไทย อายุงานมากกว่า 10 ปี	แรงงานข้ามชาติมากกว่า ร้อยละ 80 อายุงานไม่เกิน 1 ปี	แรงงานข้ามชาติมากกว่า ร้อยละ 90 อายุงาน 3-4 ปี
เหตุผลในการทำงานกับโรงงาน	สวัสดิการดีกว่าโรงงาน อื่นๆ คำแนะนำจากญาติ เพื่อน	ต้องการรายได้ คำแนะนำจากญาติ เพื่อน	ต้องการรายได้ คำแนะนำจากญาติ เพื่อน
คุณภาพการทำงาน	ดีขึ้น	ดีขึ้น	ดีขึ้น
ลักษณะการใช้พื้นที่ และความพึงพอใจในที่พัก	ใช้เวลาในห้องพักมากที่สุด มีความพึงพอใจในภาพรวมในระดับพอใจมากที่สุด	ใช้เวลาในห้องพักมากที่สุด มีความพึงพอใจในภาพรวมในระดับพอใจมาก ต้องการโรงอาหารและพื้นที่ส่วนกลาง	ใช้เวลาในห้องพักมากที่สุด มีความพึงพอใจในภาพรวมในระดับพอใจมาก ต้องการโรงอาหารและพื้นที่ส่วนกลาง

ที่มา บทสัมภาษณ์แรงงาน

สรุปผลภาพรวม

แนวคิดของผู้ประกอบการในการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการมีความเชื่อมโยงถึงแนวทางในการพัฒนาที่พักอาศัยสวัสดิการและแนวทางในการบริหารจัดการที่พักอาศัยอย่างมาก ซึ่งประโยชน์หรือข้อจำกัดของการจัดที่พักที่ผู้ประกอบการได้รับหรือมีประสบการณ์นั้นเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนไปสู่แนวคิดของผู้ประกอบการ รวมถึงความคิดเห็นของแรงงานก็แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการจัดสวัสดิการ สามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 6.1 สรุปผลภาพรวม
ที่มา ผู้วิจัย

ผู้ประกอบการโรงงานขนาดใหญ่มีแนวคิดที่ว่าที่พักอาศัยสวัสดิการเป็นเรื่องจำเป็นต่อลักษณะการทำงานของโรงงาน และยังเป็นการเพิ่มความสะดวกสบายแก่แรงงาน ลักษณะที่พักจึงเป็นส่วนเน้นการดูแลรักษาที่พักให้เหมาะสม ทำให้เหมาะกับการอยู่อาศัยระยะยาว ซึ่งผลที่ย้อนคืนกลับสู่หน่วยงานคือ ผู้ประกอบการเห็นว่าแรงงานนั้นมีคุณภาพการทำงานที่ดีขึ้น และมีอายุการทำงานนาน สอดคล้องกับความคิดเห็นของแรงงานที่เห็นว่าการทำงานที่คุณภาพดีขึ้น และมีความผูกพันกับองค์กร ทำให้ทำงานกับโรงงานในระยะยาว

ผู้ประกอบการโรงงานขนาดกลางมีแนวคิดคล้ายคลึงกับผู้ประกอบการโรงงานขนาดใหญ่ ทั้งนี้มีเพิ่มเติมส่วนของการจัดการปัญหาแรงงานข้ามชาติ ซึ่งผู้ประกอบการมองว่าเป็นประโยชน์สำคัญที่โรงงานได้รับจากการให้แรงงานพักอาศัยในพื้นที่โรงงาน อย่างไรก็ตามอาจมีปัญหาเรื่องความเป็นระเบียบในที่พัก ผู้ประกอบการจึงจัดสรรที่พักให้เพียงพอต่อจำนวนคนงาน เน้นการดูแลรักษาให้สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย และจัดห้องพักเปล่าไม่มีเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะแรงงานเพื่อลดต้นทุนที่อาจเกิดจากการใช้งานอย่างไม่ระมัดระวัง ทั้งนี้ผู้ประกอบการได้รับประโยชน์เป็นที่น่าพอใจ โดยเฉพาะเรื่องการจัดการแรงงาน สอดคล้องกับความคิดเห็นของแรงงานที่เห็นว่ามีภาระงาน ลางานน้อยลง และมีคุณภาพการทำงานที่ดีขึ้นเนื่องจากความสะดวกที่ได้รับและปัญหาด้านอื่นๆ ที่ลดลง

ผู้ประกอบการโรงงานขนาดเล็กมีแนวคิดที่แตกต่างออกไปจากอีก 2 โรงงาน เนื่องจากโรงงานไม่ได้เปิดดำเนินการ 24 ชม. การจัดที่พักนั้นเพื่อจูงใจให้แรงงานเลือกทำงานกับโรงงานเป็น

สำคัญ ทั้งนี้ไม่ได้เห็นถึงความจำเป็นของการมีที่พักเพื่อประโยชน์ในด้านอื่นๆ ทำให้ลักษณะที่พัทางกายภาพอาจมีความทรุดโทรมจากอายุของอาคาร ประกอบกับไม่ได้มีการดูแลรักษาอย่างสม่ำเสมอ และไม่ได้มีการดูแลความปลอดภัย ทำให้สภาพที่พันั้นไม่เหมาะสมในการอยู่อาศัยนัก นอกจากนี้จากการจัดที่พักที่ผ่านมาผู้ประกอบการไม่ได้เห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับอื่นๆ จากการจัดสวัสดิการทำให้ไม่ได้มีการปรับปรุงที่พักอย่างเหมาะสม

อย่างไรก็ดีการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการในพื้นที่โรงงานนั้นอาจไม่ได้เหมาะสมกับโรงงานทุกแห่ง โดยผู้ประกอบการควรคำนึงปัจจัยหลายๆด้านประกอบกัน เช่น ในกรณีที่โรงงานไม่ได้มีการดำเนินงาน 24 ชม. หรือในกรณีที่มิจจำนวนแรงงานไม่มากทำให้ต้นทุนในการก่อสร้างหรือบริหารจัดการต่อคนสูง และทำให้ประโยชน์ที่โรงงานได้รับนั้นไม่คุ้มค่างกับต้นทุนที่โรงงานต้องแบกรับ การจัดที่พักอาศัยสวัสดิการอาจเกิดขึ้นแบบไม่มีคุณภาพและไม่ยั่งยืน ดังนั้นในการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการผู้ประกอบการควรศึกษาข้อมูลและปัจจัยต่างๆที่เกิดขึ้น และหารูปแบบการจัดสวัสดิการที่พัที่อาศัยที่เหมาะสมทั้งกับโรงงานและแรงงานต่อไป

6.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา พบประเด็นอภิปรายต่อไปนี้

6.2.1 แนวคิดในการจัดที่พักสวัสดิการของผู้ประกอบการ

แนวคิดผู้ประกอบการ เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดนโยบายที่พัที่อาศัยสวัสดิการของโรงงาน ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า สามารถแบ่งแนวคิดของผู้ประกอบการได้เป็น 2 แง่มุม คือ 1) ที่พัที่อาศัยเป็นสวัสดิการอย่างหนึ่งที่เหมาะสมกับลักษณะของงานและลักษณะของแรงงานของตน 2) ที่พัที่อาศัยเป็นเครื่องมือในการดึงดูดแรงงานในช่วงต้น และแข่งขันกับคู่แข่ง ซึ่งจากแนวคิดเหล่านี้ส่งผลต่อระดับแนวทางในการจัดที่พักที่แตกต่างกัน

โดยจะเห็นว่าโรงงานที่มีแนวคิดแบบแรก เห็นถึงประโยชน์ในระยะยาว โดยเห็นว่าการมีที่พักให้แรงนั้นเป็นการเพิ่มความสะดวกรสบายในการดำรงชีพ และเป็นประโยชน์ต่อโรงงานในหลากหลายแง่มุม เช่น คุณภาพงานที่ดีขึ้น หรือ การจัดการแรงงานที่มีประสิทธิภาพขึ้น สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของแรงงานที่พบว่าเกิดประโยชน์ต่อโรงงานตามที่ผู้ประกอบการหวังไว้ ดังนั้นผู้ประกอบการกลุ่มนี้จะมีแนวทางการบริหารจัดการที่พัที่รัดกุมและเป็นระเบียบ และมีอาคารที่พัที่ดี มีสัทอนการใช้งานของแรงงานอย่างเหมาะสม ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่าแรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต เนื่องจากการไม่ต้องเดินทางไกลในช่วงเวลาเช้าหรือเลิกงานในเวลา

กลางคืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอำนาจ สุกใส (2540) ซึ่งกล่าวไว้ว่าสวัสดิการที่อยู่อาศัยให้กับพนักงานไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบเงินช่วยเหลือหรือการจัดหาที่พักให้ นั่นถือเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกที่ทำให้พนักงานในองค์กรมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ในขณะที่ผู้ประกอบการที่มีแนวคิดแบบที่ 2 นั้นเห็นถึงประโยชน์ระยะสั้นในการจูงใจให้แรงงานเลิกทำงานกับโรงงาน เพื่อแข่งขันกับโรงงานคู่แข่ง ผู้ประกอบการไม่เห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับในระยะยาวอย่างมีนัยสำคัญ ประกอบกับการสัมภาษณ์แรงงานของโรงงานซึ่งไม่ได้เลิกทำงานกับโรงงานเพราะที่พักอาศัยสวัสดิการเป็นหลัก จึงไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อโรงงานอย่างที่ผู้ประกอบการคาดหวังไว้ ดังนั้นจะพบว่า ผู้ประกอบการไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการอย่างเหมาะสม แนวทางหรือนโยบายการบริหารจัดการที่พักก่อนข้างหลวม ที่พักอาศัยอาจจะไม่เหมาะสมในการอยู่อาศัยหรือใช้งานจริง

ลักษณะของแนวคิดที่แตกต่างกันจึงส่งผลกระทบต่อระดับการจัดสวัสดิการที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับหลักการจัดสวัสดิการ ตามแนวคิดของ K.N. Vaid และ Moothy ซึ่งกล่าวว่าหลักสำคัญที่ควรยึดถือตามวัตถุประสงค์ของการจัดสวัสดิการนั้นคือมีประโยชน์ครอบคลุมทั้งผู้ให้และผู้รับ และมีผลย้อนกลับสู่หน่วยงาน กล่าวคือ ผู้จัดสวัสดิการให้สวัสดิการไปเพื่อให้บุคลากรมีประสิทธิภาพการทำงาน ปรับปรุงคุณภาพการทำงานให้ดีขึ้น ซึ่งมีหลักการจัดสวัสดิการในทัศนะต่างๆ

6.2.2 รูปแบบสวัสดิการที่สนับสนุนเรื่องที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับโรงงาน

การจัดสวัสดิการที่สนับสนุนเรื่องที่อยู่อาศัยของโรงงานนั้นอาจมีได้หลายรูปแบบขึ้นกับปัจจัยหลายๆด้าน เช่น ปัจจัยเรื่องลักษณะการทำงานของโรงงาน จำนวนคนงาน ต้นทุนการบริหารจัดการ และข้อดีข้อเสียที่ได้รับจากการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการในโรงงาน ซึ่งผู้ประกอบการควรคำนึงถึงก่อนการจัดสวัสดิการที่พักอาศัย จากผลการศึกษาพบว่า แรงงานส่วนหนึ่งเลือกพักในที่พักสวัสดิการเนื่องจากสามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตได้เป็นปัจจัยสำคัญ ดังนั้นหากผู้ประกอบการเห็นว่าการจัดที่พักสวัสดิการในโรงงานนั้นไม่เหมาะสม ไม่จำเป็น และเป็นสร้างภาระในการบริหารจัดการ ผู้ประกอบการสามารถสนับสนุนที่พักอาศัยสวัสดิการในรูปแบบอื่น ที่สามารถลดค่าใช้จ่ายให้แรงงานนอกเหนือจากการจัดที่พักอาศัยในพื้นที่โรงงานได้ เช่น การจัดรถรับส่ง หรือการช่วยเหลือด้านค่าเช่า เพื่อให้การจัดสวัสดิการนั้นยั่งยืนและเกิดประโยชน์แก่ทั้งผู้ประกอบการและแรงงานที่แท้จริงในระยะยาว ดังเช่นกรณีต่อไปนี้

การจัดที่พักอาศัยสวัสดิการของโรงงานขนาดใหญ่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับลักษณะการทำงานของโรงงาน อย่างไรก็ตามก็สัดส่วนของแรงงานที่พักอาศัยของโรงงานขนาดใหญ่ ที่มีเพียงร้อยละ 24 ของแรงงานทั้งหมด ความหนาแน่นต่อห้องเพียง 0.8 คนต่อห้อง ซึ่งการจัดที่พักออาศัยที่มากเกินไปกว่าความจำเป็นเป็นต้นทุนเสียเปล่าของโรงงาน อย่างไรก็ตามก็ ผู้ประกอบการสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้สวัสดิการที่พักร่วมกับแรงงานส่วนที่เหลือในรูปแบบอื่นๆ เพิ่มเติมเพื่อให้การจัดสวัสดิการของโรงงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แรงงานของโรงงานขนาดกลางร้อยละ 99 ของแรงงานทั้งหมด หรือประมาณ 80-85 คน พักอาศัยในที่พักออาศัยที่โรงงานจัดให้ ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของการมีที่พักออาศัยสวัสดิการ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการทำงานของโรงงาน ที่มีการดำเนินงาน 24 ชั่วโมง และการบริหารจัดการแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานข้ามชาติ ซึ่งโรงงานที่มีจำนวนแรงงานข้ามชาติมาก จะประสบปัญหาแรงงานขาด ลา มาสาย หรือหนีออกจากงานมาก ดังนั้นการจัดที่พักออาศัยให้ในโรงงานสามารถช่วยแก้ปัญหาแรงงานได้ อย่างไรก็ตามก็ หากโรงงานไม่ได้มีจำนวนแรงงานที่พักออาศัยมากพอ ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดที่พักร่วมกับแรงงานข้ามชาติอาจไม่คุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา การบริหารจัดการที่พักร่วมในระยะยาวได้

โรงงานขนาดเล็กที่ไม่ได้มีพื้นที่มาก ไม่ได้มีการดำเนินงาน 24 ชั่วโมง และมีคนงานจำนวนมาก การจัดให้แรงงานพักออาศัยในโรงงานนั้นอาจไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญทั้งตัวผู้จัดสวัสดิการและผู้รับสวัสดิการ และยังเป็นภาระแก่ผู้ประกอบการในการรักษาความปลอดภัย รวมถึงมีต้นทุนในการบริหารจัดการต่อคนสูงกว่าโรงงานขนาดใหญ่และขนาดกลาง ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สภาพที่พักออาศัยสวัสดิการไม่ได้คุณภาพ ดังนั้นการจัดสวัสดิการที่พักร่วมในรูปแบบอื่นๆ อาจมีความเหมาะสมมากกว่า ทั้งนี้ควรคำนึงถึงประโยชน์ และข้อจำกัดหลายๆด้าน

6.2.3 ความจำเป็นของการมีที่พักสวัสดิการสำหรับแรงงานโรงงานทอผ้า

ความจำเป็นของการมีที่พักสวัสดิการสำหรับแรงงานโรงงานทอผ้า เห็นว่าหากคำนึงถึงลักษณะและเวลาทำงานของโรงงานทอผ้า การมีที่พักออาศัยใกล้ๆแหล่งงานนั้นเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากในกรณีของโรงงานที่เปิดทำการ 24 ชั่วโมง และมีการทำงานล่วงเวลา เนื่องจากระบบการทำงานของโรงงานโดยเฉพาะโรงงานขนาดใหญ่และขนาดกลาง ที่มีคำสั่งซื้อจำนวนมาก ต้องมีการดำเนินเครื่องจักรตลอด 24 ชั่วโมง และเนื่องด้วยเครื่องจักรมีกำลังเพียงพอ และประสิทธิภาพการทำงานของเครื่องจักรจะดียิ่งขึ้นในช่วงเวลากลางคืน ที่มีอุณหภูมิต่ำ ทำให้สามารถผลิตผ้าได้มีคุณภาพขึ้นและ

ของเสียย่อยลง เพื่อให้สามารถผลิตได้ทันตามคำสั่งซื้อ ดังนั้นการมีที่พักสวัสดิการจึงเป็นประโยชน์ต่อทั้งโรงงานและแรงงาน กล่าวคือ การที่แรงงานอาศัยในพื้นที่โรงงาน ทำให้ผู้ประกอบการได้รับประโยชน์จากการเรียกตัวมาทำงานล่วงเวลาได้เวลาเร่งด่วน เพื่อให้งานสามารถเสร็จได้ภายในกำหนดเวลา และเป็นประโยชน์ต่อแรงงานคือเพิ่มความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพราะอาจต้องเข้าออกงานในช่วงเวลากลางคืน การมีที่พักอาศัยช่วยลดการเดินทาง ลดความเหนื่อยล้า ช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย และเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของ ซึ่งได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของสวัสดิการกับการดำรงชีวิตไว้ในแนวคิดของ Chantal paoli (1983)

6.2.4 การจัดที่พักสวัสดิการตามที่มีมาตรฐานที่กำหนด

ลักษณะของการจัดสวัสดิการ ตามที่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้กำหนดไว้พบว่าโรงงานกรณีศึกษาทั้ง 3 แห่งมีสวัสดิการแรงงานขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด คือ มีน้ำสะอาดสำหรับดื่ม มีห้องน้ำและห้องส้วมตามสุขลักษณะ และมีสิ่งจำเป็นในการปฐมพยาบาลและรักษาพยาบาล นอกจากนี้โรงงานขนาดใหญ่ซึ่งมีแรงงานมากกว่า 200 คน ขึ้นไป ได้จัดให้มีห้องพยาบาลรวมทั้งแพทย์และพยาบาลประจำ เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

ที่พักสวัสดิการเป็นส่วนหนึ่งของสวัสดิการนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด (ช่วยเหลือค่าครองชีพ) จากผลการศึกษาพบว่าสวัสดิการนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดที่โรงงานส่วนใหญ่จัดให้มีคือ ส่วนที่ช่วยเหลือค่าครองชีพ โดยโรงงานขนาดใหญ่ที่มีการช่วยเหลือค่าครองชีพทั้งในเรื่อง การจัดร้านค้าสวัสดิการราคาถูก การให้เงินช่วยเหลือกรณีต่างๆ การจัดชุดทำงาน การจัดรถรับส่ง หรือการให้โบนัสหรือเบี้ยขยัน ในขณะที่โรงงานขนาดกลางมีการช่วยค่าครองชีพในส่วน of ร้านค้าสวัสดิการ เงินโบนัสหรือเบี้ยขยัน ส่วนโรงงานขนาดเล็กนั้นไม่ได้มีการช่วยเหลือเป็นรายกรณีไป นอกจากส่วนที่ช่วยเหลือค่าครองชีพ ยังมีสวัสดิการที่ช่วยด้านอื่นๆอีก เช่น ด้านการศึกษา ด้านการออม ด้านพัฒนาสถาบันครอบครัว ด้านส่งเสริมความมั่นคงในอนาคต ด้านนันทนาการ และด้านสุขภาพอนามัย ทั้งนี้โรงงานแต่ละแห่งจัดตามความเหมาะสมของการดำเนินงาน

ตารางที่ 6.5 เปรียบเทียบ การจัดสวัสดิการโรงงานทอผ้ากับมาตรฐานที่กำหนด

หัวเรื่อง	กม. กำหนด	ข้อเสนอ แนะ	โรงงาน ขนาดใหญ่	โรงงาน ขนาดกลาง	โรงงาน ขนาด เล็ก
น้ำสะอาดสำหรับดื่ม	/		/	/	/
ห้องน้ำและห้องส้วมตามสุขลักษณะ	/		/	/	/
สิ่งจำเป็นในการปฐมพยาบาลและ รักษาพยาบาล	/		/	/	/
สวัสดิการช่วยเหลือค่าครองชีพ เช่น - การจัดตั้งร้านค้าสวัสดิการหรือสหกรณ์ ร้านค้า - การให้เงินช่วยเหลือต่างๆ เช่น งานบวช งานศพ - การจัดชุดทำงาน - การจัดหอพัก - การจัดให้มีรถรับ-ส่ง - เงินโบนัส ค่าครองชีพ เบี้ยขยัน ค่าเช่ากะ		/	/	/	X
สวัสดิการมุ่งพัฒนาลูกจ้าง เช่น - การส่งเสริมการศึกษาทั้งในและนอกเวลา ทำงาน - การอบรมความรู้เกี่ยวกับการทำงาน		/	X	X	X
สวัสดิการช่วยเหลือด้านการออม เช่น สหกรณ์ หรือกองทุน		/	X	X	X
สวัสดิการพัฒนาสถาบันครอบครัว เช่น ค่าเล่า เรียนบุตร		/	รายการนี้	รายการนี้	X
สวัสดิการส่งเสริมความมั่นคงในอนาคต เช่น บำเหน็จ		/	X	X	X
สวัสดิการนันทนาการ เช่น - จัดกีฬา - จัดงานเลี้ยงสังสรรค์		/	X	X	X
สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย - ตรวจสุขภาพ - ให้ความรู้เรื่องสุขภาพ		/	/	/	/
			X	X	X

ที่มา บทสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ

6.2.5 สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานตามมาตรฐานขั้นต่ำ

ในส่วนสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานตามมาตรฐานขั้นต่ำของการเคหะแห่งชาตินั้น จากการศึกษาพบว่าหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานบางแห่งยังไม่ได้มาตรฐานตามที่กำหนด เนื่องจากในห้องพักไม่ได้แยกส่วนที่มีติดออกจากส่วนเอนกประสงค์ โดยจากการศึกษาพบว่าแรงงานใช้ห้องพักเป็นเสมือนห้องเอนกประสงค์ในการพักผ่อน รับแขก รับประทานอาหาร และใช้ในการนอนด้วย โดยเฉพาะห้องพักของโรงงานที่มีความหนาแน่นของผู้อยู่อาศัยมาก พบว่าห้องพักมีความแออัดและมีแรงงานอยู่อาศัย 3-4 คนขึ้นไปต่อหนึ่งห้องพัก นอกจากนี้พบปัญหาการระบายอากาศในห้องพัก ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดว่าต้องมีพื้นที่ระบายอากาศรวมกันไม่น้อยกว่า 20% ของพื้นที่ห้องนั้นๆ

6.2.6 ที่พักอาศัยที่เหมาะสมกับกลุ่มแรงงาน

จากการศึกษาพบว่าจำนวนแรงงาน สัญชาติของแรงงาน อายุการทำงาน และระยะเวลาในการพักอาศัย ส่งผลต่อการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการ โดยพบว่า หากโรงงานมีจำนวนแรงงานมาก การคำนึงถึง ต้นทุนการดูแลรักษาเป็นสำคัญ ยิ่งจำนวนผู้อยู่อาศัยมากปัญหาการอยู่อาศัยก็มาก ดังนั้นจะพบว่าผู้ประกอบการจึงออกแบบให้ห้องอาบน้ำและห้องสุขาเป็นส่วนกลาง เพื่อง่ายต่อการดูแลรักษา และซ่อมแซม อีกทั้งมีนโยบายการดูแลอาคารที่รัดกุม เพื่อลดปัญหาในระยะยาว

สัญชาติของแรงงานก็มีส่วนสำคัญต่อแนวคิดการจัดที่พักอาศัย คือ หากทำการวิเคราะห์ลักษณะของแรงงานข้ามชาติจะพบว่า แรงงานข้ามชาติมักไม่มีที่พักอาศัยในไทยที่ถาวร การมีที่พักอาศัยให้แรงงานกลุ่มนี้ เป็นหนึ่งในเครื่องมือที่จะดึงดูดแรงงานให้ทำงานกับโรงงานได้ และเนื่องด้วยพฤติกรรมการอยู่อาศัย การดูแลรักษาอาคารเป็นสิ่งสำคัญ ทำให้ผู้ประกอบการโรงงานตัวอย่าง ออกแบบอาคารให้ลดต้นทุนการดูแลรักษาให้ได้มากที่สุด เช่น เรื่องการสร้างห้องอาบน้ำหรือสุขาส่วนกลาง เพื่อความสะดวกในการทำความสะดวกและซ่อมแซม และลดการลงทุนในสิ่งของเครื่องใช้ที่อาจเสียหายได้ จึงจะพบว่าห้องพักสำหรับแรงงานกลุ่มนี้มักเป็นห้องเปล่าที่ไม่มีเฟอร์นิเจอร์หรือเครื่องใช้ให้ นอกจากนี้พื้นที่ส่วนกลางควรออกแบบเหมาะสมกับสัญชาติแรงงาน โดยพบว่าแรงงานข้ามชาติชอบทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม เช่น การเล่นเกมกระดาน เตะฟุตบอล ในขณะที่แรงงานไทยมักออกกำลังกายด้วยการวิ่ง หรือเล่นกีฬาหลากหลาย การออกแบบพื้นที่ต่างๆควรคำนึงถึงการใช้งานด้วย

อายุงานของแรงงาน ซึ่งหากแรงงานมีอายุการทำงานนาน จะส่งผลให้ผู้ประกอบการลงทุนในการที่ที่พักอาศัยสวัสดิการมากขึ้น เช่น จัดให้มีเฟอร์นิเจอร์ หรือเครื่องใช้ในห้องพัก แม้ว่าจะไม่ใช่

วัสดุราคาแพง และมีนโยบายการบริหารจัดการที่ชัดเจน เนื่องจากเห็นถึงประสิทธิภาพของการจัดสวัสดิการ จากงานศึกษาแรงงานไทยมีอายุงานที่มากกว่าแรงงานข้ามชาติมาก

6.3 ข้อค้นพบที่สำคัญ

1) แนวคิดผู้ประกอบการมีส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางของที่พักสวัสดิการของโรงงาน ทั้งในเรื่องลักษณะของที่พักอาศัยและแนวทางในการบริหารจัดการ โดยหากผู้ประกอบให้เห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของที่พักอาศัย จะพบว่าปัญหาการอยู่อาศัยลดลง อาคารมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีแนวทางการบริหารจัดการอาคารที่ชัดเจน รูปแบบอาคารเหมาะสมกับการใช้งานของแรงงาน มีพื้นที่ส่วนกลางและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยยกระดับคุณภาพการอยู่อาศัย และเพิ่มความพึงพอใจในการอยู่อาศัยได้ ซึ่งเห็นได้ชัดจากแนวทางการบริหารจัดการที่แตกต่างระหว่างโรงงานขนาดใหญ่และขนาดเล็ก โดยโรงงานขนาดใหญ่มีมุมมองเกี่ยวกับที่พักสวัสดิการว่าเป็นสวัสดิการอย่างหนึ่งของโรงงานเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่แรงงาน และไม่มีการเก็บค่าใช้จ่ายในการอยู่อาศัย เช่นเดียวกับโรงงานขนาดกลาง ในขณะที่โรงงานขนาดเล็กเห็นว่าที่พักเป็นเพียงเครื่องมือในการแข่งขันกับโรงงานคู่แข่ง สภาพแวดล้อมบังคับให้ต้องจัดที่พัก และประโยชน์ที่ได้รับนั้นไม่คุ้มกับต้นทุนที่เสียไป

2) รูปแบบการจัดที่พักอาศัยของโรงงานนั้น ควรจัดให้มีความเหมาะสม เพื่อให้การจัดสวัสดิการนั้นมีความยั่งยืน เป็นประโยชน์ต่อโรงงานและเพิ่มคุณภาพการอยู่อาศัยของแรงงานได้จริง โดยจะพบว่าโรงงานขนาดใหญ่และขนาดกลางที่มีการเปิดดำเนินงาน 24 ชั่วโมง มีการทำงานล่วงเวลา และมีจำนวนแรงงานมาก การจัดที่พักอาศัยสวัสดิการในโรงงานนั้นมีความคุ้มค่าต่อการลงทุน เนื่องจากต้นทุนสามารถเฉลี่ยต่อคนได้ต่ำลง ประกอบการเป็นประโยชน์ต่อแรงงานในเดินทางมาทำงานที่สะดวกมากขึ้น และปลอดภัยยิ่งขึ้นแม้ว่าจะต้องทำงานล่วงเวลา แตกต่างจากโรงงานขนาดเล็กที่หากไม่ได้มีการเปิดโรงงาน 24 ชม. หรือมีการทำงานล่วงเวลานั้น การจัดที่พักในโรงงานอาจกลายเป็นภาระของผู้ประกอบการ และก่อให้เกิดข้อเสียมากกว่าข้อดีที่จะได้รับทั้งต่อผู้ประกอบการและแรงงาน ดังนั้นโรงงานควรหารูปแบบการจัดสวัสดิการในรูปแบบอื่นที่มีความเหมาะสมกับโรงงาน เช่น การจัดรถรับส่ง หรือการช่วยเหลือด้านค่าเช่า เป็นต้น

3) องค์กรประกอบของอาคารที่พักอาศัยสำหรับแรงงาน ควรมีองค์กรประกอบที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมอยู่อาศัย ขณะเดียวกันผู้ประกอบการสามารถบริหารจัดการได้สะดวกและมีต้นทุนไม่สูงเกินไป ดังนี้

(1) พื้นที่ภายในห้องพัก ซึ่งอาจจะมีเฟอร์นิเจอร์เท่าที่จำเป็น เช่น ตู้หรือชั้นเก็บของ พัดลม หรือไม่มีเฟอร์นิเจอร์เลย เนื่องจากแรงงานมักจัดหาเองตามความต้องการ

(2) พื้นที่ใช้งานร่วมกัน เช่น ห้องอาบน้ำ ห้องสุขา หรือพื้นที่ทำอาหาร หากมีแรงงานจำนวนมากควรแยกออกจากหน่วยพัก และจัดให้เป็นพื้นที่ส่วนรวม ทั้งนี้เพื่อสะดวกต่อการบริหารจัดการทั้งในด้านการรักษาความสะอาดและการซ่อมแซม

(3) พื้นที่สันทนาการ เช่น พื้นที่พักผ่อน พื้นที่เล่นกีฬา ควรจัดให้มีเพื่อเป็นพื้นที่ทางสังคม และการผ่อนคลายของแรงงานหลังจากการทำงาน

4) ที่พักสวัสดิการส่งผลต่อระดับการทำงานของแรงงาน ซึ่งแรงงานกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 โรงงาน มีความเห็นว่า การที่ได้พักในที่พักอาศัยสวัสดิการนั้นส่งผลให้การพักผ่อนดีขึ้น เพียงพอ ลดเวลาในการเดินทางและทำให้ในแต่ละวันไม่เหนื่อยจนเกินไป ซึ่งเป็นปัจจัยช่วยส่งเสริมให้ระดับการทำงานดีขึ้น นอกจากนี้แรงงานของโรงงานทั้ง 3 แห่งมีความพึงพอใจในที่พักอาศัยสวัสดิการและเมื่อถามถึงเรื่องการปรับปรุงหรือข้อเสนอแนะ แรงงานส่วนใหญ่เห็นว่าการได้พักอาศัยในที่พักสวัสดิการเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย และเป็นต้นทุนของนายจ้างจึงไม่ได้ต้องการการปรับปรุงมากนัก ทั้งนี้เรื่องที่สำคัญคือ ความสะอาด และความปลอดภัยของที่พักอาศัย อยากรู้ดีแรงงานของโรงงานขนาดกลางและขนาดเล็กมีความต้องการพื้นที่โรงอาหารเพิ่มเติม

6.4 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะ ออกเป็น 3 ส่วน ข้อเสนอแนะแก่ผู้ประกอบการโรงงาน ข้อเสนอแนะแก่ภาครัฐ และข้อเสนอแนะอื่นๆ สรุปได้ดังนี้

6.4.1 ข้อเสนอแนะแก่ผู้ประกอบการ

ในส่วนของข้อเสนอแนะแก่ผู้ประกอบการนั้น มีทั้งส่วนของผู้ประกอบการที่มีการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการอยู่แล้ว และผู้ประกอบการที่วางแผนที่จะจัดที่พักอาศัยในอนาคต ซึ่งจากงานศึกษานี้ได้แนวความคิดที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ดังนี้

1) จากข้อค้นพบจะพบว่า นโยบายหรือรูปแบบของสวัสดิการที่ช่วยเหลือด้านที่พักอาศัยนั้น ควรดูตามความเหมาะสมของแต่ละโรงงาน เพื่อให้สวัสดิการที่จัดนั้นมีคุณภาพ และก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อทั้งผู้ประกอบการและแรงงาน ทั้งนี้ใน 1 โรงงาน สวัสดิการที่สนับสนุนด้านที่พักอาศัยไม่จำเป็นต้องมีเพียงแค่รูปแบบเดียว

อย่างไรก็ดี การที่ผู้ประกอบการโรงงานจัดที่พักอาศัยสวัสดิการให้แก่แรงงานนั้นถือว่ามีส่วนร่วมในระบบการจัดที่อยู่อาศัยให้ผู้มีรายได้น้อยตามนโยบายรัฐบาล อีกทั้งช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัยแรงงานในชุมชนได้ ซึ่งส่งผลต่อความปลอดภัย มั่นคง และช่วยรักษาสุขภาพแวดล้อมของชุมชนในระยะยาวอีกด้วย

2) ในการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการควรคำนึงถึงจำนวนแรงงาน ลักษณะการอยู่อาศัย ระยะเวลาที่พักอาศัย และสัญชาติของแรงงาน ซึ่งในการจัดที่พักอาศัยนั้น ควรคำนึงถึงองค์ประกอบของที่พักที่จำเป็น การดูแลรักษาที่พักในระยะยาว และคุณภาพการอยู่อาศัยของแรงงานเป็นสำคัญ เนื่องจากแรงงานต้องใช้ชีวิตในพื้นที่เกือบจะ 24 ชั่วโมง

กรณีที่มีผู้อยู่อาศัยจำนวนมาก ควรออกแบบพื้นที่ห้องน้ำให้เป็นพื้นที่ส่วนกลาง และแบ่งการใช้งานชายหญิงให้ชัดเจน ซึ่งนอกจากจะลดต้นทุนการก่อสร้าง ต้นทุนการดูแลรักษา และลดปัญหาการดูแลรักษาแล้ว ยังสามารถเพิ่มส่วนของพื้นที่ห้องพักให้กว้างขึ้น ซึ่งตอบโจทย์การใช้งานของแรงงานที่มักใช้เวลาส่วนมากให้ห้องพัก นอกจากนี้ควรเตรียมเครื่องมือรักษาความปลอดภัยให้พร้อมใช้งาน โดยเฉพาะกรณีโรงงานทอผ้า ซึ่งมีความเสี่ยงของการเกิดอัคคีภัยมาก การมีกล้องวงจรปิดจะช่วยเพิ่มความปลอดภัยให้ผู้อยู่อาศัย

ผู้ประกอบการควรศึกษาลักษณะของแรงงาน และพฤติกรรมการอยู่อาศัยของแรงงานอย่างรัดกุม เพราะสามารถช่วยลดปัญหาการอยู่อาศัย และเพิ่มความพึงพอใจให้แก่แรงงานมากขึ้น เช่น กรณีแรงงานข้ามชาติ ที่มักชอบอาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม หรือกิจกรรมที่ทำ เช่นการเล่นตะกร้อเตะฟุตบอลหลังเลิกงาน ผู้ประกอบการอาจออกแบบห้องพักที่ใหญ่ขึ้น หรือเพิ่มพื้นที่ส่วนกลาง ในรูปแบบที่สามารถเล่นกีฬาต่างๆได้ หรือ ควรคำนึงถึงการกระจายพื้นที่ส่วนกลาง ออกเป็นพื้นที่ย่อยๆ หลายๆแห่ง เพื่อลดความแออัดจากการใช้งาน

นอกจากนี้ผู้ประกอบการควรจัดที่พักให้สอดคล้องกับอายุการทำงานและระยะเวลาการพักอาศัยของแรงงาน โดยโรงงานที่แรงงานมีอายุการทำงานนาน และเลือกพักอาศัยในระยะยาว ที่พักอาศัยที่จัดให้แรงงานนั้นควรสามารถรองรับการปรับเปลี่ยนรูปแบบการพักอาศัยที่เหมาะสม เช่น อาคารสำหรับการอยู่เป็นครอบครัว หรือพื้นที่ส่วนกลางอื่นๆ ที่รองรับการอยู่อาศัยที่เหมาะสม

3) ผู้ประกอบการควรคำนึงถึงการบริหารจัดการดูแลที่พัก และควรเตรียมงบประมาณเพื่อบำรุงรักษาหรือซ่อมแซมอาคารตามความเหมาะสม ซึ่งหากไม่มีการเผื่องบประมาณส่วนนี้ไว้เลย อาจทำให้ที่พักอาศัยทรุดโทรมและทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยได้ ทั้งนี้การเก็บเงินแรงงานเล็กน้อย เพื่อให้แรงงานคำนึงถึงต้นทุนในการใช้ห้องพัก หรือหากมีความเสียหายที่เกิดจากแรงงาน อาจต้องมีการคิด

ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมบางส่วน เพื่อที่จะสร้างระเบียบในการอยู่อาศัยและสามารถช่วยลดต้นทุนการดูแลรักษาได้

6.4.2 ข้อเสนอแนะแก่ภาครัฐ

1) ที่พักอาศัยสวัสดิการสำหรับแรงงานโรงงานอุตสาหกรรมนั้นเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นเนื่องจากสามารถช่วยแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยได้ ซึ่งภาครัฐควรสนับสนุนให้เกิดการจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยขึ้น ทั้งนี้ภาครัฐควรจัดให้เป็นนโยบายสำคัญ และมีการทำงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยที่ผ่านมา จะพบว่าการทำงานของภาครัฐในช่วงที่ผ่านมา มีทั้งที่ประสบความสำเร็จและโครงการที่มีปัญหา เนื่องจากการขาดการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ ทำให้ไม่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้อยู่อาศัย ซึ่งอาจเกิดจากปัญหาเรื่องการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ รวมถึงการมุ่งเน้นไปที่กระบวนการกำหนดนโยบายและการประเมินผลของนโยบายเป็นสำคัญ ทำให้มองข้ามการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งต้องอาศัยองค์ความรู้จากหลายหน่วยงาน ดังนั้นความร่วมมือจากภาคเอกชนที่อยู่ในธุรกิจนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญ อย่างไรก็ตาม การลงทุนในที่พักอาศัยนั้น เป็นการลงทุนที่มีต้นทุนสูง ภาครัฐจึงควรให้การสนับสนุนภาคเอกชน ให้เกิดแรงจูงใจในการจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัย เพื่อให้มีนโยบายต่างๆ สามารถสำเร็จลุล่วงได้ เช่น การลดหย่อนภาษีแก่ผู้ประกอบการที่จัดสวัสดิการที่ช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยในทุกรูปแบบ หรือ การช่วยเหลือด้านดอกเบี้ยในโครงการที่พักอาศัยสวัสดิการที่จัดโดยผู้ประกอบการโรงงาน เป็นต้น ทั้งนี้ นโยบายสวัสดิการที่สนับสนุนเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น ไม่ควรออกเป็นกฎหมายบังคับ เนื่องจากเงื่อนไขของแต่ละโรงงานที่แตกต่างกัน ลักษณะการดำเนินงานที่แตกต่างกัน การมีที่พักในโรงงานบางประเภทอาจไม่เหมาะสม และการบังคับใช้อาจส่งผลกระทบต่อต้นทุนของโรงงาน และการแข่งขันในตลาด เช่น โรงงานขนาดเล็ก อาจไม่สามารถแข่งขันได้และต้องปิดกิจการไปจากต้นทุนที่เพิ่มสูงขึ้น

2) ภาครัฐสามารถนำรูปแบบลักษณะอาคาร หรือแนวทางการบริหารจัดการอาคารไปปรับใช้กับการออกนโยบายที่อยู่อาศัยอื่นๆได้ โดยปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ที่พักอาศัยของภาครัฐนั้นตอบโจทย์การใช้งานของผู้อยู่อาศัยอย่างเหมาะสม และเกิดความสมดุลระหว่างแหล่งงานกับที่อยู่อาศัย ซึ่งจะช่วยสร้างความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และวิถีชีวิตได้

6.4.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

จากข้อจำกัดในการเก็บข้อมูลเรื่องสวัสดิการของโรงงานทอผ้าในพื้นที่ตำบลอ้อมน้อย อ้อมใหญ่และไร่ขิง ที่มีโรงงานร้อยละ 38 ของโรงงานทั้งหมดไม่สะดวกที่ให้ข้อมูลเรื่องการจัดสวัสดิการแก่ผู้วิจัยทำให้กลุ่มตัวอย่างโรงงานทอผ้าลดลง และจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแรงงานโรงงานขนาดเล็กที่มีจำกัดหรือเพียงจำนวน 3 รายนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ผู้ดำเนินงานวิจัยฉบับนี้ใช้มุมมองและองค์ความรู้ต่างๆ ในการวิเคราะห์ภาพรวมประกอบกันไป เพื่อการวิเคราะห์ที่เป็นกลางและไม่เอนเอียงไปในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

6.5 ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1) งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาแนวคิดผู้ประกอบการโรงงานทอผ้า ฝั่งด้านตะวันตกของกรุงเทพมหานคร ซึ่งสามารถทำการศึกษาแนวคิดของโรงงานประเภทอื่นๆ หรือโรงงานในพื้นที่อื่นๆ ที่ห่างไกลจาก กรุงเทพมหานครออกไป เพื่อนำมาวิเคราะห์เพิ่มเติมจากการศึกษาครั้งนี้

2) สามารถศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของแรงงานที่ไม่ได้พักอาศัยในที่พักสวัสดิการ ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างจากแรงงานที่พักอาศัยในที่พักสวัสดิการอย่างไร เช่นเหตุผลที่ไม่พักอาศัยในที่พักสวัสดิการ หรือความคิดเห็นอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์เพิ่มเติม

3) งานศึกษานี้เน้นเครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ทั้งนี้ อาจส่งผลต่อจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนไม่มากนัก แม้ว่าจะเป็นไปตามเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด อย่างไรก็ตาม งานวิจัยอื่นๆสามารถเปลี่ยนรูปแบบเครื่องมือในงานวิจัยในรูปแบบอื่นที่สามารถเก็บข้อมูลจากคนจำนวนมากได้ เพื่อนำมาใช้เปรียบเทียบ วิเคราะห์เพิ่มเติมและหาประเด็นที่น่าสนใจต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาอังกฤษ

- Barry M Moriarty (1983). Hierarchies of cities and the spatial filtering of industrial development. Papers of the Regional Science Association, Springer.
- Barry M Moriarty (1991). "Urban Systems, Industrial Restructuring, and the Spatial—Temporal Diffusion of Manufacturing Employment." *Environment and Planning A* 23(11): 1571-1588.
- Brian JL Berry (1964). "Cities as systems within systems of cities." *Papers in regional science* 13(1): 147-163.
- Chantal Paoli (1983). *Conditions of work and welfare facilities Branch*. Geneva, ILO
- Dale S Beach (1985). *Personnel: The management of people at work*, Macmillan Pub Co.
- Haller Gilmer (1966). *Industrial psychology*. New York, McGraw-Hill book Co.
- Joe R Feagin (1982). "Urban real estate speculation in the United States: Implications for social science and urban planning." *International Journal of Urban and Regional Research* 6(1): 35-60.
- John F Kain and John Robert Meyer (1961). *A First Approximation to a Rand Model for Study of Urban Transportation*, RAND CORP SANTA MONICA CALIF.
- Kioe Sheng Yap and Koen De Wandeler (2010). "Self-help housing in Bangkok." *Habitat International* 34(3): 332-341.
- Prayag Mehta (1994). "New Economic Policy, Workplace and Human Development." *Economic and Political Weekly*: M75-M82.
- Robert E Park, et al. (1925). "The growth of the city: An introduction to a research project." *The city*: 85-97.
- Shlomo Angel, et al. (1977). "The low-income housing system in Bangkok." *Ekistics*: 78-85.

ภาษาไทย

- กัญจิกา จันทนา, et al. (2016). "แนวทาง การเตรียมตัวเข้าทำงานในกลุ่ม ประเทศอาเซียนของ แรงงานฝีมือด้านงานก่อสร้าง." *วารสาร วิศวกรรมศาสตร์ราชมนคลัญบุรี* 2: 55-68.
- กิตตินันต์ พิศสุวรรณ (2553). *ความต้องการสวัสดิการของพนักงาน กรณีศึกษา: บริษัท ลานนา อุตสาหกรรมเกษตร จำกัด*. คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- กิตติพงษ์ เหล่านิพนธ์ (2538). สวัสดิการกับแรงงานสัมพันธ์. สังคมสงเคราะห์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. มหาคณิต.
- คำบุรี, ว. (2015). "สวัสดิการของแรงงานระดับหน่วยผลิตนิคมอุตสาหกรรม ภาคเหนือ จังหวัดลำพูน." Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University 7(2): 23-23.
- จักรภพ กาบทอง (2539). สภาพ ที่ อยู่ อาศัย ใน ปัจจุบัน สำหรับ ผู้ ใช้ แรงงาน ใน โรงงาน ผลิต อุปกรณ์ ไฟฟ้า และ อี เล ค ทรอ นิ ก ส์: กรณี ศึกษา นิคมอุตสาหกรรม นว นคร. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- จิราภรณ์ วิริยะพงษ์กุล, et al. (2015). "แนวทางการพัฒนานโยบายด้านอุตสาหกรรม สิ่งทอไทย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน." Sripatum Review of Humanities and Social Sciences 15(1): 58-68.
- ชาติ มงคลรัตน์ (2526). แนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่อการศึกษา ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชุตติการ ศิริคำ (2551). ทศนคติของแรงงานก่อสร้างเกี่ยวกับสวัสดิการในอุตสาหกรรมก่อสร้าง. คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี วิศวกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต.
- ดารณี คงเอียด (2541). คุณภาพการให้บริการด้านสวัสดิการต่อบุคลากร กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นันทวัน กนกอุดม (2540). ที่อยู่อาศัยของแรงงานในสวยอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรพพัทธ์ ภูงามทอง (2536). การศึกษาเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยของข้าราชการทหาร และข้าราชการตำรวจในเขตกรุงเทพมหานคร. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาศรี จิตพัฒนไพบูลย์ (2537). การจัดหาที่อยู่อาศัยของลูกจ้างแรงงานย่านอุตสาหกรรม : กรณีศึกษา อำเภอพระประแดง จ.สมุทรปราการ. เคหการ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เคหพัฒนศาสตร์มหาบัณฑิต.
- ปรีชา นภาพฤกษ์ชาติ (2528). การศึกษาการบริหารงานบุคคลด้าน สวัสดิการพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางชั้น, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภควัต คล้ายบุญ (2018). "ทัศนคติและความคาดหวังของพนักงานที่มีต่อบ้านพักสวัสดิการของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดชลบุรี." Sarasatr 1(2): 363-376.
- ภาวิณี เพชรสว่าง, et al. (2017). "การจัดสวัสดิการของสถานประกอบการ." Business Review Journal 9(2): 54-67.

วิจิตร ระวิวงศ์ (2524). สวัสดิการแรงงานในประเทศไทย, กรุงเทพมหานคร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริมานะ ศาตมัย (2538). การจัดหาที่อยู่อาศัยของแรงงานในเขตอุตสาหกรรมของเอกชน: กรณีศึกษา
สวนอุตสาหกรรมเครือสหพัฒนาฯ ศรีราชา จังหวัดชลบุรี. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

สวัสดิการแรงงาน (2011). สวัสดิการแรงงาน. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. 2562.

สุภาวดี อนันฤทธิ์ (2545). สภาพที่พำนักอาศัย และการพำนักอาศัยของ ลูกจ้างแรงงานในกลุ่มโรงงาน
ขนาดใหญ่ในเขต อุตสาหกรรม สุรนารี จังหวัดนครราชสีมา. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

สุรางค์รัตน์ วศินารมณ (2528). สังคมสงเคราะห์ในอุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สุรางค์รัตน์ วศินารมณ (2540). สวัสดิการในองค์กร : แนวคิดและวิธีการบริหาร,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรียรัตน์ รักเหยา (2522). คนงานหญิงและหอพักในโรงงานทอผ้า: การ ศึกษาที่อยู่อาศัยและสภาพ
ความเป็นอยู่. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

สุวิทย์ ยี่งวรพันธ์ (2520). ความหมายของสวัสดิการ. งานสรุปผลสัมมนาเรื่องสวัสดิการแรงงาน 13-14.

เสนาะ ดิยาว (2543). หลักการบริหาร. กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสาวลักษณ์ รอดสมัย (2549). แนวทางการจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยสำหรับ พนักงานศูนย์ไปรษณีย์
หลักสี่ที่ปฏิบัติงานเป็น กะ. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

อัจฉราพรรณ พลสิงห์ (2560). สภาพการอยู่อาศัยของพนักงานทำความสะอาดที่เป็นลูกจ้างบริษัท
รับเหมาทำความสะอาด : กรณีศึกษาพนักงานที่ทำงานในเขตการศึกษาของจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อำนาจ สุกใส (2540). การจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัย สำหรับพนักงานองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ.
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม

Barry M Moriarty. (1983). *Hierarchies of cities and the spatial filtering of industrial development*.

Paper presented at the Papers of the Regional Science Association.

Brian JL Berry. (1964). Cities as systems within systems of cities. *Papers in regional science*, 13(1), 147-163.

Haller Gilmer. (1966). *Industrial psychology*. New York: McGraw-Hill book Co.

John F Kain. (1961). The journey to work as a determination of residential location. *Papers Proc. Reg. SC*, 137-168.

Prayag Mehta. (1994). New Economic Policy, Workplace and Human Development. *Economic and Political Weekly*, M75-M82.

Robert E Park, Ernest W Burgess, & RD McKenzie. (1925). The growth of the city: An introduction to a research project. *The city*, 85-97.

Shlomo Angel, Stan Benjamin, & Koos H DeGOEDE. (1977). The low-income housing system in Bangkok. *Ekistics*, 78-85.

กิตตินันต์ พิศสุวรรณ. (2553). ความต้องการสวัสดิการของพนักงาน

กรณีศึกษา : บริษัท ลานนาอุตสาหกรรมเกษตร จำกัด. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ชาลี มงคลรัตน์. (2526). แนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่อการศึกษา ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์.

ดารณี คงเอียด. (2541). คุณภาพการให้บริการด้านสวัสดิการต่อบุคลากร กรณีศึกษา มหาวิทยาลัย

เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี,

ปรพท์ ภูงามทอง. (2536). การศึกษาเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยของข้าราชการทหาร และข้าราชการตำรวจในเขตกรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

ประภาศรี จิตพัฒนไพบูลย์. (2537). การจัดหาที่อยู่อาศัยของลูกจ้างแรงงานย่านอุตสาหกรรม : กรณีศึกษา อำเภอพระประแดง จ.สมุทรปราการ. (เคหพัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

ปรีชา นภาพฤกษ์ชาติ. (2528). การศึกษาการบริหารงานบุคคลด้าน สวัสดิการพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางชั้น. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

วิจิตร ระวิวงศ์. (2524). สวัสดิการแรงงานในประเทศไทย [Press release]

ศิริมานะ ศาตมัย. (2538). การจัดหาที่อยู่อาศัยของแรงงานในเขตอุตสาหกรรมของเอกชน: กรณีศึกษาสวนอุตสาหกรรมเครือสหพัฒนา ศรีราชา จังหวัดชลบุรี. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย,

สวัสดิการแรงงาน. (2011). สวัสดิการแรงงาน. Retrieved from

<https://www.labour.go.th/index.php/hm7/73-2562-01-04-06-01-50>.

<https://www.labour.go.th/index.php/hm7/73-2562-01-04-06-01-50>

สุภาวดี อนันฤทธิ. (2545). สภาพที่พักอาศัย และการพักอาศัยของ ลูกจ้างแรงงานในกลุ่มโรงงานขนาดใหญ่ในเขต

อุตสาหกรรม สุรนารี จังหวัดนครราชสีมา. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย,
สุรางค์รัตน์ วศินารมณ. (2528). สังคมสงเคราะห์ในอุตสาหกรรม: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สุรางค์รัตน์ วศินารมณ. (2540). สวัสดิการในองค์กร : แนวคิดและวิธีการบริหาร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
เสนาะ ดิเียว. (2543). หลักการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
เสาวลักษณ์ รอดสมัย. (2549). แนวทางการจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยสำหรับ พนักงานศูนย์ไปรษณีย์หลักสี่ที่ปฏิบัติงาน
เป็น กะ. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย,
อำนาจ สุกใส. (2540). การจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัย สำหรับพนักงานองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย,

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	Jitsupa Sattatip
วัน เดือน ปี เกิด	16 september 2531
สถานที่เกิด	Bangkok
วุฒิการศึกษา	Chulalongkorn University
ที่อยู่ปัจจุบัน	703 Itsaraphap 9 rd. Hirunruji Thonburi Bangkok 10600

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก.

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต ปีการศึกษา 2562

ภาควิชา เคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัย นางสาว จิตสุภา ศรีทธาทิพย์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.บุษรา โปวาทอง

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การจัดที่พักอาศัยสวัสดิการสำหรับแรงงานโรงงานทอผ้าโดยผู้ประกอบการ
ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์

1. ศึกษาแนวความคิดการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการของผู้ประกอบการ
2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาที่พักอาศัยสวัสดิการ
3. ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการที่พักอาศัยสวัสดิการ และปัญหาการอยู่อาศัยในที่พัก

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. โรงงานขนาดใหญ่

ชื่อ-นามสกุล : คุณบี๊

วันสัมภาษณ์ : 24 สิงหาคม 2562

2. โรงงานขนาดกลาง

ชื่อ-นามสกุล : คุณปุ่น **CHULALONGKORN UNIVERSITY**

วันสัมภาษณ์ : 21 สิงหาคม 2562

3. โรงงานขนาดเล็ก

ชื่อ-นามสกุล : คุณนก

วันสัมภาษณ์ : 23 มกราคม 2563

ส่วนที่ 2 บทสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ

2.1 บทสัมภาษณ์โรงงานขนาดใหญ่

คำถาม	คำสัมภาษณ์	คำสำคัญ
จำนวนแรงงานทั้งหมด ในโรงงาน และที่พัก อาศัยในที่พักสวัสดิการ	แรงงานประมาณ 900 คน เป็นคนไทยทั้งสิ้น จำนวนคนที่พักในที่พักโรงงาน จำนวน 210 คน ส่วนที่เหลือพักในละแวกนั้น	<ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนแรงงาน 900 คน ● แรงงานร้อยละ 24 พักอาศัยในโรงงาน
เวลาทำงานของโรงงาน และการจ่ายเงินเดือน	เปิดทำงาน 24 ชม. แบ่งงานเป็น 2 กะ (07.30-17.00) และ (19.30- 06.00) และมีการทำงานล่วงเวลา (18.00- 20.00) หยุดงาน 1 วัน/สัปดาห์ (วันพุธ) จ่ายค่าแรงขั้นต่ำ 325 บาท/วัน หากทำงานล่วงเวลา ค่าจ้าง 1.5 เท่าของค่าแรงปกติ เงินเดือนออก 2 ครั้งต่อ เดือน	<ul style="list-style-type: none"> ● ทำงาน 24 ชม. ● ค่าแรงต่ำ 325 บาท/เดือน ● เงินเดือนออก 2 ครั้ง / เดือน
ปัญหาแรงงานที่พบมี อะไรบ้าง	มีการลาออกบ่อย ที่พบคือใน 1 ปีอาจมีแรงงานลาออก 10-20 คน ส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานใหม่ๆ คนที่อยู่นานๆไม่ ค่อยลาออก	แรงงานเข้าใหม่ อัตราการ ลาออกมาก
นอกจากที่พักที่จัดให้ แรงงานมี สวัสดิการอื่น ที่ให้แก่แรงงานมี อะไรบ้าง	ข้าว 3 มื้อ โบนัส เบี้ยขยัน ชุดทำงาน ปีละ 2 ชุด ค่าเดินทางเป็นรายกรณี เงินช่วยเหลือเป็นรายกรณี เงินกู้ยืมเป็นรายกรณี ประกันสังคม	ข้าว 3 มื้อ โบนัส เบี้ยขยัน ชุดทำงาน ค่าเดินทาง เงินช่วยเหลือ /เงินกู้ยืมเป็น รายกรณี ประกันสังคม
สาเหตุที่จัดที่พัก สวัสดิการ ความคิดเห็น ถึงความจำเป็นของที่พัก สวัสดิการ	<u>เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่แรงงานที่ไม่ได้มีภูมิลำเนาใน เขตพื้นที่โรงงาน ซึ่งเห็นว่าเป็นสวัสดิการที่ต้องมี และเป็น ต้นทุนที่ต้องคำนึงถึงแต่แรก</u>	<ul style="list-style-type: none"> ● เป็นสวัสดิการที่จำเป็นสำหรับแรงงานที่ไม่มีที่อยู่ในพื้นที่ ● ช่วยให้แรงงานสะดวกขึ้น
การมีที่พักมีข้อดีข้อเสีย อย่างไร	ลดการเดินทางของแรงงาน และเหมาะกับงานซึ่งมีการ ทำงานล่วงเวลาตลอด ส่วนใหญ่เลิกงานดึก ก็สามารถเข้า พักได้เลย ทำให้สะดวกสบายขึ้น ข้อเสียไม่มี	<ul style="list-style-type: none"> ● ทำให้แรงงานสะดวกขึ้น ● ลดการเดินทาง
คุณภาพการทำงานดีขึ้น	ก็อาจจะมีส่วนเพราะแรงงานไม่ต้องรีบร้อนไม่ต้องเดินทาง	มีส่วน

คำถาม	คำสัมภาษณ์	คำสำคัญ
หรือไม่		
ได้ใช้ที่พักระยะการเป็น เครื่องมือดึงดูดแรงงาน หรือไม่	ไม่ใช่เครื่องมือหลักในการดึงดูดแรงงาน หลายครั้งที่ คนงานเข้ามาสมัครแล้วไม่ทราบว่ามีการพัก ทางโรงงานก็จะ ถามว่าพักที่ไหน หากมาจากต่างจังหวัดก็จะแจ้งว่าสามารถ พักในที่พักระยะการได้ แต่ก็มีโฆษณาเรื่องที่พักบ้างแต่ก็ ทำใหญ่โตมาก คิดว่าพวกโบนัสหรือเบี้ยขยันสามารถจูงใจแรงงานได้ มากกว่า	ไม่ใช่ การให้พักระยะการเป็น ตัวเงินสามารถดึงดูดแรงงาน ได้มากกว่า
ก่อนการพัฒนาหรือ ก่อสร้างที่พัก มีแนวคิด เรื่องรูปแบบลักษณะ อาคารเช่นไร	สร้างอาคารแยกชายหญิง เพราะมีความเป็นระเบียบ เรียบร้อย และไม่เคยมีปัญหา ทำห้องพักไว้สำหรับ 2-4 คน มีความคิดสร้างห้องน้ำภายในห้องพัก แต่มีต้นทุน และมีค่าดูแลสูง ดังนั้นอาจต้องมีการเก็บเงินจากแรงงาน หากต้องการลดต้นทุน ก็ทำให้เป็นส่วนกลาง จะได้ไม่ กระทบต่อแรงงานด้วย หากต้องมีการสร้างอาคารเพิ่มก็มีพื้นที่เหลืออยู่ ส่วนพื้นที่ส่วนกลางไม่ได้เน้นมาก เพราะเห็นว่าแรงงาน ไม่ได้ใช้พื้นที่นั้นมาก	<ul style="list-style-type: none"> ● สร้างอาคารแยกสำหรับ แรงงานหญิง ● สร้างห้องน้ำส่วนกลาง เพื่อลดต้นทุนการดูแล รักษา ● ไม่ได้เน้นการใช้งานพื้นที่ ส่วนกลาง
หน่วยงานที่รับผิดชอบ ดูแลจัดการที่พักคือ หน่วยงานใด	ฝ่ายงานบุคคลเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารจัดการที่พัก	ฝ่ายงานบุคคล
มีกฎระเบียบการพัก อาศัยอย่างไร	มีระเบียบ ห้ามขายอยู่ในอาคารหญิง ห้ามเลี้ยงสัตว์หรือ ทำอาหารในห้องพักหากทำผิด ก็มีบทลงโทษ ถึงไล่ออก ไม่มีการเลือกผู้พัก แรงงานมีสิทธิพักในที่พักทุกคน	<ul style="list-style-type: none"> ● มีระเบียบชัดเจน ● แรงงานทุกคนสามารถพัก อาศัยได้
ลักษณะของที่พักเป็น อย่างไร	หอพัก 5 อาคาร อาคาร 1-3 เป็นอาคาร 2 ชั้น อายุ อาคาร 30 ปีตั้งอยู่ในพื้นที่ สำนักงานใหญ่ อาคาร 4-5 เป็นอาคารสูง 4-5 ชั้น อายุอาคาร 15 ปี ตั้งอยู่ในพื้นที่ โรงงานส่วนขยาย มีอาคารเฉพาะแรงงานหญิงอยู่ 3 อาคาร มีห้องพัก 250 คน ลักษณะอาคารจะเป็นอาคารที่แบ่งห้องพักออกเป็น 2 ด้านมีทางเดินตรงกลาง ขนาดห้องพักประมาณ 15-20 ตร.ม. เป็นห้องน้ำส่วนรวม ในแต่ละอาคาร และมีพื้นที่ซักผ้า ตากผ้า	<ul style="list-style-type: none"> ● อาคาร 2-5 ชั้น 5 อาคาร ● ขนาดห้อง 15-20 ตร.ม. ● อายุที่พัก 15-30 ปี ● ห้องน้ำส่วนกลางใช้ ร่วมกัน
สิ่งอำนวยความสะดวก ในห้องพักมีอะไรบ้าง	เตียงนอน ตู้เสื้อผ้า ตู้เก็บของ	<ul style="list-style-type: none"> ● เครื่องใช้จำเป็นในห้อง

คำถาม	คำสัมภาษณ์	คำสำคัญ
	พัคลม	
สิ่งอำนวยความสะดวก อื่นๆ	เครื่องซักผ้า หยอดเหรียญ ตู้กดน้ำ ร้านสะดวกซื้อในโรงงาน ร้านขายอาหารโรโรงอาหาร	<ul style="list-style-type: none"> ● เครื่องซักผ้าหยอดเหรียญ ● ตู้กดน้ำ ● ร้านสะดวกซื้อ ● รถเข็นขายอาหาร
พื้นที่ส่วนกลางที่จัดให้ แรงงานมีอะไรบ้าง	โรงอาหาร ลานโล่ง ที่โล่งหน้าอาคาร	<ul style="list-style-type: none"> ● โรงอาหาร ● ที่นั่งหน้าอาคาร ● ลานโล่ง
แนวทางการดูแลรักษา อาคารมีอะไรบ้าง	หากเป็นการซ่อมแซมทั่วไปมีหน่วยงานคอยดูแล และ ไม่ได้มีนโยบายปรับปรุงที่พักรายปี จะตรวจสอบเป็นราย กรณีไป เรื่องการรักษาความสะอาดจะมีพนักงานทำความสะอาด อาคารละ 1 คน ซึ่งจ้างมาเพื่อดูแลความสะอาดของที่พักร อาศัยโดยเฉพาะ มีการจัดจุดทิ้งขยะแต่ละชั้น และ พนักงานจะนำไปทิ้งให้ เรื่องความปลอดภัยมีพนักงานรักษาความปลอดภัยของ โรงงาน 24 ชม. มีถังดับเพลิงเตรียมไว้ในที่พักรอาศัย ไฟ ฉุกเฉินและอุปกรณ์ตรวจจับความร้อน	<ul style="list-style-type: none"> ● มีการซ่อมแซมให้ตาม ความเหมาะสม ● ไม่มีนโยบายปรับปรุง อาคารรายปี ● มีพนักงานดูแลความ สะอาด ● มีพนักงานรักษาความ ปลอดภัย ● มีอุปกรณ์ป้องกันเหตุ ฉุกเฉิน
ปัญหาการอยู่อาศัย	ไม่ค่อยมีปัญหาการอยู่อาศัย เรื่องความสะอาดมีบ้าง เพราะแรงงานมักอยู่มาเป็นเวลานาน ข้าวของก็จะเยอะ บางครั้งวางเกะกะตรงทางเดิน ไม่เคยมีปัญหาเรื่องความ ปลอดภัย	<ul style="list-style-type: none"> ● ไม่มีปัญหาเรื่องห้องพักร ทะเลาะ ชู้สาว หรือความ ปลอดภัย ● มีปัญหาเรื่องความสะอาด เล็กน้อย
การมีที่พักเป็นต้นทุน เพิ่มเติมของโรงงาน หรือไม่	เป็นต้นทุนแต่เป็นต้นทุนที่ต้องมีการดำเนินการอยู่ แล้ว ทั้งนี้มันจะมีต้นทุนที่ต้องคอยดูแลรักษาซึ่งก็ได้โอเค เพราะเป็นสิ่งที่ต้องให้แก่แรงงาน	เป็นต้นทุนที่ต้องคำนึงถึงแต่ แรก รวมถึงค่าซ่อมบำรุง
ค่าใช้จ่ายที่เก็บแรงงาน	ค่าไฟ หน่วยละ 4-5 บาท	ค่าไฟตามมิเตอร์
หากมีการกำหนด นโยบายจากภาครัฐ	ไม่เห็นด้วย ไม่สมเหตุผลเพราะถ้าบังคับให้ต้องมีที่พัก ก็ ต้องบังคับให้คนอยู่ในที่พักรด้วย เพราะไม่นั้นจะกลายเป็น	<ul style="list-style-type: none"> ● ไม่เห็นด้วย จะเป็นการ สร้างภาระให้แก่โรงงาน

คำถาม	คำสัมภาษณ์	คำสำคัญ
ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร	ต้นทุนเสียเปล่า จึงไม่ควรบังคับเชื่อว่าถ้าโรงงานเห็นว่ามีประโยชน์ก็จะทำเองโดยไม่ต้องบังคับ การบังคับตามกฎหมายจะเป็นการสร้างภาระให้ผู้ประกอบการ	<ul style="list-style-type: none"> หากมีประโยชน์ผู้ประกอบการจะทำเอง

2.2 บทสัมภาษณ์โรงงานขนาดกลาง

คำถาม	คำสัมภาษณ์	คำสำคัญ
จำนวนแรงงานทั้งหมดในโรงงาน และที่พักอาศัยในที่พักสวัสดิการ	จำนวนแรงงานทั้งสิ้น 85 คน เป็นแรงงานต่างด้าว 70 คน และคนไทย 15 คน และแรงงานแทบทั้งหมดพักอาศัยในโรงงาน มีเพียง 1 คนที่พักหอพักภายนอก ถ้าเครื่องจักรทำงานเต็มประสิทธิภาพจะต้องใช้แรงงาน 100 คน	จำนวนแรงงาน 85 คน แรงงานร้อยละ 99 พักอาศัยในโรงงาน
เวลาทำงานของโรงงาน และการจ่ายเงินเดือน	โรงงานทำงาน 24 ชม. แบ่งงานเป็น 2 กะ (08.00-17.00) และ (19.00- 06.00) และมีการทำงานล่วงเวลา (18.00-20.00) วันจันทร์-เสาร์ หยุดวันอาทิตย์ ถ้ามีงานเร่งก็ทำวันอาทิตย์ด้วย เรื่องค่าแรง ตำแหน่งทั่วไปจะได้ค่าแรงขั้นต่ำ 325 บาท/วัน หากทำงานล่วงเวลาค่าจ้าง 1.5 เท่าของค่าแรงปกติ หากเป็นตำแหน่งงานทอผ้า จะได้ค่าแรงตามจำนวนหลาที่ทอได้ ทั่วไปจะได้เดือนละประมาณ 15000-22000 บาท/เดือน และเงินเดือนออก 2 ครั้งต่อเดือน	<ul style="list-style-type: none"> ทำงาน 24 ชม. แรงงานตำแหน่งทั่วไปได้รายได้ขั้นต่ำ 325 บาท/เดือน แรงงานทอผ้า ได้ค่าแรงตามจำนวนผ้าที่ทอได้ เงินเดือนออก 2 ครั้ง / เดือน
เหตุที่แรงงานส่วนมากเป็นแรงงานข้ามชาติ	เนื่องจากปัญหาแรงงานไทยขาดแคลน หายาก และแรงงานไทยมีค่าแรงสูง	แรงงานไทยหายาก และค่าแรงสูง
ปัญหาแรงงานที่พบมีอะไรบ้าง	แรงงานหายาก บางที่ต่อให้ทำงานไม่ดีก็ต้องให้ทำไปก่อน และแรงงานข้ามชาติมักหนีบ่อย ซึ่งในระยะเวลา 1.5 ปีที่ผ่านมาหนีไป 30-40 และมักกลางงาน หยุดงานโดยที่ไม่แจ้งล่วงหน้า แรงงานทอผ้ามักอยู่ได้นานกว่าตำแหน่งอื่น เพราะค่าแรงดีกว่า	แรงงานหายาก แรงงานทอผ้าค่าแรงสูง อยู่นาน
นอกจากที่พักที่จัดให้ แรงงานมี สวัสดิการอื่นที่ให้แก่แรงงานมีอะไรบ้าง	ข้าว 3 มื้อ โบนัส เบี้ยขยัน เงินช่วยเหลือกรณีต่างๆ เป็นรายการณี่ประกันสุขภาพ	ข้าว 3 มื้อ โบนัส เบี้ยขยัน เงินช่วยเหลือเป็นรายการณี่ประกันสุขภาพ

คำถาม	คำสัมภาษณ์	คำสำคัญ
สาเหตุที่จัดที่พักสวัสดิการ ความคิดเห็นถึงความจำเป็นของที่พักสวัสดิการ	เห็นว่าที่พักมีความจำเป็น เพราะแรงงานส่วนมากเป็นแรงงานต่างด้าว เชื้อชาติพม่า กะเหรี่ยง ซึ่งไม่มีที่อยู่ในไทย ส่วนใหญ่จะเพิ่งมาจากพม่า นอกจากนี้ แรงงานมักมีพฤติกรรมขาด ลา มาสาย นอออกจากโรงงาน และไม่ทำตามระเบียบ เช่น ลางานไม่แจ้งล่วงหน้า ดังนั้นการมีที่พักก็ทำให้สามารถไปตามได้ เวลาหายหน้าไปก็สามารถไปตามที่ห้องได้ และเช็คได้ว่าหนีออกไปรึยัง ช่วงพักกลางวัน คนงานก็สามารถเข้าไปพักผ่อนได้ ส่วนตอนเย็นพอเลิกงาน หรือทำโอทีดึกก็กลับพักได้เลย ทำให้แรงงานสะดวกสบายขึ้น	<ul style="list-style-type: none"> • แรงงานไม่มีที่พักอาศัย • ทำให้โรงงานสามารถจัดการ ตรวจสอบแรงงานได้ดีขึ้น • ช่วยให้แรงงานสะดวกขึ้น
การมีที่พักมีข้อดีข้อเสียอย่างไร	สามารถไปตามแรงงานได้เมื่อต้องการ หรือเวลาแรงงานหายไปไม่ลา และยังสามารถจูงใจให้แรงงานทำงานกับโรงงานได้นานขึ้น เนื่องจากมีที่พักและข่าวสาร ส่วนเรื่องข้อเสียก็คือแรงงานสามารถอุ้งงานได้ง่ายขึ้น และก็เข้างานสาย	<ul style="list-style-type: none"> • สามารถจัดการแรงงานได้สะดวกขึ้น • จูงใจในการทำงาน • อุ้งงานง่ายขึ้น
คุณภาพการทำงานดีขึ้นหรือไม่	คิดว่าไม่เกี่ยวกัน เพราะโดยปกติแรงงานก็มักเลือกทำงานใกล้ๆกับที่พัก เพราะไม่ต้องเดินทางไกล ส่วนใหญ่จะอยู่ในระยะที่ขี่รถมอเตอร์ไซด์ไว้ เลยไม่แน่ใจ เพราะคนในโรงงานแทบทุกคนพักอยู่ในโรงงานไม่รู้จะเทียบกับใคร	ไม่เกี่ยวข้องกันเพราะแรงงานมักเลือกพักใกล้แหล่งงาน
ได้ใช้ที่พักสวัสดิการเป็นเครื่องมือดึงดูดแรงงานหรือไม่	ใช่ โดยหากยังมีห้องว่างก็ใช้เป็นเครื่องมือดึงดูดแรงงาน	ใช่
การมีที่พักมีความสัมพันธ์กับเรื่องต่อไปนี้หรือไม่ การเดินทาง / ลักษณะเวลางาน / สัญชาติแรงงานงาน / การจัดการแรงงาน / ดึงดูดแรงงาน / ความปลอดภัยของแรงงาน / ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้าง	มีความสัมพันธ์ทุกเรื่องยกเว้นเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างลูกจ้าง คิดว่าไม่ได้เกี่ยวข้องกัน	สัมพันธ์ทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างลูกจ้าง

คำถาม	คำสัมภาษณ์	คำสำคัญ
ลูกจ้าง ก่อนการพัฒนาหรือ ก่อสร้างที่พัก มี แนวคิดเรื่องรูปแบบ ลักษณะอาคารเช่นไร	<p>ก่อนสร้างก็ไม่ได้วางแผนว่าจะต้องให้อยู่ห้องละกี่คน สร้างตามจำนวนแรงงานที่มีในตอนนั้น แต่มีการเผื่อที่ไว้ พอมีแรงงานมากขึ้นก็สร้างเพิ่ม ซึ่งหากโรงงานขยายก็มีพื้นที่พอให้สร้าง เพราะเหลือที่ว่างอีก 1 ไร่กว่า</p> <p>เนื่องจากเงินทุนที่ไม่ได้สูงมาก เวลาสร้างก็จะค่อยๆทำ เพราะกลัวว่าหากสร้างแล้วไม่ได้รับแรงงานเต็ม capacity ก็เหมือนสร้างฟรี</p> <p>และไม่คิดจะสร้างตึกสูงเกิน 2 ชั้น เพราะค่าก่อสร้างแพง และก็ไม่สะดวกต่อการใช้งาน</p> <p>เรื่องการดูแลรักษาที่สำคัญมากเพราะเราไม่ได้เข้าไปในห้องพักทุกคน ดังนั้นห้องน้ำรวมก็แก้ปัญหาเรื่องการดูแลรักษาซ่อมแซมได้เยอะ เพราะสามารถให้คนทำความสะอาดทำได้ เห็นว่าสิ่งที่พักที่จัดให้เหมาะสมอาจจะไม่ได้ดีมากแต่ก็ถือว่าสร้างความสะอาดสบายได้ในระดับนี้</p> <p>หากต้องสร้างเพิ่ม อาจมีการทำตึกที่เป็นห้องน้ำในตัวสำหรับแรงที่มีการทำงานในระดับดี และต้องการรักษาไว้ ตั้งใจไม่ทำโรงอาหารเพราะสกปรก กินแล้ววางทิ้ง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● มีแนวคิดค่อยๆสร้างตามความจำเป็น และสร้างตึก 2 ชั้น เพื่อลดต้นทุนการก่อสร้าง ● สร้างพื้นที่ห้องน้ำส่วนกลางเพื่อลดต้นทุนในการดูแลรักษา ● ที่พักสะดวกสบายต่อการใช้งาน
หน่วยงานที่ รับผิดชอบดูแลจัดการ ที่พักคือหน่วยงานใด	เป็นคนดูแลเอง ไม่ได้มีหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ หากมีเรื่องอะไร ให้แรงงานมาแจ้งที่ผู้ประกอบการได้เลย	ผู้ประกอบการดูแลเอง
มีกฎระเบียบการพัก อาศัยอย่างไร	<p>ไม่มีกฎระเบียบ หากทำอะไรที่เป็นการรบกวนกัน หรือไม่สมควรก็จะใช้วิธีการตักเตือน ว่ากล่าว หลายครั้งโดนว่าก็มักหนีออกจากโรงงาน</p> <p>ในการย้ายห้อง อยากอยู่ห้องไหนก็อยู่ ส่วนมากคนงานมักจะเลือกห้องเอง ย้ายเอง</p> <p>ส่วนระเบียบที่จะได้เข้าพักนั้นไม่มี เพราะมีห้องให้ทุกคน ห้องเหมือนกัน ใครมาก่อนก็เลือกห้องได้ก่อน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ไม่มีกฎระเบียบในการพักอาศัย ● แรงงานทุกคนสามารถพักอาศัยได้
ลักษณะของที่พักเป็น อย่างไร	<p>เป็นอาคาร 2 ชั้น 2 อาคาร สร้างให้ หันหน้ามาชนกัน หนึ่งอาคารมี 18 ห้อง ชั้นละ 9 ห้อง มีห้องพักแรงงานไทยอีก 3 ห้อง รวมทั้งสิ้น 39 ห้อง ขนาดห้องประมาณ 3*5 เมตร ห้องชั้นบนจะค่อนข้างร้อน ในห้องเป็นห้องเปล่าไม่มีเฟอร์นิเจอร์</p> <p>อายุอาคาร 1.5 ปี</p> <p>ส่วนห้องน้ำเป็นห้องน้ำรวมแยกชายหญิง มีห้องส้วม ฝั่งละ 5-6 ห้อง</p> <p>เชื่อว่าที่พักของโรงงานดีกว่าของโรงงานคู่แข่งเพราะใหม่กว่า</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● อาคาร 2 ชั้น 2 อาคาร ● ขนาดห้อง 15-18 ตรม. ● อายุที่พัก 1.5 ปี ● ห้องน้ำส่วนกลางใช้ร่วมกัน

คำถาม	คำสัมภาษณ์	คำสำคัญ
	และปุกระเบียงให้ด้วย	
สิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกในห้องพักมี อะไรบ้าง	พัดลม ไม่มีเฟอร์นิเจอร์อะไรในห้องพัก	<ul style="list-style-type: none"> ไม่มีเฟอร์นิเจอร์อะไรในห้องพัก
สิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกอื่นๆ	เครื่องซักผ้าหยอดเหรียญ ตู้กดน้ำ ให้กินฟรี ร้านสะดวกซื้อในโรงงาน รถเข็นขายอาหารที่จะมาขายหน้าโรงงาน	<ul style="list-style-type: none"> เครื่องซักผ้าหยอดเหรียญ ตู้กดน้ำ ร้านสะดวกซื้อ รถเข็นขายอาหาร
พื้นที่ส่วนกลางที่จัดให้ แรงงานมีอะไรบ้าง	หน้าห้องจะเป็นที่โล่ง มีโต๊ะเก้าอี้ และมีลานโล่งในโรงงาน และหน้าโรงงาน ที่แรงงานใช้เล่นกีฬา	<ul style="list-style-type: none"> ที่นั่งหน้าอาคาร ลานโล่ง
แนวทางการดูแล รักษาอาคารมี อะไรบ้าง	เรื่องการซ่อมแซมก็ไม่ได้มีฝ่ายช่างเฉพาะของที่พัก ใช้ช่างของ โรงงานดูแลเวลาเมื่อเสียหายก็เข้าไปดูแลให้ เวลามีคนย้าย ออก ไม่ได้เข้าไปปรับปรุงทาสี ก็ให้อยู่ตามสภาพ และก็ยังไม่ ได้มีการปรับปรุงอาคารเพราะเพิ่งสร้างได้ไม่นาน เรื่องความสะอาด มีการทำความสะอาดห้องน้ำทุกวันวันละ 2 ชั่วโมง โดยเป็นแรงงานของโรงงานที่ให้เลิกงานเร็วขึ้น และให้ ไปทำความสะอาดห้องน้ำและพื้นที่ส่วนกลางอื่นๆ เวลา 15.00-17.00 ซึ่งจะให้เงินพิเศษเดือนละ 2000 บาท โรงงานมีการจัดเตรียมที่ทิ้งขยะให้ แล้วคนทำความสะอาดจะ ลากไปหน้าโรงงาน ส่วนพวกเศษอาหารที่เหลือโรงงานที่เลี้ยง เปิดไก่จะมากขอไปเลี้ยงสัตว์ เรื่องความปลอดภัยไม่มียามกลางคืน เพราะโรงงานทำงาน 24 ชม. มีแรงงาน 2 กะ ซึ่งในยามกลางคืนก็มีคนงานช่วยๆกัน ดูแล มีการจัดถึงดับเพลิงไว้ ค่อนข้างเยอะ ไม่มีการกำจัดแมลง	<ul style="list-style-type: none"> มีการซ่อมแซมให้ตามความเหมาะสม ยังไม่มีแนวคิดปรับปรุงอาคารเพราะเพิ่งสร้าง มีพนักงานดูแลความสะอาด แรงงานกะกลางคืนช่วยดูแลความปลอดภัย
ลักษณะการอยู่อาศัย ในที่พักเป็นอย่างไร	ถ้ามีแฟนจะอยู่ด้วยกันเป็นคู่ ถ้าคนโสดมักอยู่ด้วยกันเป็นกลุ่ม 3-4 คน แรงงานไม่ใช้เงินมาก มักส่งเงินกลับบ้านที่ ต่างประเทศ	มักชอบอยู่เป็นกลุ่ม ประหยัด
ปัญหาการอยู่อาศัย	ไม่เคยมีแรงงานมาบนเรื่องของห้องแคบหรืออึดอัด เพราะถ้า อยากเปลี่ยนก็จะเปลี่ยนให้ บางคนเลือกนอนด้วยกัน 4-5 คน เพราะอยากอยู่ด้วยกัน นานๆที่จะมีปัญหาเรื่องเสียงดังทะเลาะ และไม่พบปัญหาชู้ สาว	<ul style="list-style-type: none"> ไม่มีปัญหาเรื่องห้องพักทะเลาะ หรือชู้สาว พบปัญหาความสะอาด

คำถาม	คำสัมภาษณ์	คำสำคัญ
	ปัญหาที่พบหลักๆคือเรื่องความสะอาด เพราะแรงงานไม่ค่อยรักษาความสะอาด ทั้งขยะไม่เป็นที่ คายหมายตามทางเดิน ชีดเขียนตามกำแพง	
การมีที่พักเป็นต้นทุนเพิ่มเติมของโรงงานหรือไม่	ไม่เป็น เพราะเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องคำนึงแต่แรกอยู่แล้ว ต้นทุนที่ต้องจ่ายต่อเดือนคือค่าน้ำไฟ ซึ่งไม่ได้แยกออกจากค่าสาธารณูปโภคของโรงงาน จึงไม่สามารถบอกเป็นตัวเลขได้	เป็นต้นทุนที่ต้องคำนึงถึงแต่แรก
ค่าใช้จ่ายที่เก็บแรงงาน	ค่าไฟตามมิเตอร์ และค่าขยะ 25 บาท	ค่าไฟตามมิเตอร์ และค่าขยะ 25 บาท
หากมีการกำหนดนโยบายจากภาครัฐ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร	ไม่เห็นด้วย เพราะควรให้เป็นสิทธิ์ของเจ้าของโรงงาน บางโรงงานอาจมีพื้นที่ไม่พอ ไม่สามารถสร้างหอพักได้ ทำให้เกิดต้นทุนแก่ผู้ประกอบการ และต่อให้เป็นนโยบายที่สนับสนุนก็คิดว่าควรให้สิทธิผู้ประกอบการในการตัดสินใจ	ไม่เห็นด้วย ไม่ควรบังคับ ควรเป็นการตัดสินใจของแต่ละโรงงาน

2.3 บทสัมภาษณ์โรงงานขนาดเล็ก

คำถาม	คำสัมภาษณ์	คำสำคัญ
จำนวนแรงงานทั้งหมดในโรงงาน และที่พักอาศัยในที่พักสวัสดิการ	แรงงานจำนวนทั้งสิ้น 30 คน แรงงานข้ามชาติ 28 คน แรงงานไทย 2 คน ส่วนมากเป็นเพศชายพักในโรงงาน เกือบทั้งหมดเช่าที่ห้องพักอำนวยการ ตอนนี้มีที่พักประมาณ 20 คน	<ul style="list-style-type: none"> จำนวนแรงงาน 30 คน แรงงานร้อยละ 67 พักอาศัยในโรงงาน
เวลาทำงานของโรงงานและการจ่ายเงินเดือน	ไม่ได้เปิด 24 ชม. เวลาทำงานประมาณ 8 ชั่วโมง 08.00-17.00 ให้ค่าแรงขั้นต่ำ 325-600 บาท/วัน ขึ้นกับตำแหน่งงานและความชำนาญงาน ไม่มีการทำงานล่วงเวลา เพราะคำสั่งซื้อที่ลดลง	<ul style="list-style-type: none"> ไม่ได้เปิด 24 ชม. ค่าแรงต่ำ 325 -600 บาท/วัน
ปัญหาแรงงานที่พบมีอะไรบ้าง	อัตราการลาออกเยอะ เพราะแรงงานพม่าใช้วิธีเพิ่มเงินด้วยการเปลี่ยนที่ มีประสบการณ์ พุดไทยได้ เค้าก็ไปหาที่อื่นๆ บางคนไปเปิดร้านค้าเอง กลับบ้านซื้อที่คนอยู่น้อยสุด 1 อาทิตย์ก็มี การสื่อสารมันเยอะ ขึ้นอยู่กับคนมากกว่า ติดต่อกันง่ายหางานใหม่ง่าย บางคนก็ติดแพลนก็ย้ายงานตามแพลน	การลาออกเยอะ
นอกจากที่พักที่จัดให้แรงงานมี สวัสดิการอื่น	ข้าว 3 มื้อ โบนัส เบี้ยขยัน	<ul style="list-style-type: none"> ข้าว 3 มื้อ โบนัส เบี้ยขยัน

คำถาม	คำสัมภาษณ์	คำสำคัญ
ที่ให้แก่แรงงานมีอะไรบ้าง	เงินช่วยเหลือรายกรณี ประกันสุขภาพ	<ul style="list-style-type: none"> เงินช่วยเหลือ ประกันสุขภาพ
สาเหตุที่จัดที่พักสวัสดิการ ความคิดเห็นถึงความจำเป็นของที่พักสวัสดิการ	จริงๆไม่ได้ตั้งใจจะมีที่พักในตอนแรก แต่พอติน้องชายพ่อขายหอพักซึ่งอยู่ติดกับโรงงานให้ แล้วโรงงานอื่นๆแถวนี้มีที่พักให้แรงงานหมด เลยจำเป็นต้องมี ถ้าต้องขายโรงงานก็อาจจะสร้างที่พักเพราะแรงงานส่วนใหญ่เป็นดาวด้าว	<ul style="list-style-type: none"> เพื่อดึงดูดแรงงานแข่งขันกับโรงงานอื่น ช่วยให้แรงงานสะดวกขึ้น
การมีที่พักมีข้อดีข้อเสียอย่างไร	เพิ่มความสะดวกให้แรงงานบางคนเคยออกไปอยู่หออื่นสุดท้ายก็กลับมาอยู่ในโรงงานเพราะตื่นแล้วมาทำงานได้เลยง่าย ไม่ต้องตื่นเช้าตามตัวแรงงานได้ง่ายแต่บางครั้งก็เป็นข้อเสียเพราะเวลาที่เราไม่อยู่โรงงานแล้วแรงงานอยู่กันเยอะๆ ก็น่ากลัวเหมือนชาวที่เคยได้ยินกัน	<ul style="list-style-type: none"> แรงงานสะดวกสบายขึ้น ตามตัวแรงงานง่าย การที่แรงงานอยู่รวมกลุ่มทำให้รู้สึกไม่ปลอดภัย
คุณภาพการทำงานดีขึ้นหรือไม่	ไม่ได้คิดว่าการมีที่พักจะทำให้การทำงานของแรงงานดีขึ้น เพราะเทียบกับแรงงานที่ไม่ได้พักในโรงงานก็ไม่แตกต่างกัน การพักที่โรงงานไม่ได้ทำให้กระตือรือร้นกว่า บางครั้งหยุดงานเยอะกว่าอีก เพราะตอนเย็นก็ตั้งวงกินเหล้า เข้ามาทำงานไม่ไหว	ไม่คิดว่าการทำงานดีขึ้น เพราะก็ไม่แตกต่างกัน ระหว่างคนที่พักและไม่พัก ในโรงงาน
ได้ใช้ที่พักสวัสดิการเป็นเครื่องมือดึงดูดแรงงานหรือไม่	ใช่ และเป็นเครื่องมือสำคัญ แต่ก็มีแรงงานที่ไม่ได้สนใจเรื่องที่พัก แต่อยากได้เงินเพิ่มเป็นหลัก	ใช่
ก่อนการพัฒนาหรือก่อสร้างที่พัก มีแนวคิดเรื่องรูปแบบลักษณะอาคารเช่นไร	เนื่องจากไม่ได้สร้างเอง เป็นการไปซื้ออาคารต่อมา ก็ใช้อาคารตามสภาพที่เป็น เนื่องทางเดินฝั่งเดียวก็คิดว่าไม่เหมาะสมเพราะเปลืองพื้นที่การก่อสร้าง เรื่องห้องน้ำในห้องพัก เห็นว่าเหมาะสมแล้วเพราะไม่มันจะเกิดปัญหาใช้ไม่ทัน	<ul style="list-style-type: none"> ห้องน้ำส่วนตัวมีความเหมาะสมแล้ว การสร้างทางเดินฝั่งเดียวเปลืองพื้นที่
หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลจัดการที่พักคือหน่วยงานใด	ผู้ประกอบการช่วยกันดูแล	ผู้ประกอบการช่วยดูแล
มีกฎระเบียบการพักอาศัยอย่างไร	ไม่มีระเบียบอะไร ส่วนเรื่องคนที่สามารถพักได้ ใครมาก่อนก็มีสิทธิ์ได้พักอาศัยก่อน เลือกห้องพักก่อน	<ul style="list-style-type: none"> ไม่มีระเบียบชัดเจน แรงงานทุกคนสามารถพักอาศัยได้ ใครมาก่อนได้ก่อน

คำถาม	คำสัมภาษณ์	คำสำคัญ
ลักษณะของที่พักเป็นอย่างไร	<p>อาคาร 2 ชั้นปัจจุบันชั้นล่างเปลี่ยนเป็นโรงงาน จึงมีห้องพักชั้นบนเท่านั้น ประมาณ 13 ห้อง เป็นทางเดินฝั่งเดียว ห้องน้ำในตัว (ของเดิมมาแบบนี้) ขนาดห้องประมาณ 17-18 ตร.ม. อายุอาคารประมาณ 26 ปี ทุกห้องมีระเบียง และมีห้องน้ำภายในห้องพักทุกห้อง</p> <p>พวกพื้นที่หรือสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ก็เคยคิดจะเพิ่มเติม แต่บางอย่างแรงงานใช้ไม่เป็นที่หรือไม่รักษาทำให้เกิดต้นทุน เลยไม่ทำอะไรให้มากมายดีกว่า</p> <p>ทั้งนี้โรงงานมีที่พักที่ให้นักนอกเช่าได้ด้วย ค่าเช่า 800 บาท ไฟตามมิเตอร์ น้ำรายหัว หากคนงานไปอยู่ก็ต้องจ่าย</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● อาคาร 2 ชั้นตั้งอยู่ด้านบนอาคารโรงงาน ● ขนาดห้อง 17-18 ตร.ม. ● อายุที่ 26 ปี ● ห้องน้ำภายในห้องพัก ● ไม่คิดเพิ่มเติมพื้นที่ส่วนกลางอื่นๆ เพราะต้นทุนการดูแลรักษา
สิ่งอำนวยความสะดวกในห้องพักมีอะไรบ้าง	ไม่มี เป็นห้องเปล่าไม่มีเฟอร์นิเจอร์	<ul style="list-style-type: none"> ● ไม่มีเฟอร์นิเจอร์
สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ	ตู้กดน้ำ	<ul style="list-style-type: none"> ● ตู้กดน้ำ
พื้นที่ส่วนกลางที่จัดให้แรงงานมีอะไรบ้าง	ไม่มี	<ul style="list-style-type: none"> ● ไม่มี
แนวทางการดูแลรักษาอาคารมีอะไรบ้าง	<p>มีแนวคิดให้แรงงานช่วยกันดูแล หากมีอะไรซ่อมแซมได้ก็ให้ช่วยกันดูแล ให้แรงงานทำความสะอาดเอง โดยผู้ประกอบการไม่ได้จัดพนักงานทำความสะอาดให้ แต่หากจำเป็นทางผู้ประกอบการก็จะเข้าไปซ่อมแซมหรือทำความสะอาดให้ แต่ไม่ใช่เรื่องที่ทำอย่างสม่ำเสมอ เช่นเคยมีแรงงานต้องการให้ทาสีห้องใหม่ ทางผู้ประกอบการก็จะซื้อสีให้และให้แรงงานทาเอง แรงงานก็เลยไม่ทำเรื่องความปลอดภัยไม่มีพนักงานรักษาความปลอดภัย</p> <p>ผู้ประกอบการสร้างจุดอ่อนนี้ โรงงานมีการเตรียมอุปกรณ์กรณีเกิดเหตุฉุกเฉินไว้</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้แรงงานซ่อมแซม ดูแลทำความสะอาดเอง ● ไม่มีนโยบายปรับปรุงอาคารรายปี ● ไม่มีพนักงานรักษาความปลอดภัย ● มีอุปกรณ์ป้องกันเหตุฉุกเฉิน
ปัญหาการอยู่อาศัย	<p>ไม่มีปัญหาทะเลาะ หรือชู้สาว</p> <p>มีปัญหาเรื่องความสะอาดมาก เพราะแรงงานไม่ค่อยดูแลความสะอาด ทางเดินส่วนกลางสกปรก และมักโยนขยะทิ้งที่หลังอาคาร</p> <p>เรื่องเสียงที่ดัง และเรื่องแสงสว่างไม่เพียงพอก็มีอยู่เรื่องความปลอดภัย ทราบว่าเป็นจุดอ่อนเพราะคนนอกสามารถเข้าออกได้ง่าย</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ไม่มีปัญหาเรื่องห้องพัก ทะเลาะ ชู้สาว ● มีปัญหาเรื่องความสะอาดมาก ● เสียงดัง แสงไฟไม่พอ ● เรื่องความปลอดภัย

คำถาม	คำสัมภาษณ์	คำสำคัญ
การมีที่พักเป็นต้นทุนเพิ่มเติมของโรงงานหรือไม่	เป็นต้นทุนของโรงงาน	เป็นต้นทุนของโรงงาน
ค่าใช้จ่ายที่เก็บแรงงาน	ไม่ได้จดมิเตอร์น้ำไฟ เพราะไม่มีเวลา มีการเก็บเงินจากแรงงาน 350 บาทต่อเดือน	ค่าใช้จ่าย 350 บาท/เดือน
หากมีการกำหนดนโยบายจากภาครัฐ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร	ควรปล่อยให้เป็นไปตามความสมัครใจของโรงงานเพราะถ้าบังคับหมดก็จะอยู่ไม่ได้ ไม่มีความสามารถในการแข่งขัน	<ul style="list-style-type: none"> ● ไม่เห็นด้วย โรงงานไม่สามารถแข่งขันในอุตสาหกรรมได้

ภาคผนวก ข.

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต ปีการศึกษา 2562

ภาควิชา เคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัย นางสาว จิตสุภา ศรีธาทิพย์

ที่อาจารย์ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.บุษรา โปวาทอง

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การจัดที่พักอาศัยสวัสดิการสำหรับแรงงานโรงงานทอผ้าโดยผู้ประกอบการ
ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์

1. ศึกษาความคิดเห็นของแรงงานที่มีต่อที่พักอาศัยสวัสดิการ
2. ศึกษาลักษณะการใช้พื้นที่ และความพึงพอใจของแรงงานต่อที่พักอาศัยสวัสดิการ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

แรงงานของโรงงานขนาดใหญ่ 30 คน

แรงงานของโรงงานขนาดกลาง 8 คน

แรงงานของโรงงานขนาดเล็ก 3 คน

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แรงงาน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต ปีการศึกษา 2562
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การจัดที่พักรักษาตัวสวัสดิการสำหรับแรงงานโรงงานทอผ้าโดยผู้ประกอบการ
ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์

1. ศึกษาความคิดเห็นของแรงงานที่มีต่อที่พักรักษาตัวสวัสดิการ
2. ศึกษาลักษณะการใช้พื้นที่ และความพึงพอใจของแรงงานต่อที่พักรักษาตัวสวัสดิการ

วันที่สัมภาษณ์

1. ข้อมูลทั่วไป

- (1) ชื่อ-นามสกุล
- (2) เพศ..... อายุ..... ตำแหน่ง..... สถานภาพ.....
- (3) สัญชาติ..... ภูมิลำเนา.....
- (4) ท่านมีที่อยู่อาศัยที่อื่นหรือไม่ ที่ใด และมีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยหรือไม่
- (5) มีเป้าหมายกลับภูมิลำเนาหรือไม่ เมื่อไหร่

2. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

- (1) มีรายได้อื่นนอกจากค่าแรงของโรงงานหรือไม่ งานอะไร
- (2) มีเป้าหมายในการซื้อบ้านหรือไม่ ที่ใด
- (3) นอกจากค่าใช้จ่ายทั่วไปแล้ว ท่านมีการยืมเงินใครหรือไม่ ยืมใครบ้าง

3. ข้อมูลการทำงาน

- (1) อายุการทำงานกับโรงงาน
- (2) เวลาทำงาน
- (3) เหตุผลที่เลือกทำงานกับโรงงานนี้
- (4) ก่อนสมัครงานทราบหรือไม่ว่า โรงงานมีที่พักรักษาตัวสวัสดิการให้
- (5) ที่พักรักษาตัวสวัสดิการเป็นสาเหตุให้ท่านเลือกทำงานกับโรงงานหรือไม่

4. ข้อมูลคุณภาพการทำงาน

- (1) การพักในที่พักอาศัยสวัสดิการส่งผลการพักผ่อน และสุขภาพร่างกายอย่างไรบ้าง
- (2) การพักในที่พักอาศัยสวัสดิการส่งผลการดำเนินงานของท่านหรือไม่
- (3) ท่านคิดว่าคุณภาพการทำงานของท่านดีขึ้นหรือลดลงจากการพักอาศัยในที่พักสวัสดิการ
- (4) ท่านรู้สึกสะดวกสบายและปลอดภัยในที่พักอาศัยสวัสดิการหรือไม่
- (5) ท่านรู้สึกผูกพันกับนายจ้างมากขึ้นหรือไม่ ทำให้ท่านอยากทำงานกับโรงงานยาวขึ้นหรือไม่

5. ความคิดเห็นต่อการจัดที่พักอาศัยสวัสดิการ

- (1) เหตุผลที่ท่านเลือกพักในที่พักอาศัยสวัสดิการคืออะไร
- (2) ท่านมีความต้องการในการพักภายนอกโรงงานบ้างหรือไม่ เพราะเหตุใด
- (3) ท่านคิดว่าที่พักที่จัดให้มีข้อควรปรับปรุงเรื่องใดบ้าง
- (4) หากให้เลือกระหว่าง การให้สวัสดิการที่พักโดยการจัดที่พักในโรงงาน หรือ การให้เงินค่าเช่าที่พัก หรือให้บริการรถรับส่ง ท่านต้องการการช่วยเหลือรูปแบบใด
- (5) ปัจจัยในการเลือกที่พักอาศัย เรื่องใดที่ท่านเห็นว่าสำคัญที่สุด ราคา / ความสะอาด / ความปลอดภัย / ความสะดวก / อื่นๆ

6. ข้อมูลด้านที่พักอาศัย

- (1) ตึกที่อาศัย ชั้น.... จำนวนคนที่พักอาศัยร่วมกัน ความสัมพันธ์ของผู้อยู่ร่วมกัน.....
- (2) ระยะเวลาการอยู่อาศัย..... ความต้องการเปลี่ยนห้องพักมีบ้างหรือไม่ เพราะเหตุใด.....
- (3) ความพึงพอใจที่ที่พักอาศัยในภาพรวม (1-10 คะแนน)
 - i. ความสะดวกในการเข้าถึงที่พัก
 - ii. ความสะดวกในการเดินทางไปสถานที่อื่นใกล้เคียง
 - iii. ความสะอาดของที่พัก
 - iv. ความปลอดภัยของที่พัก

7. ลักษณะการใช้พื้นที่และความพึงพอใจ

7.1 พื้นที่ห้องพัก

- (1) ระยะเวลาในการใช้ห้องพัก
- (2) ความพึงพอใจในห้องพัก (1-10 คะแนน)
 - i. ขนาดของห้องพัก
 - ii. ความสะอาดของห้องพัก ทางเดิน
 - iii. ความปลอดภัยในห้องพัก
 - iv. การถ่ายเทอากาศ

- v. ระดับเสียง
 - vi. กลิ่นรบกวน
 - vii. ระบบไฟ แสงสว่าง
- (3) เรื่องที่ควรเพิ่มเติมหรือปรับปรุง

7.2 พื้นที่รับประทานอาหาร

- (1) ใช้พื้นที่ใดรับประทานอาหาร
- (2) ใช้ห้องพักเป็นพื้นที่ทานอาหารหรือไม่..... วันละกี่มื้อ.....
- (3) ความพึงพอใจในรับประทานอาหาร (1-10 คะแนน)
 - i. ความเพียงพอ
 - ii. ความสะอาด
- (4) ท่านคิดว่าโรงอาหารมีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร
- (5) เรื่องที่ควรเพิ่มเติมหรือปรับปรุง

7.3 พื้นที่ประกอบอาหาร

- (1) ท่านประกอบอาหารเองหรือไม่ ใช้พื้นที่ใดประกอบอาหาร..... กี่มื้อ.....
- (2) ท่านคิดว่าพื้นที่ดังกล่าวมีความปลอดภัยหรือไม่
- (3) เรื่องที่ควรเพิ่มเติมหรือปรับปรุง

7.4 พื้นที่ห้องอาบน้ำและห้องสุขา

- (1) ท่านใช้พื้นที่อาบน้ำ และสุขาเวลาใดบ้าง
- (2) ความพึงพอใจในห้องน้ำ (1-10 คะแนน)
 - i. ขนาดของห้องน้ำ
 - ii. ความสะอาด
 - iii. ความปลอดภัย
 - iv. ระบบน้ำ ระบบไฟ
 - v. กลิ่นรบกวน
- (3) เรื่องที่ควรเพิ่มเติมหรือปรับปรุง

7.5 พื้นที่ซักผ้า ตากผ้า

- (1) ใช้พื้นที่ใดซักผ้า ตากผ้า เพียงพอหรือไม่
- (2) เรื่องที่ควรปรับปรุง

7.6 พื้นที่ส่วนกลางอื่นๆ

- (1) ใช้พื้นที่ใดในการพักผ่อน หลังเลิกงาน
- (2) ใช้พื้นที่ส่วนกลางออกกำลังกายหรือไม่
- (3) พื้นที่ส่วนกลางเพียงพอหรือไม่
- (4) ท่านคิดว่าพื้นที่ส่วนกลางสำคัญหรือไม่ อย่างไร...
- (5) เรื่องที่ควรเพิ่มเติมหรือปรับปรุง

8. ข้อมูลเพิ่มเติม

- (1) ที่พักมีการจัดการซ่อมแซมที่รวดเร็วหรือไม่ อย่างไร
- (2) มีปัญหาเกิดขึ้นในที่พักอาศัยหรือไม่ อย่างไร
- (3) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ตาราง 1 สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์

หัวเรื่อง	โรงงานขนาดใหญ่		โรงงานขนาดกลาง		โรงงานขนาดเล็ก	
	จำนวนคน	สัดส่วน	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ
จำนวนแรงงานที่ให้สัมภาษณ์	30	100%	8	100%	3	100%
เพศชาย	9	30%	6	75%	3	100%
เพศหญิง	21	70%	2	25%	0	0%
สัญชาติไทย	30	100%	0	0%	0	0%
เชื้อชาติพม่า	0	0%	5	62.50%	0	0%
เชื้อชาติกะเหรี่ยง	0	0%	3	37.50%	3	100%
อายุแรงงาน (ปี)						
20-30	2	6.67%	5	62.50%	2	66.65%
30-40	2	6.67%	3	37.50%	1	33.35%
40-60	22	73.33%	0		0	
มากกว่า 60	4	13.33%	0		0	
สภาวะภาพ						
โสด	9	30%	4	50%	3	100%
สมรส	21	70%	4	50%		
อายุการทำงาน						
น้อยกว่า 1 ปี	0		4	50%	0	
1-5 ปี	3	10%	4	50%	3	100%
5-10 ปี	0	0%	0		0	
11-20 ปี	11	36.67%	0		0	
21-30 ปี	11	36.67%	0		0	
มากกว่า 30 ปี	5	16.67%	0		0	
ระยะเวลาพักอาศัยในที่พัก						
น้อยกว่า 1 ปี	2	6.67%	6	75%		
1-5 ปี	3	10.00%	2	25%	3	100%
5-10 ปี	6	20.00%				
11-20 ปี	8	26.67%				
21-30 ปี	6	20.00%				
31-40 ปี	4	13.33%				
มากกว่า 40 ปี	1	3.33%				
เหตุผลที่เลือกทำงานกับ						
โรงงาน						
สวัสดิการดี	14	46.67%	1	12.5%		
ใกล้บ้าน	3	10%				

หัวเรื่อง	โรงงานขนาดใหญ่		โรงงานขนาดกลาง		โรงงานขนาดเล็ก	
	จำนวนคน	สัดส่วน	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ
มีคนแนะนำมา	9	30%	3	37.5%	1	33.3%
ต้องการรายได้	4	13.33%	3	37.5%	1	33.3%
เคยทำงานด้านนี้			1	12.5%		
ไม่แน่ใจ					1	33.3%
การมีที่พักเป็นเหตุผลให้เลิกทำงานกับโรงงาน						
ใช่	16	53.33%	5	62.50%	1	33.33%
มีส่วนแต่ไม่ใช่เหตุผลหลัก	5	16.67%				
ไม่ใช่	9	30.00%	3	37.5%	2	66.67%
รู้สึกว่าการพักผ่อนเพียงพอและการทำงานดีขึ้น						
มีส่วนเกี่ยวข้อง	29	96.67%	7	87.5%	3	66.67%
ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง	1	3.33%	1	12.5%	0	33.33%
การลางาน						
น้อยลง	4	13.33%	8	100%	2	66.67%
ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง	26	86.67%	0		1	33.33%
เหตุผลที่เลือกพักในที่พักสวัสดิการ						
สะดวกการเดินทาง	13	43.33%	3	37.5%	2	66.67%
ประหยัดค่าใช้จ่าย	15	50.00%	4	50%	0	
ปลอดภัย	2	6.67%	1	12.5%	0	
ได้พักกับเพื่อน	0		0		1	33.33%

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 2 สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์

หัวเรื่อง	โรงงานขนาดใหญ่		โรงงานขนาดกลาง		โรงงานขนาดเล็ก	
	จำนวนคน	สัดส่วน	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ
พื้นที่รับประทานอาหาร						
โรงอาหาร	24	80%	0	0	0	0
ห้องพัก	6	20%	8	100%	3	100%
เห็นว่าโรงอาหารมีความสำคัญ	29	96.6%	8	100%	3	100%
การใช้พื้นที่ส่วนกลางช่วงออกกะ						
ลานโล่งในโรงงาน	12	40%	2	25%	0	
พื้นที่หน้าห้องหรือหน้าอาคารที่พัก	5	16.67%	2	25%	0	
โรงอาหาร	2	6.67%	0	0	0	
ไม่ได้ใช้	11	36.67%	4	50%	3	100%
สัดส่วนออกกำลังกายในพื้นที่ส่วนกลาง	12	40%	4	50%	0	

หัวข้อเรื่อง	โรงงานขนาดใหญ่		โรงงานขนาดกลาง		โรงงานขนาดเล็ก	
	จำนวนคน	สัดส่วน	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ
เห็นว่าพื้นที่ส่วนกลางมีความสำคัญ	8.17		8.12		8.3	

ตาราง 3 สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์

หัวข้อเรื่อง	โรงงานขนาดใหญ่	โรงงานขนาดกลาง	โรงงานขนาดเล็ก
	คะแนน	คะแนน	คะแนน
ความพึงพอใจในภาพรวม (คะแนน 10)			
สะดวกในการเข้าถึงที่พัก	9.93	9.75	8.6
ความสะดวกในการเดินทางในพื้นที่	9.10	9.37	7.6
ความปลอดภัยของที่พัก	9.96	9.50	8.6
ความสะอาด	9.20	7.62	6
ความพึงพอใจในห้องพัก	9.40	8.62	7.52
ความพึงพอใจในห้องอาบน้ำ ห้องสุขา	9.57	9.42	9.26
ความพึงพอใจในพื้นที่โรงอาหาร	9.76		